

SLOVENSKI NAROD.

Izaja vsak dan popoldne, izjemni modelje in praznike.
Inserati do 9 petih vrst 1 D, od 10—15 petih vrst 1 D 50 n, večji inserati petih vrst 2 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic petih vrst 3 D; poroke, zaroke velikost 15 vrst 30 D; ženitne ponudbe beseda 75 n. Popust le pri naročilih od 11 objav naprej. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.
Uredništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, pritrilčno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, L. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopise sprejema le podpisane in sadestno frankovane.
Rekopisov se ne vrača.
Posamezne številke:
v Jugoslaviji vse dni po Din 1—
v inozemstvu navadno dni Din 1, nedelje Din 1-25
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu
		v Ljubljani	po pošti	
12 mesecev	...	Din 120—	Din 144—	Din 216—
6	...	60—	72—	108—
3	...	30—	36—	54—
1	...	10—	12—	18—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici.
Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

KDO JE ZMAGAL?

Urnebesno zmagovalstvo je zavladovalo v taboru SLS po završenih volitvah v narodno skupščino. Vsa Slovenija je z nami, tako so si sugirali sami sebi, tako so preteče klicali proti Beogradu, tako so pustili s posebno naslado razglasiti v inozemstvu. Na prvi videz se zdi, kakor bi bila to resnica in v izvenslovenskem časopisu smo prišli v žalosten sloves, da si je klerikalizem iznova osvojil Slovenijo, prav tako kakor je bilo pred prevratom.

Kako pa je v resnici? Oglejmo si samo številke. Vseh volilnih upravičencev v Sloveniji je 250.137. Od teh jih je oddalo svoj glas klerikalni stranki 107.976 volilcev. Upoštevati je pri tem, da je SLS ob svojih slajni organizaciji spravila na noge poslednjega svojega pristaša. Njena organizacija deluje v tem pogledu brezhibno, kar spričo dejstvu, da ima v vsaki vasi svojega duhovnega svetovca in eksponenta, ni nobeno čudo. Še več, lahko trdimo, da je v številu 107.976 volilcev jih prav mnogo, ki se ne prištevajo pristašem SLS. Saj se ona sama ni sramovala, da je odkrito bila vabilna volilce drugih strank, naj oddajo svoj glas za njene kandidate, češ da ne gre niti za SLS, niti za klerikalizem, marveč da gre za čim silajnešo manifestacijo proti centralizmu. To pa je seveda nič ne ženra, da danes vse te svoje volilce proglasa za pristaše SLS. Naj si to brestidnost volilci, ki so se na ta način pustili speljati na led, zopominjajo za prihodnjik. Ako primerjamo številu vseh za SLS oddanih glasov številu vseh volilnih upravičencev, vidimo, da je to število mnogo pod polovico vseh upravičencev, kar dosega jedva 43 % vsega volilstva.

Že s tega razloga je napačno trditi, da je v Sloveniji zavladoval klerikalizem, da je on in edino on predstavnik Slovenije in njenega javnega mišljenja ter da je merodajno to, kar proglašajo kot javno mišljenje slovenskega ljudstva — SLS. Večina je na drugi strani in ta večina je naravnost in odločno protiklerikalnega mišljenja. SLS nima pravice govoriti v imenu »slovenskega naroda« in več kot prazne so nade, ako misli, da so na povratku časi, ko je na političnih poljanah slovenskih absolutno

gospodaril klerikalizem. Fuimust! Danes je slovensko ljudstvo bolj oddaljeno od klerikalizma kot kdaj in velika zmota je, ako reklamira le ta danes za vse one mase volilstva, ki so še l. 1920. v ustavotvorno skupščino volile napredne kandidate SKS ali pa celo komuniste, ki pa so sedaj z vihrajočimi zastavami prešle v tabor SLS.

Razloge temu preokretu je iskati čisto drugje. So bolj vnanjega značaja, kakor da bi jih mogli pripisati nekčnemu spreobrnjenju duše. SLS je znala spretno izrabiti konjunkturo, čije glavna sestavina je: obče, več ali manj upravičeno nezadovoljstvo zlasti v ekonomskem oziru. Ta položaj je demagoško izkoristila za svoje politične namene, kot zdravilo zapisala na recept: avtonomijo, sebe pa ljudstvu predstavila kot onega čudežnega zdravnika, ki mu s pomočjo onega zdravnika ozdravi vse bolezn in bolečine. Da napravi zdravilo okusno in prijetno, je je začela s trditvijo, češ da vse zlo prihaja od Beograda in od teh »prokletih Srbov«, oni da so krivi, ako se nam danes slabo godi in ako so razmere neurejene; oni so, ki nas hočejo osnoudarski in politično zaslediti. Verujemo, da klerikalci iz dna svoje duše sovražijo — pravoslavno Srbijo. Kakega drugega čuvstva po svojem klerikalnem prepričanju napram bratom Srbom nikdar niso poznali. Sedaj, ko so videli, da se njihova gesla opriemljejo ljudstva, so mirno razgalili svojo dušo. Dali so na eni strani duška svojim čuvstvom in svotemu mišljenju, na drugi strani pa jim je uspelo da s svojim strupom otrujejo ljudsko dušo. Dobiček na obe strani! Potem so se udarili na struno: slovenstva, ki da je v nevarnosti. Vsemu naj odnemo: avtonomija. Davki se bodo zmanjšali, zadoščali bodo, da se Slovenija ž njimi preživi, v vsake ti ne bo treba hoditi dol v balkanske Srbije, uradništvo bo imelo raj na zemlji, draginja poneha, delovno ljudstvo na ubi, je zmaja — kapitalizem. Tako so mu govorili temu vernemu dobremu ljudstvu in ljudstvu, ki je pripravljeno okleniti se vsake rešilne bilke, je slepo verjelo. Na ta način je »zmagala« SLS in — če tudi ni zmagal klerikalizem — zmagaši so — kleri-

kalc z ogabno demagogijo nad zdravno pametjo našega ljudstva. Saj bi enako zmagal, kdorkoli bi bil tako brezvesten, da je zlorabil vsa ona ob današnjem položaju tako mamljiva in privlačna gesla.

Zakaj niti ne drže vsi oni razlogi, ki naj govore za avtonomijo, niti ni avtonomija ona čudežna medicina, ki ozdravi vse zlo. Res je, mnogo je kriv na današnjih neurejenih razmerah oni pretirani centralizem, ki se je v vsej svoji praksi pokazal nesposobnega, da bi obvladal položaj. Res je pa tudi, da na uvedbi tega sistema ne nosijo izključne krivde Srbijanci, marveč v mnogo večji meri oni naši »prečani« — ne izvzemši dra. Korošca in njegove družbe — ki so se bili takoj spočetka oprijeli tega sistema ter ga kot edino zveličavnega predstavljali Beogradu. Volenti non fit inuria! Čemu torej sovražiti Srbe ter jih ljudstvu prikazovati kot vir vsega zla? To je hudobija. Ni vraga, da bi ne bilo mogoče izlečiti izrodov centralizma, ne da bi bilo treba preobrniti ustavo. V to nam še ni treba kakšne avtonomije. V tem pogledu pa prav resno apeliramo na uvidevnost merodajnih činiteljev v Beogradu. Treba preudarnosti, treba pa tudi razlega čina, ne samo lepih besedi. Naj se sklika anketa zastopnikov in strokovnjakov iz vseh panog naše javne uprave in našega javnega gospodarstva, ki naj izdelajo podoben in takoj izvršljiv program za naširoko dekoncentracijo. Dobri polovici vzrokov današnjemu nezadovoljstvu s tem izpodmaknemo tla. Izkaže se pri tem še ena potreba, da pritenemo provinco na čim intenzivnejše sodelovanje pri centralni upravi. Tudi na to morajo v Beogradu pristati nenogojno. Razmere sili na to odločitev, ki so jej zadnje volitve bile dovolj glasen memento. Ni dvoma, da so tudi oblastne skupščine v stanu, da odpro mnogo ventilov, ki naj skozi ne uhaja v ljudstvu nakopičeno nezadovoljstvo. Ljudstvo se hoče izživeti in razgovoriti, se hoče udeleževati, hoče sodelovati pri javni upravi ter pokazati, da hoče nad njo imeti svojo kontrolo. Oblastne skupščine naj stoniho čim prej v življenje. Decentralizirajmo nezadovoljstvo.

Avtonomija je fantom. Ni dolgo temu, kar smo trdili, da je to geslo le maska, ki naj prikrije prave na-

mene. Danes že kaže svoje rožličke — federalizem in stavimo, da ne bo dolgo, ko se bo odkrito govorilo o slovenskem republikanstvu. Prav ker poznamo neiskrenost avtonomije naših takozvanih avtonomistov, prav ker vemo, kakšne cilje ima pred seboj, prav zaradi tega jo moramo pobijati. Dasi priznamo, da bi bila avtonomija v gotovem oziru in v gotovih mejah prav zdrava. Vsega tega, kar so klerikalci razkrili kot do brotne posledice avtonomije, nam seveda še davno ne more dati. Da bo uprava dražja, da sedanjil davki ne zadoščajo za kritje vseh potrebščin

avtonomne Slovenije, ki jo je v tem pogledu šteti med pasivne pokrajine, da vsa naša inteligenca ne dobi kruha doma, da bo uradništvo mnogo na slabšem — vse to leži na dlani. Sam sebi pa laže, kdor trdi, da nam avtonomija zmanjša ali celo odpravi draginjo. Ako bi ne bil prevelik riziko, bi privoščili našemu ljudstvu samo eno leto klerikalne avtonomije, in prav korenito bi bilo ozdravljeno te moderne bolezni.

Kdo je torej zmagal v Sloveniji? Puhla gesla, nerazsodnost ljudstva in klerikalci, ki so si oboje znali uslužiti v svoje samopašne namene.

VSTAJENJE.

Na Kantovem spomeniku v Königsbergu so vrezane te-le njegove besede: »Dve stvari imamo, ki napolnjujeta našo dušo s slastjo tem bolj, čim dlje premišljujemo o njih, to je zvezdami poselano nebo nad nami in pravstveni zakon v nas.« Kaj je nebo in milijoni zvezd, ki zro z neskočne višine na zemljo? Nekaj, kar človeški um skuša obseči, pa je preslab, da bi razumel večne skrivnosti in neizpremenljive zakone vesoljstva. Zemlja, kjer živimo in ki se nam zdi ogromna, je le drobina tega vseмира, ki kroži po točno začrtani poti; človek na nji pa je v primeri s tem, kar ga obdaja, tako majhen, da za vesoljstvo sploh ne prihaja v poštev. Kdor je sposoben misliti in dostopen za bolj vzvišene stvari kakor so vsakdanje potrebe, mu zadostuje pogled na večerno nebo, da se prepriča, kako malenkostno in ničevno je vse to, kar smatra v svoji zaslepljenosti za bogve kako važno in resno. Najmanjša pomoč v vesoljnem mehanizmu, uklon enega nebesnega telesa od stalnih zakonov — če bi bil mogoč — bi hipoma uničil zemljo z vsemi živimi bitji in bogastvom. Naše življenje je le neznamno, časovno omejeno postatilišče na neskočni poti iz vesoljstva v vesoljstvo. Odnokod prihajamo, ustavimo se, nismo si še prav ogledali sveta, pa zopet odhajamo neznanu kam. Kakšen je namen človeka na zemlji, čemu se pojavlja in izginja življenje v mrtvi snovi, odkod izvira in kam se izgublja? Misleci vseh vekov so skušali odgovoriti na to vprašanje, zapustili so nam nesmrtno plodove svojega uma, toda zavese, ki zagrinja človeškemu očesu to skrivnost, ni odgnil še nihče. Čim bolj premišljuje človek o stvarstvu, tem bolj zagonetno postaja in tem večja je praznina tam, kjer je videl

prej z rožami pokrite poljane. Na višku svojega spoznanja se je človeški genij ustavil in zaklical preteklosti in bodočnosti v obraz: vanitas vanitatum... Vse je minljivo, bogastvo, beda, sreča, trpljenje, naslada — vsi spremljevalci zapuste človeka, ko se vrne snov v narodje matere zemlje. Le stvarstvo je večno in izpreminja samo obliko.

Narava je položila v našo dušo majhen drobec svojega vseobsegajočega zakona. Od iskanja bogov in čaščenja prirodnih pojavov, od zmote do dozdevne resnice in zopet nazaj v zmoto, od misticizma in asketizma je prišlo človeštvo do izrazitega materializma. Kakšni so pravstveni zakoni, ki smo jih vsesali z materino krvjo in mlekom? Kristi, ki vsako leto vstaja od mrtvih, pa ni bil še nikoli tako mrtev kakor je dandanes, je odgovoril na to vprašanje z besedami: Ljubi Boga nad vse in svojega bližnjega kakor samega sebe. Isto je povedal Kant, samo v drugi obliki. To, kar je nad nami, kar vidimo, pa ne moremo razumeti, je delo vseмогоčne sile, ki je nam neznana, ker se nahaja onstran mej našega spoznanja. Pomen prve Kristove zapovedi je, da človek nikdar ne sme pozabiti svoje odvisnosti od te sile, da ga mora misel o vseмогоčnem, vsevednem in večnem spremljati vse življenje in da mora ta misel visoko staj nad vsemi posvetnimi stvarmi. Ta zapoved je kaziplot za duševno življenje človeka. Druga, ki deloča razmerje do sočloveka, je bila namenjena kot temelj za družabno življenje in medsebojne stike med razumnimi bitji. Ne vsem enako, ker se tudi narava ne ravna po tem načelu, pač pa daje vsakemu svoje, vsakemu pravico do življenja, ker je z rojstvom prinesel o pravico na svet.

Če bi vstal Kant iz groba, bi moral izbrisati napis na s vojem spomeniku in

A. E. W. Mason:

49

KLIC NA POMOČ

Roman.

»Srečali ste danes prijateljico, madame?«
»Ne,« je odvrnila gospa Dauvray, »pridobila sem si prijateljico. Prej nisem poznala gospe Rossignol. Zaponka se ji je bila odpela in pomagala sem ji, jo pritriliti. Nato sva se pogovarjali. Živi v Ženevi.«

Gospa Dauvray je molčala en trenutek ali dva. Nato se je razburjeno obrnila in začela govoriti s prosečim glasom.

»Celija, govorile sva o stvareh,« in dekle se je nemirno zganilo. Razumela je prav dobro, kakšne stvari so to, o katerih je govorila gospa Dauvray s svojo novo prijateljico. »In smejala se je... tega nisem mogla prenašati.«

Celija je bila tiho in gospa Dauvray je nadaljevala s prestrašenim glasom:

»Pripovedovala sem ji čudovite stvari, ki so se dogajale, ko sem sedela s Heleno v temi — kako se je prostor napolnil s čudnimi glasovi, kako so se prsti duhov dotikali mojega čela in mojih oči. Smejala se je — Adela Rossignol se je smejala, Celija. Govorila sem ji o duhovih, s katerimi smo se pogovarjali. Ni hotela verjeti. Ali se spominjaš večera, Celija, ko se je Madame de Castiglione prikazala, stara, stara ženska, in nam pripovedovala, kako se je

starala in izgubila svojo lepoto in bila tako zapuščena, da ni hotela dalje časa živeti v veliki hiši, ki je bila polna mučnih spominov, temveč se je preselila v malo stanovanje v bližini, kjer je nihče ni poznal: in kako je imela navado iti ponoči na sprehod, in gledala s solzami v očeh temna okna, ki so se preje vsa svetila, v lučih? Adela Rossignol ni hotela verjeti. Pripovedovala sem ji, da sem pozneje našla to povest v knjigi njenih spominov. Adela Rossignol se je smejala in rekla, da si brezdomno ti čitala to knjigo pred seanso.«

Celija je molčala, ker se je čutila krivo. »Nima vere v tebe, Celija. To me je bolelo, dragica. Rekla je, da si izmišljuješ svoje duhove. Smejala se je temu. Vrvica okoli omare! Vsak otrok more to napraviti. Je delala, še lažje pa sretna mlada dama. O, priznala je, da moraš biti sretna! Zares. Trdila je, da si tako sretna, da bi nikoli ne dopustila duhov od ljudi, ki jih ne poznaš. Odvrnila sem ji, da hočeš. To je bilo prav, Celija, kaj ne?«

In zopet je prošnjala še bolj obupno zvenela iz besed gospe Dauvray.

»Duhove!« je rekla Celija z zaničljivim nasmehom. V resnici se tega ni ustrašila. Glas gospe Dauvray je postal takoj pogumen.

»Torej!« je zaklicala zmagonosno. »Vedela sem. Rekla sem ji to, Celija, zmenila sem se z njo za prihodnji terek —

A Celija je besedo hitro prekinila.

»Ne! O ne!«

Spet sta molčali; nato pa je gospa Dauvray rekla uljudno, toda zelo resno:

»Celija, ti nisi prijazna.«

Celija je presunilo to očitjanje.

»O, madame!« je zaklicala žalostno. »Prosim, nikar ne mislite tega. Kako naj bi se drugače vedla proti vam, ki ste tako dobri z menoj?«

»Torej pokaži to, Celija. Rekla sem gospe Rossignol, naj pride v terek; in — Glas stare ženske se je tresel od razburjenja. In morda — kdo ve? — morda se nam bo ona pokazala.«

Celija ni dvomila o tem, kdo je bila ta »ona«. To je bila Madame de Montespan.

»O, ne madame!« je zajecjala. »Tukaj, v Aixu, nismo razpoloženi za take stvari.«

Nato pa je gospa Dauvray vprašala s prestrašenim glasom:

»Torej je res, kar pravi Adela?«
In Celija je zrla mrko. Gospa Dauvray je pričela dvomiti.

»Mislim, da mi bo srce počilo, draga moja, če bi morala kaj takega misliti; če bi zvedela, da si me varala,« je dejala in glas se ji je tresel.

Celija si je obraz zakrila z rokami. To mora biti res in ona ne dvomi več o tem. Madame Dauvray ne bo sama sebi nikoli odpuštila

in ne bo hotela nikoli odpuštili Celiji. Njeno varanje je bilo tako veliko, da bo od sedaj njeno življenje gotovo zagrenjeno. To ni bila samo strast — to je bila naravnost vera. Celija se je ustrašila pred obnovo teh seans. Vsaka žilica v njej se ji je zoperstavljala. Bila je tako nevredna — tako nevredna Harryja Wethermilla, in sedaj je morala plačati za vse to; trenutek plačila je prišel.

»Celija,« je rekla gospa Dauvray, »to ni res! Gotovo to ni res!«

Celija je vzela roke z obraza.

»Naj le pride gospe Rossignol v terek!« je zavpila in stara žena je prišla dekle za roko in jo hvaležno stisnila.

»O, hvala ti, hvala ti!« je zaklicala. »Adela Rossignol se smeji danes zvečer; prepričali jo pa bomo v terek, Celija! Celija, tako zelo me to veseli!« In njen glas se je spremenil v slovesno šepetanje, ki je bilo patetično smešno.

»To ni prav, da se je smejala. Privesti ljudi nazaj iz sveta duhov — to je čudovito.«

Celija je sovražila te besede, ki se jih je gospa bila naučila od nje in ki jih je bila sama brezmišelnno rabila v prejšnjih časih. »To bo zadnjič!« si je rekla sama pri sebi. Vse njeno življenje se bo spremenilo — dasi Wethermill še ni bil spregovoril besede — o tem ni dvomila. Sedaj bo pa zadnjič in sicer samo to pot, da gospa Dauvray ne izguba svoje vere, imela seanso v vili Rose.

zapisati: dvoje ima sodobno človeštvo, kar napolnjuje njegovo srce in misli — sovraštvo do bližnjega in skrb za lastno blagostanje. Narodi gredo z orožjem na narode, stranke vzbujajo strasti in razvzemajo sovraštvo med sloji in posamezniki, misli in oči človeštva so uprte v zemljo, kakor da bi bila ona vse in da bi trajala kratka doba življenja večno. Če se je kdo spozabil tako daleč, da se skuša otresti te strmo glave gonje na mamonom, se mu smejejo. Kdor ne more dohajati besne procesije, ki pleše okrog zlatega teleta, ga pohodijo, sami pa drve dalje in tekmujejo med seboj, kdo bo prvi. Kam drve in kje bo konec? Posledice te zaslepljenosti in uklona od naravnih zakonov se polagoma že poznajo. Kakor omamljeno, se meče človeštvo v nekaki duševni agoniji sem in tja, na vse moč izhaja iz te današnje pogoja, na vseh koncih in krajih se kriči in piše, da je to ne- vzdržljivo, toda vse prizadevanje je zaman. Nobene politične akcije, nobene nasilne operacije z orožjem, nobena nad-

vlada zdaj enega plemena ali razreda nad drugim, zdaj nasprotno, nič se ne maha. Človeštvu je potreben duševni preporod, vstajenje iz pobejenega groba, nov Krist, ki ga bo s svojim naukom vrnil na pravo pot, ali pa izredna katastrofa, ki ga bo prisilila zamisliti se nad vprašanjem, kaj je prava prava človeka na zemlji in kakšen je njegov cilj — nagrabiti si kup po smrti škakalov, ki jih je vzel s tem drugim košček vsakdanjega kruha, ali pa skrbeti za telo samo v toliko, v kolikor zahteva sama narava, druge duševne sile pa posvetiti bolj vzvišenim ciljem? Škalo, ki pokriva Kristov grob, bo treba odvaliti, ljubezen in druga človeka dostojna čustva morajo izpodrinuti živalski instinkti. Velika noč, ki je simb. novega življenja med krščanskim svetom, ne sme ostati več prazen glas, ki gre mimo zaprtih ušes in zakrknjenih src. V medsebojni slogi in podpori mora nastopiti vstajenje vseh narodov in vseh slojev. Dokler tega ne bo, bo trajal današnji veliki petek še dalje.

VSTAJENJE ALI — POGIN.

Narava slavi zopet svoj največji praznik vstajenja. Razpoloženje misli ljudi v državi pa ni v skladu z razpoloženjem, ki je vzbujalo v človeku misel na novo, mlado življenje, polno upov in naklepov za bodočnost.

Pri volitvah za naš narodni parlament so izdali iz širokih mas našega prebivalstva zmagovalci, ki se ne morejo odkritosrčno radovati svoje zmage.

Sedaj je stvar naših državnikov, ki so jim poverile ljudske množice veliko nalogo, da ustvarijo iz našega jugoslovenskega ozemlja in njega prebivalstva naš skupni dom, našo državo, v kateri bomo lahko živeli v mirnem kulturnem razvoju mladega državnega naroda. Kakor je to mogoče zagotoviti v tem neprijetni in celo sovražni sosedov polnem svetu. Saj je tudi ta zmaga vzklikala ne v zadnji vrsti iz neprijaznega razpoloženja naših narodnih mas, ki so se razvrstile v tri plemenske ali — če je komu to pravilnejši izraz — v tri narodne boje balange. Skozi naše v političnem in kulturnem smislu v precejšnji meri kaotične mase prebivalstva so sveneli klici: »Svi Srbi na okup!« »Hrvatstva Hrvatoma!« »Avtonomija za Slovenijo!«

A kaj naj sedaj ljudstvo počne s to svojo zmago? Tako se pač vprašuje danes i sivolast Pašić. Isto vprašanje slišimo iz prijaznega in neprijaznega nam razgovorja.

Ali bodo naše tri boje vrste ostale na svojih bojnih položajih in mirko zle druga na drugo? Ali se bo sklenil mir razuma in trezne državniške preudarnosti, brez katere ni izhoda in ni rešitve iz sedanjega kaotičnega stanja, ki mora upropasti tudi večjo in močnejšo državno stavbo, kakor je naša iz krvi svetovne vojne porojena mlada država.

Pašić — Radić — Korošec! Zmagati ste znali in zmagali ste. Ali znate svojo zmago tudi izkoristiti vsaj tako, da vaši treni bodoče generacije našega prebivalstva ne bodo v črnim srdom v daleh preklinjali?

Eno je v vsakem oziru in pogledu besporno: Srb, Hrvat in Slovenec morajo v tej svoji državi skupno pošteno delati in pošteno živeti. Vse naprave v

državi od ustave do najmanj pomembne naredbe morajo služiti temu najvišjemu cilju vseh naših državnikov. Kdor se tega ne zaveda, temu mora biti za vselej onemogočen vstop v naše javno življenje; in če si je pod kakršnokoli pretvezo priboril vstop v javnost na mesto, ki ima velik pomen za dobrobit vsega ljudstva, cele države, se naj nevednež — izžene!

Nihče ne more biti nasprotnik onega centralizma, ki pospešuje gospodarski in kulturni razvoj cele države, vseh njenih delov v enaki meri. Nihče ne more biti nasprotnik onega centralizma, ki pospešuje rast našega glavnega mesta Beograda v toliko meri, kakor je potrebna in nujna za razvoj cele države, ki ne more biti brez — glave.

Prav tako pa tudi nihče ne more biti zagovornik in načeln branitelj onega centralizma, ki s svojo nesposobnostjo ali celo s svojo slabo voljo onemogočuje normalni razvoj posameznih delov naše skupne domovine, če je iskren prijatelj in dobromiselni človek nasproti svoji državi in njeni blaginji.

Ni ga zakona, ki bi uspešno in trajno ščitil državo, če je ne ščiti pošteno, kulturno, etično mišljenje in ravnanje njenih državnikov, politikov in voditeljev.

Če se ukrepi naših vodilnih politikov gibljejo v krogu teh smernic, ki slej ali prej morajo priti do veljave, ker brez njih ni zdravega življenja, morajo najti edino pravo pot, ki je rešilna za nas vse. Strasti, ki nas vedejo vse v pogin, je treba izločiti iz naše politične mentalnosti, volilna doba s svojimi neetičnimi izgedi se mora definitivno zaključiti in zavladati mora čas najtreznejše politične delavnosti za življenje, za napredek, za bodočnost.

Če ne, nastopi kaos in zgubljenost je — vse! Alternativa je danes taka-le:

Ali resnično vstajenje ali nalozgibni — pogin!

Besede imajo odgovorni državniki. Gorje njim in nam vsem, če ne najdemo prav v zadnji minuti zadnje ure izhoda iz teme in kaosa naše najmračnejše politične situacije vse naše zgodovine.

Sodelovanje nemogoče.

Rastignac velja za enega najuglednejših italijanskih novinarjev. Njegova beseda se splošno upošteva, ker on navadno presoja stvari, o katerih piše, zelo stvarno in resno. Zato pa smo se kar začudili, ko smo čitali v rimski »Tribunu« njegov članek, ki trdi, da je Italija v spornem reškem vprašanju dokazala vso svojo pomirljivost in svojo največjo voljo za sporazum z Jugoslovenci. Rastignac označa predlog jugoslovenske delegacije za predlog kontrasta in ne sporazuma. Po njegovem mnenju je jugoslovenski predlog načrt za vojno in ne za mir. Zato ga odklanja in zahteva, da se mora sprejeti predlog italijanske delegacije, ki je sestavljen iz duhu santamargheritskih konvencij. Iz strahu pred Mussolinijem dovaja, da je ministrski predsednik ponovno naglašal, da se hoče držati sklenjenih dogovorov in jih točno izvršiti, kar je tudi storil, ko je izpraznil tretjo zono.

Naravnost neverjetno je to, da je stopil Rastignac med ulične kričarje in s njimi vred vplel v javnosti, da spada Baroš in Delta k reški državi in da čisto prav, ako se reška država degradira na »Stato Municipio«. Kaj se godi v italijanskih glavah, da zanikajo obveznosti, sprejete s podpis svojih državnikov? Kaj moti Italijane, da se tako odklikajo od poti, ki edina lahko privede oba naroda do sporazuma in prijateljstva? Jugoslovenci ne zahtevajo nič drugega nego pravico in izvršitev sklenjene pogodbe. Radi tega pa je tak vrišč po italijanskem tisku, in krivico podpirajo celo oni med Italijani, o katerih smo sodili, da so nekoliko vzvišeni nad vsakdanje pojmovanje jugoslovensko — italijanskega spora.

V misel nam je prišel med tem roman »Povero Cristof«, Nekoč smo že

povedali, kaj pravi pisatelj Mariani v omenjenem svojem delu o svojih rojakih. Pod posebnim naslovom »Moj narod« izjavja, da je italijanski narod najlicemernejši narod na svetu. Italijan sklepa vse svoje posle samo v imenu prijateljstva in na bazi zaupanja. Sled pa vedno prevare. Pri vsakem razpravljanju Italijan ugovarja, in to tudi takrat, ko je v svojem srcu prepričan, da ima prav oni, s katerim se dogovarja. Ako nima dokazov, beži po tesnih izhodnih logikah in se zaplete v gomile negacij in paradoksov, obnašajoč se kot akrobat in skakač po vrvi.

Opatijska konferenca podpirajo na najeklatantnejši način trditve italijanskega pisatelja Mariani o svojem narodu. Take zastopnike italijanskega naroda je poslal Rim v Opatijo. Zato pa je sporazum z Jugoslavijo nemogoč. Naša delegacija je prišla v Opatijo z najboljšimi intencijami, da se likvidira spor, ali namesto na dobro voljo, je našletela na italijanski strani na licemerstvo, prazno besedičenje in puhlo naganjanje, ki mora ozlovostiti tudi najmirnejšega človeka. Ali res ni v italijanski vladi nikogar, ki bi resno vzel v pretes reško vprašanje in poslušal ter upošteval glasove prizadetega reškega in jugoslovenskega prebivalstva? Kaj so tako omamljeni v Rimu, da ne vidijo, da oni ljudje, ki prihajajo tja imenom Reke, niso resnični njeni predstavniki? Kaj je Mussolini tako kratkoviden, da mu uhaja izpred oči dejstvo, da se je Italija po dosedanjem opatijskem razpravljanju znatno oddaljila od Jugoslavije in da nič ne kaže na novo zblizanje, ker pač Italija menda tega neče? Ona hoče v Opatiji Jugoslavijo ustraševati in jej vsiliti svojo voljo. To pa ne pojde. Sedaj pritiskajo iz Rima na Bo-

grad z namenom, da bi povelikonočna konferenca kar na kratko rešila reško vprašanje tako — kakor tega nočejo pristati Rečani in s njimi Jugoslovenci. Italija se bo v Opatiji opekla. Delta in Baroš bosta še dolgo časa italijanom šumela po ušesih zelo neprijetno.

Tu jih spominjamo na sklep reškega magistrata iz leta 1916, storjen pod predsedstvom Antonia Via, ki izjavlja, da sta Delta in Baroš izven reškega teritorija, »fuori delle mura della città«. Ta Via pa se danes davi na vse grlo, da spada Delta in Baroš k Reki! Na tako nezanesljive ljudi in na šarlatane se zanašajo v Rimu, v stran pa mečejo vsako pametno besedo, ki do spe do njih. Omenjamo še »Quido di Fiume« iz leta 1913, katere se je v razpravah večkrat omenjala in kjer je v posebnem odstavku o reškem mestnem teritoriju rečeno, da Delta in Baroš pripadata teritorijalno Hrvaški. Takrat so pehali Delta in Baroš na Hrvaško in takrat so se nekako sramovali tega, da bi Delta in Baroš spadala pod »italijansko« Reko, sedaj pa se je zaobrnila pamet v Italijanih in v vso silo pritiskajo Delta in Baroš na grudi Reke, piščoč, da mora Reka propasti brez Delte in Baroš! Mariani! Tvoje besede o italijanskem narodu so bridka resnica. S takim narodom ne bomo mogli sodelovati!

DAVEK NA TUJŠČINO.

V Trstu, 26. marca.

Italijanska vlada je napravila novo kruto šalo na račun narodnih manjšin, katere je vključila po vojni v svoje ozemlje. Obremenila je javne napise v tujih jezikih s posebno pristojbino. Za napise v tujščini znaša pristojbina štirikrat toliko, kakor za napise v italijanskem jeziku.

Centralni aparat deluje torej dobro v prid latinski materi Italiji. Otroško-naiven narod so sicer ti Italijani. Močje bi bilo veliki, evropski, svetovni — še nedavno so razni publicisti pledirali za latinski blok na kontinentu — in pri tem jim tujščina jemlje vid. Nad štiriideset milijonov ljudi lastne krvi imajo — pa se plašijo pred polmilijonsko peščico Jugoslovenov in pred par sto tisoč Nemci na Tirolskem. Čudna nacija!

Davek na tujščino je seveda preučama poteza, ki naj zopet služi asimilacijskim svrham. Težko je Italijanom, da ne morejo utopiti Jugoslovenov in Nemcev v žilici fašistovske vode! Že davno jih snubijo v ta namen. Izprva so poskušali z lepimi sredstvi, z gladkimi besedami. Videli so, da ne gre. V našem narodu se je tradicija ukoreninila. Rodnega jezika ne nosimo na trg za ceno fašistovskih groženj. Ko so Italijani videli, da ne gre zlepa, so napeli bridke strune. Izdali so odlok, da morajo biti javni napisi povsod na prvem mestu italijanski. Slovenske table so padale druga za drugo, a so se zopet pojavile — v dveh jezikih. Italijane je to razkačilo. Računali so, da bo posledica njihove zlikovne naredbe popolno iztrebljenje slovenskega jezika v javnosti. Varali so se. Maščevanje za to prevaro je povisana pristojbina za javne napise v tujščini.

Italijansko raznarodovalno delo je vseskozi sistematično. Kdor ga zasleduje natanko, vidi, kakšni so njegovi končni cilji. Na vseh straneh se pojavlja težnja po uničenju vsega, kar se posredno ali neposredno ne podreja in udaja raznarodovalnim tendencam fašizma.

Vzdržati v takem položaju ni igrača. Toda za nas velja pravilo: vzdržati za vsako ceno. Eno je že danes gotovo: naš duh ni podlegel in se tudi v prihodnje ne bo dal uviti za še tako visoko ceno žrtve. Vsako fizično podjarmljevanje pomeni duševno zmago podjarmljene žrtve. To smo Slovni narodnih manjšin v Italiji že dosegli. Kdor bi hotel trditi nasprotno, naj prebere odredbo o obdavljenju napisov v tujščini in vidi bo, da je bilanca našega boja proti raznarodovanju v Italiji visoko aktivna. Da bi taka tudi ostala!

Al. Peterlin-Bätog:

Velikonočna rispeta.

Prispel v deželo že junak je Brezen, odgrnil snežni prt zaspale zemlje; in stvarco sleherno na njej objemlje, v življenje novo jo budi — ljubezen. —

Deželi naši zdaj cvete svoboda, kar trda jo ostavila usoda.

Velikonoč že narod moj praznuje, ljubezni pa vezi so njemu — tuje.

II.
Zaklet v sovraštvo bil je širni svet, zaprt pa v veselja raj mi bilaj; beseda večna njega ni ganila, Glasnik pa njen na križ je bil razpet. Ko treffi dan je On od mrtvih vstal, zavladal svetu je — ljubezni kralj! In svetu sreča vscvela je tedaj: — saj le v ljubezni našel svoj je — raj.

NEMČIJA SE VPOGIBLJE?

31. marca.

Pozornost je vzbudil govor nemškega zunanjega ministra Rosenberga v parlamentarnem odseku za zunanje zadeve. Govoril je prvokrat, odkar je prevzel zunanje posle. Rosenberg se je zavzel za sklicanje mednarodne komisije, ki bi se bavila z nastopnimi vprašanji: Kaj je Nemčija doslej plačala; kaj lahko še plača in kaj mora še plačati po pravični presoji; na kakšen način naj se izvrši določene obveznosti? Ako se izbere ta pot, potem je Nemčija pripravljena preskrbeti mednarodno posojilo s potrebnimi jamstvi. Ali Nemčija se ne more odpovedati svoji pasivni rezistenci, katero smatra za svoje edino razpoložljivo sredstvo, dokler se tudi Francija ne povrne na črto, ki znači status quo ante.

Iz izjav nemškega zunanjega ministra sledi, da je Nemčija pripravljena za pogajanja, ki bi ne imela političnega značaja, kakor je to nasvetoval ameriški državni tajnik Hughes, ali da bi prišla ta pogajanja do pozitivnega rezultata, je potreba, da se ruhrsko ozemlje vrne nemškemu gospodarstvu. Sicer se glasi to precej enako Cunovim govorom, ali nemški socialisti, ki so izzvali sejo omenjenega odseka, pravijo, da pomeni Rosenbergov govor korak nazaj od Cunovih izjavljanj, po katerih sploh ni bilo govora o kakih pogajanjih s Francozi. Preden ti ne zapuste Ruhra, Nemčija se počasi vpogiblje pod težo razmer in išče pomoči za takojšnja pogajanja. Seveda zahteva ruhrsko ozemlje za svoje gospodarstvo, ali Rosenberg je že opustil dosedanj predpogoj za pogajanja, to je, nemudno izpraznitev ruhrskega ozemlja. Merodajni politični krogi v Berlinu se sprijaznjujejo s mislijo, da Francija nikakor ne odneha od svojih znanih zahtev in je tudi danes ni sile na svetu, ki bi jo mogla strmoglaviti z njegova stališča. Res je, da francoska gospodarska akcija v Ruhru ne uspeva povoljiti, ali res je pa tudi, da je nemška škoda ogromno večja in da dere Nemčija v gospodarsko pogubo ter ji preti s francoske strani vedno bridkejša ponižanje. Zato pa Nemčija trenutno stremi v glavnem po tem, da bi si ustvarila teren za pogajanja. V to svrhu tipa tudi okoli Mussolinija in italijanskega poslanika v Londonu. Nemške zahteve zvené tu tuintam še precej predržno, ali vidi se želia, da bi se delo za pogajanja na kak način že pričelo. Silno težka je pot za Nemčijo na torišče za reparacijska pogajanja, toda morala bo le storiti spokorne korake in se udati usodi, katero si je sama priborila s povzročeno svetovno vojno.

Francija stoji odločno in neomajno na svojem stališču, vedno pričakujoča, da se jej Nemčija približa, da se spor poravnava. Čim prej, tim bolj baš za Nemčijo. Polnčar je v parlamentarnem finančnem odseku v ekspozici o ruhrski situaciji naglasil dejstvo, da treba iskati dušo odpora v Ruhru v veleindustriji, ki je že ponovno poskusila, direktno posredovati pri francoski vladi, katere pa se prične pogajati samo na oficijelne predloge nemške državne vlade. Francoska in belgijska vlada sta se trdno zedinili, da obdržita jamstva do popolnega izplačila nemških dolgov, izpraznjevati zasedeno ozemlje pa sta pripravili proporcionalno s prihajanjem nemških plačil.

Nemška veleindustrija dela dalje za posredovanje. Zato pa je šel Stinnes v Italijo k ameriškim veleindustrialcem in bankirjem, kjer je bilo veliko posvetovanje za odpravo francosko - nemškega spora. Napovedana je pet nekaterih ameriških veleindustrijalcev na ruhrsko ozemlje.

Gibanje in ugiibanje na vseh koncih in krajih. Evropa in Amerika sta stalno vznemirjeni v sled napetega francosko-nemškega spora, vsa stvar se vleče dalje in ne vidimo še izhoda iz sedanje situacije. Upanje, ki naraste trenutno, je vedno medlo in pogine kmalu. Treba pritiska na Nemce! Pri njih je krivda.

Francoski tisk jim za velikonočne praznike upravičeno meče v obraz očitanja, kaj so počeli v vojnem času na francoski zemlji. Uničili so 3 milijone hektarjev rodovitnega zemljišča, porušili so 794.000 stanovanjskih hiš in 23.000 tovarne, razbili ali ukradli so industrijskih strojev za en milijon kilowatov. Francija je za obnovno opustošenih krajev in za pokolnine potrosila še 84 milijard. Stanovanjskih hiš je na novo zgrajenih komaj polovico.

Strašna vojna zlodejstva ima Nemčija za seboj, sedaj pa se dela pred svetom nedolžno in kriči o krivici. Krivico je delala ona, sedaj je čas, da jo popravi. Vsi merodajni evropski in ameriški faktori naj se strnejo proti Nemčiji in jej soglasno, brez ovinkov, povedo, kaj je dolžna in obvezna storiti. Evropa že težko čaka, da bi mogla k francosko-nemškemu sporu vzklikniti: veselo alelu!

TRADE MARK
AND PLES. BUDDHA ČAJ
VINAŠ ŽE NA ZEMLJI RAI

Dr. Konrad Vodušek.

VSTAJENJE.

Letošnja velika noč nam ni prinesla pravega veselja. Mogoče beseda ta sploh ni na mestu in na času. Saj pri nas, v naši presrečni ali prenesrečni deželi, kakor vidimo, preljubo veselje sploh ni — doma. Pač pa kraljujejo težke nadloge, veliki križi in — le povejmo na ves glas — skoro nepremagljive težave.

In ravno zadnje čase začeli so skovikati neki čudni — glasi, ki naznanjajo — hudo uro in prej neznan viharje.

Odkod prihajajo in zakaj se vedno bolj jaciijo ti vsekakor sumljivi glasovi! To je vprašanje vseh vprašanih, ki čaka že dolgo časa na svoj pravilni odgovor. Za to vprašanje namreč tudi ravnokar izvršene volitve niso prinesle zaželenega, rešilnega odgovora. In tako se pač vse te velikanske megle, ki so se nakopičile v našem političnem ozračju, valde še vedno po naših lepih pokrajinah in groze zatemnitvi sploh vsako svetlobo, vsak žarek upanja in zaupanja v našo bodočnost.

Utegnilo bi se misliti, da vsa ta najrazličnejša razmišljanja, razmotrivanja, ki jih čitaš dan na dan po našem jugoslovenskem, pa tudi in nič manj po tujem časopisju, vsaj deloma razženejo to izredno trpkost, ki se je kot značilni signum temporis, znamenje časa, polastila naše duše, našega mišljenja. Vsa, svojo žvrgoli, še dalje in naprej, tako bi lahko rekli o vseh teh strankah, ki so pred kratkim zapustile bojno polje nektrave, pa vendar težke volilne bitke z večjo ali manjšo zmago ali nesrečo. Začeno pa se čuje vedno znova, če tudi bolj zdaleka topovsko čudno bobnajoče gromenje najrazličnejšega kalibra, ki rolni dalje in ki počne utihniti. Saj se ima vsprtič naimovejših beogradskih političnih bulletin-ov skoro pričeti vsa ofenziva, vsa volilna bitka da capo. In ta odurni ples — ne vemo, kako blag v modernem in pravem smislu sploh imenovali — naj traja dalje, vse do tlej, dokler ne obleži na tem tragičnem plesišču jedna stranka za drugo in ostane ko nečno naimočnejša kot edina zmagovalka in v svoji triumfatorski pozi in forsirani situaciji! —

Tako vstajenje iz sedanjega političnega ali boljše povedano jugoslovenskega mrtvila se nam torej prorokuje in obeta. Tako odrešenje naj pričakujemo iz sedanje zagate, iz sedanjega pekla, kjer rujejo in delujejo v najhušji, v odločilni meri najhujši strasti, najostrejši motivi, brezstidni strankarski egoizem, in plemenski separatizem itd.

Tega in takega odrešena na naj nam ne prinese nobena velikonoč! Kajti naše dolgo, dolgo trpljenje v tragični preteklosti je vredno lepšega plačila. Bilo bi prebrzdsko, preblestno, da bi se sedaj po dobljeni slavni zmagi, po svojem veseljem vstajenju hipoma razleteči in se razpršili na vse strani, na kosce, na drobce, ki bi jih zlahka pobrali in zadovoljno pospravili pametnejši sosede.

Ta pot nas torej pelje v pogubo. In strašna je že misel sama, da smo mi Jugoslovenci mogoče sploh že izgubili svoj sicer dosti bistri vid, svoj pravi pogled, svojo pravo orientacijo. Strašna je, pravimo, misel, da mogoče drvimo nehoti in nezvestno v prepad, kjer že čakajo razni vrani na našo gotovo smrt, ki jej nič več ni usojeno — vstajenje. Koga med nami — in to vprašanje naslavljam na vse stranke in na vse strankarje — ni že spreletel prav te zadnje čase ob tej ali oni bridki priliki prej neznan strah pred neko grozno možnostjo, podobno strašnem plamenu, ki naj zagrablja, zažge in upelje v najgloblji temlini vse naše domovine, ki je premalo ljubimo, ker je iz vsega srca ljubiti ne znamo!

Pa če nam tudi bogovi še niso naklonili smrti, kako naj še nadalje živimo svoje ogroženo življenje, če naj v časih, ko nam je najbolj treba navdušenega, pametnega in nemotnega dela na sto in sto milijard gospodarskih in drugih problemov in potreb, tratimo svoj čas, svoje zlat čas zgolj za politične fraze, za politične varijante — če hočete — za neplodne in neodločne plemenske fantazije, za cličen egoizem in separatizem, ki raste na isti veji z internacionalnim afari-zmom. Vsega tega plevla je pri nas na izobilje! In kakor da postane ta nečedna zbirka prav popolna, se je sedaj v naših slovenskih kraljinah razvil in razcveto tudi še opravičeno ali neopravičeno, gotovo pa umetno pogojeno in zalivano malkontentstvo. In ta splošna nezadovoljnost se je z vso svojo mrmravostjo začela brattti očito in javno s pri nas čudno aklimatiziranim komunistom, medtem ko Radić pleza in pleza po lestvah svojega hrvaškega republikanstva v — kraljestvo svojih brezumnih sanj, gebičnih utopij očitega senarizma in razdejalnih, prav malo pozitivnih načrtov. —

Vse to rase in haš sedaj prav krepko poganja v naši rodovitni Jugoslaviji. Naidebeleše politične korenine med to politično floro in — če hočete — favno, pa poganja, zlasti pri nas v Sloveniji — na vperize m ubošivo, da ne rečemo

beraštvo. Saj objema s svojimi železnimi rokami in škripci pretežni del našega naroda, zlasti pa naš največji in najboljši, namreč naš delavski in naš srednji stan. Delo omaga v boju za obstanek! Ta očitni pojav je v vsej resnici najhujši in najnevarnejši prav v sedanji dobi, je glavna korenina vsega zla! In baš ta zelo nevarna prikrivena naša narodna telesa in v našem slovenskem življenju omogoča vse izvanredne dogodke, katere smo pred kratkim doživeli. Rastjoča revščina, duševna beda, vedno grše življenjske težave more in tlačijo pri nas počasi, pa tem hujše tisto veselo, zdravo in krepko razpoloženje, ki ga potrebuje mlada država, ki ga potrebuje pa tudi vsakdo med nami po vseh izrednih vojnih časih in njihovih ubijalnih razmerah.

Le na ta jasni, žalibog premalo uvaževani način se da razlagati marsikaj, kar se pri nas v sedanjih časih dogaja in kar nam je bilo Slovincem, vsaj poprej, povsem ali vsaj po večini tuje. Z žalostnim srcem pa opazaj tu in opazaj tam dandanes tudi pri nas že pojave, ki so že očitne posledice hranila, žalostni znaki moralnega bolehanja, prvi začetki tistega tiranskega koruptivnosti, katera razteza svojo oblast sicer po vsem povojnem svetu, zoper katero pa smo se mi ponikli, toda pošteni Slovenci bojevali vselej smagano, tako da smo v tem, če tudi težavnem boju imeli dosedaj — le nekaj posamičnih mrtvecev in hitro poženih žrtvih. Zoper to kugo, zoper to

denarno tiranstvo se je naša Slovenija takoj spočetka kolikor toliko obdala z visokim zidom, svoje znane, stare poštenosti, z gosto mejo pravega idealizma. In le prav posamično se je tedaj posrečilo prelesti ozidje tega našega trdnega gradovja.

V zadnjih dobah pa so se raznim nemoralnostim, katerih nečemo počastiti z natančnejšimi naslovi, odprle žalilno tudi naše trdnjave, naša vrata prav na stečaj, tako, da je marsikdo med nami obubošan in osivel v poštenosti in značajnosti, ob raznih nenavadnih prizorih in novicah, malodane okamenel. Tudi na našem domačem polju sta torej začela poganjati ljudska in plevel, prirešena iz drugih krajev. Tudi pri nas hoče začeti glodati ta rja ob poštenem našem slovenskem imenu in življenju! Hoče, pravimo, ker smo prepričani in ker trdno upamo, da pri nas za to grdo prikazen korupcije v tej ali oni podobi — hvala Bogu ni in ne sme biti mesta, ni jela in piča! Resnično hudi so časi, ki nam prinašajo cele koše bridkih razočaranj in nepričakovanih bremen. Toda črvi ne smemo postati mi Slovenci! Le še bolj ljubimo svoje — zdravlje! To geslo, ta zlati rek nosimo še nadalje v svojih rodoljubnih srcih. In čista naša ljubezen do ljubljene domovine in do poštenega dela in uspeha nam premagava vse težave, pa tudi vse sovraženike in ogabne farizeje, ki nam grenijo in ogrožajo naše pravo — jugoslovansko vstajenje. V tem smislu — veselo praznike!

POLITIČNA SITUACIJA.

KONFERENCA MINISTRskega PREDSEDNIKA Z NACELNIKI STRANK. DEMOKRATJE PROTI NACINU KONFERENCE. — ZNACILEN NASTOP MINISTRA DR. SUPILA V ZAGREBU. — RAZNI DEMENTIJI.

— Beograd, 31. marca. (Izv.) Po vsestranskem sondažanju, obveščanju in premotranju prehaja politična situacija sedaj v drugo določnejšo smer. Kakor je videti iz večerajšnje izjave ministra dr. Markovića zastopnikom tiska, ubira ministrski predsednik drugo metodo za razbistrenje političnega položaja, prevzema v svoje roke iniciativo, da na konferenci strankinih načelnikov očitne izve predloge in politične načrte posamičnih skupin in taborov, da tako dobi izhod iz sedaj že nevzdržljive politične atmosfere. Po raznih enunciacijah članov vlade je pričakovati, da ministrski predsednik v najkrajšem času in to še tekom prihodnjih dni skliče konferenco strankinih načelnikov, na katero naj bi bili pozvani tudi Radić, dr. Korošec, dr. Spaho in ostali.

Minister pravde dr. Marković je večeraj o politični situaciji izjavil: »Razmotrivač notranjo situacijo je ministrski svet soglasno sklenil, da g. Pašić kot predsednik vlade pozove šole vseh strank na konferenco, da čuje njih mnenje o politični situaciji. Ob tej priliki hoče ministrski predsednik, da ne čuje samo stališča šefov o notranji situaciji, marveč hoče porabiti tudi priliko, da precizira stališče vlade in radikalne stranke. Sklenjeno je, da se imajo izvršiti ti sestanki pred plenarno sejo radikalnega kluba, na kateri bo potem lahko g. Pašić dal klubu poročilo o situaciji in bo lahko klubu preciziral program vsake posamezne parlamentarne skupine. Pod šefi strank pa je razumeti tudi dr. Korošca, dr. Spaha in Stjepana Radića. Za sedaj nimamo ničesar proti temu, da razgovarjamo s osebami, ki jih nam za razgovore določijo.

V političnih krogih se je pa takoj tekom večerajšnjega dneva razvila živahna diskusija o možnosti in o pozitivnih uspehih take konference. Nekateri so naglašali, da Radić z ozirom na svoje resolucije in ekstremno stališče ne bo zadovoljen, da z ministrskim predsednikom Pašićem razgovarja kot šef stranke, marveč kot šef posebnega revizijsko-nističnega bloka in kot edini zastopnik hrvatskega naroda.

V beogradskih krogih pa se je takoj ventiliralo vprašanje, ali se naj demokratje odzovejo Pašićevemu pozivu na konferenco ali ne.

Vaš dopisnik je po sestanku v ministrstvu pravde razgovarjal z uglednimi demokratičnimi politiki, ki naglašajo tole stališče:

O. Pašić je prejel od krone mandat, da izvede volitve in da dobi večino, ki bi bila v parlamentu delazmožna. G. Pašić te večine ni dobil, čeprav je neposredno sam vodil volitve. Z ozirom na to je treba smatrati za nujno, da Pašić poda demisijsko kabineto, ker njegova mislija ni s uspehom končala. Po parlamentarnem redu in običaju nima Pašić za konferenco šefovih načelnikov od krone, ki je edino za to kompetentna, potrebnega pooblastila. Krona ima pravico, da čuje besedo voditeljev strank ne pa Pašić. O. Pašić sega s takim sklepom ministrskega sveta v pravice krone. Demokratiška stranka stoji na stališču, da se taki konferenci ne odzove.

Včerašnji komuniké ministra pravde v drugem delu je zanimiv glede razgovorov, ki jih je baje imel minister dr. Supilo kot oficijelna oseba z Radićevimi zastopniki v Zagrebu, kakor so to javljali zagrebški listi. Te vesti sedaj via-

da dementira na zelo delikaten način. Vlada odločno zanika Supilove razgovore ter povdarja, da Supilo ni imel nikakih oficijelnih razgovorov. Minister pravde dr. Marković je izjavil:

Vlada nima nikakih avtentičnih podatkov o ustvaritvi federalističnega bloka. O koraku ministra Supila v Zagrebu ni ministru ničesar znanega. G. Supilo kot član vlade in Hrvat je verjetno hotel, da se podrobneje informira o vsem, kar se v Zagrebu dogaja.

Tudi pokrajinski namestnik za Hrvatsko in Slavonijo dr. Čimčić je z vso naglasi hotel demantirati oficijelni značaj razgovorov z Radićevimi zastopniki. Pa tudi vlada sama je v večerajšnem izdaju Presbira zanikala oficijelne razgovore ministra dr. Supila z Radićem, navajajoč kot razlog, da so te vesti ne-točne in tendenciozne. Vlada se namerava edino razgovarjati s parlamentarnimi skupinami.

KAJ PRavi MINISTER DR. SUPILO?

— Zagreb, 31. marca. (Izv.) Poročilo zagrebških »Novosti« o dr. Supilovi misliji je vzbudilo v vseh političnih krogih gotovo pozornost, mestoma tudi veliko iznenadenje oz. razburjenje. Sedaj vsi vodilni politiki zanikajo vest v toliko, da se med Supilom in Radićem ni vršili nikakih oficijelnih razgovorov v imenu radikalne stranke, na drugi strani pa Radić z nekako odločno gesto odklanja razgovore z ministrom dr. Supilom. Minister dr. Supilo je Vašemu dopisniku podal tole pojasnilo:

»Jaz sem dospel v Zagreb radi privatnih stvari in problem velikonočne praznike v krogu svoje družine. Bivanje v Zagrebu pa sem hotel uporabiti za razgovore z znanimi političnimi osebami na svojo roko in v svrhu osebnih informacij. Razgovarjal sem z dr. Horvatom in dr. Lorkovićem in hotel sem tudi razgovarjati s Stjepanom Radićem, da dobim informacije o razpoloženju na hrvatskem, posebno pa glede onega pasusa resolucije HRSS, ki želi sporazum. V nadaljnjem razgovoru je minister dr. Supilo odločno zanikal, da bi bil imel kako oficijelno mislijo za razgovore s Stjepanom Radićem ter je tudi omenil, da je v četrti ob 6. zvečer imel razgovor z dr. Mačkonom in Krnjevićem. Ta dva sta mi izjavila, da Radić želi sporazum in da bi se Radić najraje o tem razgovarjal z Ljubo Jovanovićem, katerega osebo pozna. Jaz sem pristavil: »Če je tako, dobro je!«

RAZMERJE MED DEMOKRATJI IN RADIKALI.

— Beograd, 31. marca. (Izv.) Minister pravde dr. Marković je na posebno vprašanje nekega novinarja odgovoril o razmerju med demokratji in radikali: »To je edina velika skupina, o kateri vodi vlada računa. Ne morem zanikati kombinacije o koaliciji z demokratji, katero nekateri naši prijatelji smatrajo za državno potrebo.

Tajništvo narodne napredne stranke se nahaja začasno v Knašjevi ulici šte. 5/1. Tam se sprejemajo vse pismene in ustne prijave. Uradne ure so v ponedeljek, torek in sredo od 3.—6. ure popoldne, v četrtek, petek in soboto pa od 9.—12. ure popoldne.

Telefonska in brzojavna poročila

Važna seja finančnega odbora.

FINANČNI ODBOR ODKLONIL KREDITE VLADI. — VLADA NE SMATRA ODKLONITVE ZA NEZAUPIČNO.

— Beograd, 31. marca. (Izv.) Tekom večerajšnjega dneva je bil v politični kroniki najvažnejši dogodek, da je finančni odbor odklonil odobrenje kreditov iz dolarskega 7% investicijskega državnega posojila v svrhu plačila računov za dobavo lokomotiv in za druge železniške nabave. Finančni odbor je motiviral ta svoj sklep iz razlogov, ker zakona o gorenjih posojilih natančno določata, kako se imate posojili investirati in drugič, ker finančni odbor ne more odobriti vladi nobenih kreditov, ker ji ne zaupa. Finančni odbor je posebno drugi razlog naglašal kot politični razlog, pričakujoč, da vlada iz tega izvaja konsekvence. Vlada pa z ozirom na to nezaupnico ne poda demisijske in utemeljuje to svoje stališče na ta način, da je finančni odbor le strokovno administrativni organ narodne skupščine in da je vlada po parlamentarnih običajih odgovorna edino le plenumu narodne skupščine.

— Beograd, 31. marca. (Izv.) Finančni odbor je na današnji seji razpravljal o predlogih finančnega ministra glede odobrenja gotovih kreditov iz dolarskega in investicijskega državnega posojila. Posl. dr. Sečurov (demokrat) je kritiziral vladno finančno politiko ter predlagal, da odbor sprejme sledeči sklep:

Finančni odbor izjavlja, da nima v vlado nobenega zaupanja, radi česar ne more odobriti nobenega kredita v investicijske svrhe.

Tredlog posl. Sečurova je bil sprejet s 13 glasovi opozicije proti 10 glasovom vladne večine. Člani vladine večine so s protestom zapustili sejo. Nadaljevala se je nato debata o nadaljnjih kreditih iz proračuna za leto 1922/23.

ODGODITEV FRANCOSKE ZBORNICE.

VIHARNA DEBATA O RUHRSKEM VPRAŠANJU.

— Pariz, 30. marca. (Wolff). Tekom debate o ruhrskem vprašanju, ki se je vršila v parlamentu večeraj popoldne, je izjavil poslanec Lebas, da je treba odločno nastopiti proti naziranih večini francoske javnosti, češ, da je mogoče doseči vse z oboroženo silo. To izjavo so sprejeli poslanci na desni strani in v sredini z velikim ogorčenjem in živahnimi medikcijami. Lebas je naglašal, da je okupacija Porurja prinašala Franciji še manj koristi kakor srečena politika zadnjih let. Sirovine tako do premožja in koka kakor tudi hrana se je v Franciji podražila. Končno je govornik omenil kot primer Avstrijo, ki jo podpirajo zavazniki in vprašal, dali ne bodo zavazniki nekoč prisiljeni storiti isto tisto z Nemčijo. Socialistični poslanec Blum, ki je tudi žel precejšnje neodobranje, je naglašal, da ne zadostuje, če Francija trdi, da nima nobenih nakan glede aneksije. Člane gotovih listov, ki pišejo zdi o nevtiralizaciji levega brega Rene, zdaj zopet o nekaki »šuferski državi, je treba ovreči. Edina garancija Francije proti nemškemu napadom obstoji v tem, da se pripravi nemško javnost do preprečitja glede poloma na lastnih tleh, če bi ona izjavila voljo.

— Pariz, 30. marca. (Izv.) Po končani debati je zbornica sprejela predlog, da se seja, določena na danes 30. t. m., odgodi do 8. maja t. l. Predlog je bil sprejet s 423 glasovi proti 18. Na tej seji je bila na dnevnem redu razprava o francoski akciji v Porurju in o sedajšnjih kreditih. Zbornica je bila snoči pozno v noč sklicljena.

POLITIČNA DEBATA V ANGLESKEM PARLAMENTU

— London, 29. marca. Tekom debate o Porurju v spodnji zbornici je Asquith opozoril na važna izjava poslancea Rosenberga, ki jim je angleški tisk posvetil veliko pozornost. Vprašal je, če je bil govor Rosenberga predčen izrazitemu stališču angleške vlade. Če je Nemčija stavila te predloge in je mogoče o njih razpravljati, tedaj nehoti nastane vprašanje, čemu se stvari tako razvijajo, s kakšnim namenom in v doseg kakšnih zahtev nadaljuje in razširja Francija okupacijo Porurja. Ta korak je bil storjen zato, da dobi Francija 6000 milijonov funtov št. Danes ve vsakdo da ta vsota ne more biti izplačana. Govornik vprašuje, da-li je angleška vlada kdaj premišljevala kako bi dobila od Francije točni odgovor glede tega vprašanja. Naglašala nevarnost, ki preti antanti in izraža nupno, da bo vlada poizkusila, da položaj ni tako resen kakor se zdi.

Zakladnik kancelar Baldwin je odgovoril v imenu vlade, da se uveljavlja kakor pri stavki tudi v sedanjem političnem položaju nasiranje, ki soče o kakem vmešavanju ali cesar siliti. Posredovanje bi obe stranki v ugodnem trenutku pozdravili, karu ono bi pospešilo sporazum. Govornik je naglašal nevarnost brezskrbne intervencije, ki bi spor se podaljšala in je končal svoj govor s izjavo, da je vlada v tesnih stikih z zavezniški in drugimi v poštev prihajajočimi državami. Vlada se vedno upa, da pride čas, ko bo mogla Angleška gotov kakršnekoli iniciativne ali posredovane storitve potrebne korake, da se doseže mirni sporazum. Priznava podtisk Mac Neila je glede govora zunanega ministra Rosenberga izjavil, da je predlog, ki gre za tem, da bi poseben odbor mednarodnih

gospodarskih strokovnjakov določil znesek reparacij, faktično isti, kot ga je stavil pred nekaj meseci državni tajnik Hughes. Temu predlogu pa je bila dodana zelo posrečena omejitev, kajti nemška vlada je izrecno izjavila, da je predpogoj za tako postopanja popolna izpraznitev Porurja. Vsakdo pa ve, da Francija niti najmanj ne misli na popolno izpraznitev Porurja kot predpogoj za ureditev reparacijskega problema in zato govor nemškega zunanjega ministra ne pomeni nobenega napredka. Popolnoma pravilno je, da je angleška vlada vedela da bo Nemčija stavila te predlog. Nemška vlada je bila že takrat obveščena, da Angleška temu predlogu — če se bo pomenil večjega koraka naprej kakor citirani — ne bo pripisovala bogve kakšnega pomena ali koristi. Ramsey MacDonald je izjavil, da vlada ne sme dovoliti, da bi se ta divja borba nadaljevala dotlej, dokler ne podleže druga stranka. On smatra, da bi bilo umestno, če bi vlada v gotovi obliki vprašala Francijo kakšna je njena politika in kaj pravzaprav hoče doseči z nadaljevanjem okupacije.

AVSTRIJSKI KANCELAR V ITALIJI

— Milen, 30. marca. O sestanku zveznega kancelarja dr. Seipila z italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem poročajo nastopno: Danes ob pol 3. popoldne se je vršil v prefekturi daljši pogovor med Mussolinijem in dr. Seiplom. Zvezni kancelar se je zahvalil ministrskemu predsedniku za vse, kar je storila Italija za finančno vzpostavitev Avstrije. Obenem je izrazil upanje, da bo tudi v bodoče mogel računati s podporo italijanske vlade v vseh vprašanih gospodarske vzpostavitve Avstrije. Zato priporoča, naj se sedanja pogajanja v Rimu glede normalnih trgovinskih stikov čim prej in v ugodno končajo. Nato je kancelar razpravljal z ministrskim predsednikom o splošnih političnih vprašanjih, ki se v enaki meri tičejo obeh držav. Mussolinij je obljubil kancelarju živahno zanimanje Italije za ugodno rešitev vseh problemov, ki so v zvezi z gospodarsko vzpostavitvijo Avstrije. In izjavil, da je prepričan, da bo s tem največ storil za Avstrijo, kot važen faktor miru v srednji Evropi. Glede trgovinskih pogajanj je izjavil, da se bodo brez dvoma končale ugodno, kar bo v interesu obeh držav in bo omogočilo plodovitejši razvoj medsebojnih gospodarskih stikov.

— Milen, 30. marca. Pogovor med avstrijskim zveznim kancelarjem dr. Seiplom in italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem je trajal 1 in četrt ure. Prot koncu sta se ga udeležila tudi generalni tajnik zunanega ministrstva senator Contarini in avstrijski poslanik na italijanskem kraljevskem dvoru dr. Kwiatowski. Zvezni kancelar je predstavil ministrskemu predsedniku svoje spremstvo: sekcijskega šefa Petra, sekcijskega svetnika dr. Wimmera, generalnega konzula Acha in atašeta tiska Jorda. Pri odhodu iz prefektura sta pozdravila kancelarja vicepredzident v imenu bolnega prefekta in šef njegovega urada. Takoj po razgovoru z ministrskim predsednikom je kancelar obiskal milanskega knezoškola in kardinala Tosi, ki ga je sprejel v navzočnosti generalnega vikarja. Popoldne je kancelar obiskal še več drugih uglednih oseb. Ob 7. zvečer ga je obiskal Mussolinij v hotelu »De la ville«. Ob 9. zvečer je odpotoval kancelar v Rim, kamor prispe v soboto in se nastani v »Grand Hotel« kot gost italijanske vlade. Istega dne ob pol 12. uri ga sprejme krtilj v avdienci. Avdijsenja pri papežu bo radi velikonočnih praznikov mogoča šele v ponedeljek. Prvi čas bo kancelar porabil za obisk zgodovinskega kraja v bližini Rima.

ANARHISTIČNO GIBANJE NA BOLGASKEM.

— Sofija, 30. marca. (B. T. A.) Oblasti so odredile stroge korake proti nameravani teroristični akciji. Gotovo anarhistične skupine so izzvale v Sofiji in Jamboli spopade. Ob tej priliki je naletela policija, ki je hotela več oseb aretirati, na oborožen odpor. Spopad v Sofiji se je končal s samomorom nekega terorista. V Jamboli je prišlo do spopada med anarhisti in orožniki. Ubilih je bilo več anarhistov in en orožnik. Nato je bil zopet vzpostavljen popolni red. V splošnem vlada v državi mir. Storitni so potrebni koraki, da se doseže v celji državi popolna varnost.

VREME.

— Dunaj, 30. marca. (Uradno vremensko poročilo). Vreme se je zopet nepričakovano zboljšalo. Včeraj je v Solnogradu in Gornji Avstriji še deževalo; danes jutraj pa je bilo večinoma jasno in tudi po dnevi je bilo le malo oblakov. Temperatura je dosegla opoldne ponekod zopet 5°. Pričakovati je lepo, večinoma jasno, suho vreme s zmernim severom.

Politične vesti.

— Radićeve resolucije in njegovi načrti. Pod tem naslovom je »Slovenski Narod« priobčil v 73. številki uvodnik, ki ga današnja »Samoupravlja« dobesedno priobčuje, pristavljajoč, da »Slovenski Narod« razmotriva situacijo popolnoma nestransko in trezno.

— Svoboda se izvija samo s krvjo in znojem, tako povdarja beogradski »Balkan« in nadaljuje: »Nesporno je, da so vsi narodi, ki so došli na cen nen način do svoje politične neodvisnosti, v politiki perfidni in kažejo največjo nepoštenost. To je opaziti pri Bolgarih, isto pa lahko opazujemo tudi pri Radićevih Hrvatih. Kaj je nam treba, da se sedaj med sabo pogajamo in prepiramo? Ko smo prišli do Siska, bi morali premisliti, kaj je bolje, da prodramo naprej ali da sporočimo zaveznikom »Nous sommes ici et nous resterons ici!« (Tu smo in tu ostanemo!) — Mno go je resnice v teh izjavah in dobro bi bilo, ako bi se Hrvati in Srbi malo zamislili v kritične čase ob prevratu, zlasti Slovincem bi to priporočali, morda bi se pri tej priliki spomnili, kaj bi bilo l. 1918 s Slovenijo in Ljubljano, ako bi na Vrhniki ne ustavil prodirajočih Italijanov srbski vojnik, morda bi jim došlo tudi v spomin, da je moral general Smiljanč spomladi l. 1919 oprati našo sramotno ofenzivo na Koroškem. Kdo se ne spominja, da so takrat stale koroške tolpe že na Štajerskem in da se je že vsa Gorenjska tresla pred njimi?

— Ogorčenje v Beogradu radi Radićevih resolucij in radi Koroščevega pakta z Radićem je izredno veliko, kar predvsem izpričuje energična pisava listov. Tako piše »Balkan« med drugim: »Ali hoče vlada braniti državo. Videli bomo. Vlada naj ve, da ne dvomimo o njenem patriotizmu in da verujemo o njeno državniško sposobnost, toda to naj uvažuje, da nismo voljni ji dolgo zapuati, ako ne bo takoj energično nastopila. Potrpiti hočemo samo še kratek, zelo kratek čas. A potem? Potem bomo obračunali s to vlado, kakor z vsako drugo, ki bi vodila državo v propast. Mi vidimo samo eno rešitev. V teh trenutkih je treba jekleno odločnost. Ko so bile razpisane volitve 18. marca, se ni računalo, da bo to borba za plemensko samoodločbo. Mi nismo imeli namena voditi borbo na tem terenu. Sedaj se je to dogodilo. Skupščina se naj takoj razpusti in razpiše nove volitve s parolo: Srbi na okup! Ali mislite, da bo poraženih 8 milijonov Srbov v tej državi v borbi proti 4 milijonom ostalih plemen? Nikdar!«

— Predlog Radića za sporazum. Beogradski »Politika« z dne 29. marca posveča Radiću uvodnik, v katerem citira on del Radićevega manifesta, ki je naslovljen na srbski narod, na Sumadince in na Slovence. List dokazuje ab-

surdnost Radićevih idej in zaključuje svoj članek malicijozno takole: »Gospod Radić, ako ste odkritosrčni in dosledni samemu sebi, bi bil temelj za sporazum tale: »Vse Srbe, tudi one v Hrvatski, je treba pripojiti Beogradu, vse Hrvate Zagrebu, vse Slovence Ljubljani. Ako bi stvar izvedli tako, da bi se najprvo zaokrožili Srbi in pustili Slovence, da zaokrožijo sami sebe, bi zgodovinske meje takoj padle in od zgodovinske Hrvatske bi ostalo izredno malo. Ali hoče Radić to rešitev? Ali more naša vlada prevzeti odgovornost za to tudi pred zgodovino in pred Hrvati? Radića je oplnila zmaga. Ali moremo čakati, da se on iztrezni? Ali je mogoče čakati zlasti danes, ko se je ista planost lotila tudi dr. Korošca in dr. Spaha?« — Da Radić tega predloga beogradske »Politike« ne bo sprejel, je jasno.

— Energične odredbe proti Radiću? »Politika«, ki velja za verelosen in zanesljiv list, poroča: »V političnih krogih se je snoči po ministrski seji govorilo, da se je Pašić odločil p o d a t i d e m i s i j o, toda ne z namenom, da odstopi mandat revizionističnemu bloku, marveč da dobi od kralja ponovno mandat, s katerim bo šele ukenil vse one energične odredbe, o katerih je vlada že sklepala.«

— Kdo bo diktator? Iz Beograda nam poročajo: V Beogradu se mnogo govori o možnosti eventualne diktature, ki bi se proglasila, ako odpoveda vsa druga sredstva za rešitev sedanje državne krize. Glede oseb, ki bi v tem slučaju prihajale v poštev, so razširjene najrazličnejše kombinacije. Najčeste pa se imenuje ime generala Krste Smiljanica, komandanta divizijske oblasti v Sarajevu. — Generala Smiljanica prav dobro poznamo tudi mi Slovenci, saj je bil po prevratu pri nas poveljnik dravske divizije in kot tak napravlil leta 1919. zmagovit pohod na Koroško. Kot volaka, kot Jugoslovena in kot človeka ga imamo v najboljšem spominu.

— Plenarna seja radikalnega kluba. Včerašnje naše poročilo o sklicanju plenarne seje radikalnega parlamentarnega kluba je treba v toliko dopolniti, da je seja bila naknadno določena na 14. aprila, ko se notranje-politična situacija več ali manj razbistri. Na tej seji ministrski predsednik Pašić poda obširno poročilo o programu radikalne stranke in o programu drugih velikih političnih skupin, na kar precizira stališče vlade in stranke do posamičnih skupin.

— Sodba o Korošču. Zagrebški »Pokret« piše o paktu med Radićem in Koroščem ter bere Korošču pošteno levitje. Pravi med drugim: »Korošče, vodja SLS, hoče popolno avtonomijo Slovincij, torej temeljito revizijo ustave, oblika vladavine pa mu je sporedna. Kakor se vidi, se je dr. Korošec popolnoma pokvaril v štirih letih skupnega jugoslovenskega življenja. Njegovo jugoslovenstvo se je razblinilo v nič in on se

danes nahaja na isti stopnji s plemenitim pokvarjenjem Radičem... Kaj je Koroška prisilila, da se je ponižala do najsmotnejše vloge razorača našega jedinstva? Zakaj se je ta popovski spekulativni združil z avstrijskim himnopevcem proti jugoslovenstvu? Mnenja smo, da dela on to enostavno iz strahu, ker bi mu Radič lahko s svojim demagogičnim nastopom odvzel nekaj mandatov v Sloveniji. Razen tega nima Korošec nobenega globokega jugoslovenskega prepričanja — to je niemu bila svojačasno politična taktika. Zato mu sedaj ni težko, da je preseljal v separatistični tabor... »Pokretova« sodbja je popolnoma pravilna.

Ivan Pucej vstopi v demokratski klub? Zagrebški »Obzor« je te dni poročal, da namerava poslanec SKS g. Ivan Pucej stopiti v parlamentu v demokratski klub. Menimo, da je to navadna časnikarska raca, ker je verjetneje, da se bo pridružil zemljoradniškemu klubu.

Reški trgovci proti jugoslovenski delegaciji. Pred časom se je osnovalo na Reki neko društvo trgovcev in industrijalcev, katerega člani so skoro izključno pred kratkim tja došli ljudje iz Italije. To društvo je 28. tm. zborovalo in sklenilo resolucijo proti nastopanju jugoslovenske delegacije v Opatiji, zahtevajoč, da se takoj odpravi promet z Reko. Resolucijo so poslali Mussoliniu in Quartermiru. Seveda je v njej obsežna tudi zahteva, da morata Delta in Baroš pripasti Reki. Ti »Rešani« zahtevajo energično intervencijo rimske vlade v Beogradu, da se reši vprašanje reškega pristanišča tako, kakor predlaga Italijanska delegacija. Ti ljudje so blazni, zato pa ne vedo, kako s takimi resolucijami samo škodujejo Reki in njeni bodočnosti. Ako bi imeli kaj pameti v svoji glavi, bi svetovali Mussoliniu, naj kratkoma sprejme jugoslovensko stališče pa bo reško vprašanje nemudoma ugodno rešeno.

Naslednik Ljeninga. Iz Moskve poročajo, da je dobil ljudski komisar pravosodja Kurskiy po izredni seji sovjetskih ljudskih komisarijev nalogo, da obišče Ljeninga in izve od njega, koga želi za svojega naslednika. Ljening je izrazil željo, da bi bil njegov naslednik izvoljen na izrednem zborovanju sovjeto, ki naj se skliče začetkom aprila. Za kandidata je določen K. m. j. n. j. v. ki ga podpira del rdeče armade, toda on je radi pisančevanja in razuzdanosti zelo nepriljubljen med delavstvom. Levi komunisti hočejo Buharina, toda proti njemu so bolševiški trgovski krogi in zmerni komunisti, ki imajo sedaj moč v svojih rokah.

Redukcija uradništva v obsegu sovjetskega ministrstva. Minister za socialno politiko je odredil v svojem resortu popolno centralizacijo dela. Združilo se oddelek in ukinejo nepotrebni odseki, zaledo se reducira nepotrebno in nevalificirano uradništvo.

Grozni odnosi v madžarskem letniškem taboru. Navsezadnje se je posrečilo boljšim elementom v budimpeštanskem parlamentu izposlovati, da je bilo omogočeno parlamentarni komisiji poslanece ogledati si madžarski letniški tabor v Zalaegerszegu. Zadnji budimpeštanski časniki prinašajo grozna, obširna poročila o tem, kar je parlamentarna komisija videla na svoje oči. Tisti dan, ko je bila tam poslanska komisija, je bilo v letniškem taboru samo 800 internirancev. Znatni del teh nesrečnih mučnikov so madžarske oblasti odpravile drugam na varno mesto. Od navzočih jetnikov je bilo več kot 20 odstotkov politično sumljivih oseb. Med interniranci je obilo število tujih državljanov, a tudi med tistimi, ki jih je tam komisija našla, je bilo dosti Čehoslovakov. Ene večja baraka je bila skoraj polna samih Čehov, med njimi so ljudje, ki zdihujejo že tri leta v verigah. Komisija je dognala, da imajo jetniki po telesu stare in nove znake krutih madžarskih muk. Komisija je spremljal deželni policijski kapetan Nadassy, ki je po možnosti skušal preprečiti, da bi resnica prišla na dan in da bi komisija videla in zvedela kar najmanj. Poleg tega je bilo posamičnim članom in posebno časnikarjem, ki so se komisije udeležili, pridržano precejšnje število orožnikov, ki jim je bilo ukazano, da morajo onemogočiti vsako informacijo od internirancev. Popolnoma nemogoče je bilo, da bi bili člani komisije s temi trpinji izpovedovali le besedico iz oči v oči. Nek čeh je hotel popisati bedo in krutosti, ki jih on in njegovi rotaki prenašajo že več let, pa je bil na povleč deložnega policijskega stotnika odveden v zapor vrhno komisije. Orožniki, ki so spremljali komisijo, so na glas in izrečno grozili s kaznimi žrtvam, katere bi se drznile kaj potrditi. Madžarski polni o tem, kaj je vse dovoljeno pod imenom obramba države, so jako široki, a mučniki v Zalaegerszegu so vendar zbudili vihar ogorčenja tako v komisiji kakor tudi v budimpeštanskem časopisu. Unanie je, da bodo že v bližnji bodočnosti nastopile države, ki jih podaniki zdihujejo v težkih verigah, z vso odločnostjo proti madžarskim mučiteljem.

Cevlje kupite od domačih tovarnov. Peter Kozina & Co. s znanjko »Pekna«, ker so isti priznani na najboljši in največji. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg 20, ter Aleksandrova cesta 31. L.

Gospodarstvo.

Dr. Fran Windischer:
PRVI TRIJE MESECI L. 1923.

Kraj prvega trimestra imamo letos za seboj že dokaj markantno razdobje. Za trgovsko in industrijsko prakso je najznačilnejši pojav pomanjkanja denarja in posledično pomanjkanja. Na jesen je na denarnem trgu od nekaj običajen gost močna potreba denarja, ker silijo ob tem času prideliti za denarjem. Proti Novemu letu pa smo bili vajeni, da je odnehal pritisk. Letos se je po Novem letu težava za gotovino in za kredite še povečala. Gospodarsko je završilo prav neprijetne tri mesece. Skrbni so imeli tako tisti, ki dajejo denar, kakor oni, ki ga iščejo. Pričakovani obilnejši krediti naši industriji od strani Narodne banke so žal izostali. Pač pa gre dalje odstop našega denarja v Beograd. Ta dreznava našega gospodarstva je za nas zelo kvarna. Za spoznanje je zadnji teden pač odnehal na trgu napetost, vendar so strokovni krogi v sitnem dvomu, ali je res že pričela pot navzdol. Vsekakor je položaj tak, da se krediti silno podražili in dosegli mero, katero so bili celo ljudje kosmate gospodarske vesti v polpreteklosti navajeni brez preudarka označevati za odušerko. Neogibno je, da draginja denarja, ki se suče letno okoli petine izposojila, odločilno vpliva na kalkulacijo proizvajalnih stroškov in na izmero blagovnih cen. Pogrešni prehod od nižje jedinice na višjo ob zamenj krone za dinar je po razlastitvi kronskega področja za dobre tri četrtine mobilnega premoženja pričel draginjo uvajati preko Save že predlansko leto tudi pri nas. Prodiranje draginje zvesto podpira protikonsumentska gospodarska politika, katera tepe pri nas tudi kmetijskega producenta. Pogrešni sistem obdavečevanja, nejednako razdeljena javna bremena, prizanašanje gospodarsko krepkim, preobremenjevanje mestnega prebivalstva z direktnimi in konsumnimi davki, da se pokrije nezadostni dohodek iz direktnih davkov, favoriziranje izvoza so tehtovite komponente, ki z združenimi močmi konstantno dvigajo stroške življenja. Čim imajo cene tendenco navzgor, je neizbežno, da se ponavljajo tudi po Novem letu mezdna gibanja v raznih strokah z večjim ali manjšim uspehom. Licitacijsko ranjanje gre dalje, kdo ve kam? Samo eden delojemalec zamaš ves obupan kliče že dolge mesece po opravičenem povišanju svojih prejemkov — izmučeni državni uradniki. To je sramota za državo, ki jo predstavljamo mi vsi. Mesece že gre ta klic po državi — in lačni meseci so dolgi. Gospodarski krogi imajo odločen interes na tem, da hodi državni namestnik — zlasti tudi državni železničar — zadovoljen na vsakdanje delo. V mladi državi, kakor je naša, je greh zoper Svetega Duha, da se odreka pravičen zaslužek posvetni inteligenci in duhovnikom. Kdo naj širi ljubezen do domovine, ako razjeda obup uradniško inteligenco in duhovnika? Dolgo smo se branili visoke obrestne mere. Po dveh letih smo podlegli. Tudi k nam je prišla — pač v stalne goste — trda in nepravda še po zakonu preganjanja draginja denarja. V sosedni Italiji je tudi trda za denar, ali obrestna mera ne sega preko osem od sto. Da oslabela valuta ne nudi naši obrtnosti eksportne premije, je vprašanje, kako dolgo je mogoča velika produkcija ob daveči draginji zaupanege denarja. Mesec sušec se ponaša letos s sušo na denarnem trgu. Tudi v prirodi je leto vstopilo v suho pomlad. Naše vode so majhne. Obrtno delo, ki potrebuje naše žive in bistre vode za pogon, že dalj časa trpi pod pomanjkanjem vode. Iz raznih krajev čujemo tožbe, da so slabi studenci in da je malo snežnih zalog na naših gorskih velikanih.

Do konca prvega trimestra je od denarnih zavodov v naši ožji domovini objavila letne račune danes Jadranska banka d. d. Beograd, ki je lepo završila in izplačala 12 % dividende. Ostali stoprav v prihodnjem mesecu stopijo na plan s svojimi računi. Položaj se presoja precej ugodno po naših vodilnih zavodih. Čujejo se ugodne centive ter je računati z dividendami, ki presegajo lanske. O naši Narodni banki je bilo na tem mestu že poročano. Na Hrvatskem je nedavno položila račun Prastidiona s 13 % dividendo. Vseopća Kreditna banka z 14 % in Jugoslovenska banka z 11 % dividendo. Uspehi so lepi navzlic trajno rastočim obratnim stroškom.

Naši gospodarski prvaki se intenzivno trudijo, da izposlujejo popolno borzo v Ljubljani. To vprašanje je za Slovenijo prvotnega prab-

tične važnosti. Ne gre le za naše gospodarstvo, v razani meri je na tem interesirana naša industrija in trgovina, ki sedaj stoji neugodnejše nego zagrebška.

V tekočem letu je naša država stopila v pripravljamo trgovinskih pogodb z našimi sosedoma na severu in jugu. Italija in Avstrija sta za našo vnanjo trgovino, za eksport in import najvažnejša interesenta. V petem letu po vojski je treba, da postavimo svoje trgovinsko - politične odnose na solidnejše, vsestransko preudarjene temelje. Delo, katero je opraviti, je na sebi težavno. Za našo mlado državo je delo osobito težavno, ker v mnogem oziru ne razpolagamo s potrebno stvarno pripravljenostjo. Ne glede na nezadostne izkušnje vsled novih prilik, ne glede na statistiko nam ne dostaje še zadostnega pregleda in presodbe dejanskega položaja. Tudi v krogu interesentov še tuintam nedostaja izvežbanosti za dajanje informativnega materiala, pa tudi prepričanja in zavesti o važnosti polzvedb, ki so potrebne za zbiranje materiala ob sklepanju trgovinskih pogodb. Naša agrarna produkcija, naša šumska in vinska produkcija si želi svobode na tujih tržiščih za svoje produkte. Naš trgovec si želi svobode duha in svobode dela, da more razvijati svoje delo v importu in eksportu. Naša industrija v Sloveniji, katera nosi težko javna in socialna bremena v državi ter ima odlično važnost za gospodarsko ravnotežje v zemlji, potrebuje varstva in zaščite države, da ne podleže nadmočni tuji konkurenci. Negociatorje pri predstojateljih trgovinskih pogodbah zadene silna odgovornost, ako bi zapostavljali interese domače produktivnosti. Ne gre samo za neposredne koristi, ki jih donša domača lastna produkcija. Treba tudi misliti na dejstvo, da bi tuji importirali, čim ne bi bilo regulatorja v lastni produkciji, brezobzirno mogli izkoriščati naše potrebe tujega blaga. Od novih pogodb si ohetamo hitrejšega prometa na velikih obcih. Čas je, da prenehajo silne ovire v mednarodnem blagovnem prometu. Trgovec in industrijec si želi, da more neovirano poslovati in se svobodno kretati. Podpore in pomoči niso bili vajeni. Želimo, da se jim vsaj ne dela ovir in da se jih pusti delati. S strahom pričakujejo vesti, da položi državna uprava svojo nesposobno upravno roko na južno železnico, ki je svitla točka v prometu.

Skrb kupčijskih krogov kakor konsumentov je vprašanje našega denarja. Večno valovanje ustvarja velikanske težave. V trgovski in industrijski praksi je najbolj goreča želja: stabilizacija nacionalnega novca. Kar ser teži valovanja denarne vrednosti, smo pri nas kakor drugod imeli baš dovelj živahnosti. Precej stanovitno se je držala italijanska lira, ki se giblje v Svisci okoli 25 % do 26 %. Umirila se je na nizki stopnji avstrijska krona, pa navzlic temu naraščajo v Avstriji indekse številke. Pravi vihar zaznamuje nemška marka. Koncem januarja na višku reparacijske krize je veljal v Berlinu 1 dolar okoli 50.000 mark, dne 24. marca pa okroglo 21.000 mark. Ureditev nemških reparacij je sedaj najvažnejše gospodarsko vprašanje sveta. Tudi francoski frank je bil vihar in se je vukal v Zurichu med 39 in 31 od novega leta sem. Kadar vstrajajo vesti o sporazumu, se francoski frank takoj dvigne za nekaj točk. Ogrska krona je zadnji teden zelo oslabela in izgubila polovico svoje vrednosti. Pri nas smo po novem letu najslabše stali koncem januarja. Od srede marca je precej stabilnost in se držimo na švicarskem trgu na višini 5.50 do 5.60 švic. frankov za 100 dinarjev. Naslednja tabela kaže tečaje v Zurichu za dinar (Beograd), češko krono (Praga), liro (Milano) in francoski frank (Pariz) ob sedmih terminih preteklih prvih treh mesecev tekočega leta.

Dan	Beograd	Praga	Milano	Pariz
3. januar	5.35	16.45	26.90	38.75
14. januar	5.30	15.20	26.20	36.60
31. januar	4.80	15.25	25.35	32.10
15. februar	4.30	15.75	25.40	31.97
28. februar	5.12	15.77	26.63	32.65
16. marec	5.30	15.45	25.70	32.77
26. marec	5.85	16.05	26.30	34.90

— Ruski uvoz. Od 1. aprila do 1. oktobra t. l. je ruski uvoz obsegal v glavnem živila in je dosegel vrednost 4.474.042 rubljev. Razven tega je bilo uvoženih mnogo kemičnih izdelkov in materiala. Iz Perzije je dobila Rusija blaga na 417.283 rubljev.

ZITNI TRG.

Ljubljana, 30. marca 1923.

Trgovina z žitom in moko je trenutno mirna in tiha. Producenti zadržujejo svoje zaloge v skladiščih nakupčene. Vsled tega je ponudba pšenice tako majhna, da so morali nekateri mlini svoje obrate ustaviti. Prvo vrstna banaška moka stane danes na bazi ničlarice 27.20 do 27.50 franko banaške postaje, dočim notira na postalah v Bački 27.— do 26.60. Pomanjkanje praznih vagonov je še vedno občutno. Na mnogih postalah se blago, kupljeno začetkom meseca marca še vedno ni hlozilo. Izvozna carina na moko je ostala neizpremenjena, medtem ko se je carina na pšenico od Din 1.50 na 0.60 znižala. Od uradne strani se to naredbo utemeljuje s tem, da je onemogočilo poprel veljavna visoka carina skozi šest mesecev vsak izvoz pšenice. Kakor se zatrjuje so zaloge pšenice ogromne in nam je preostalo še skoraj polovico lanske leto pridelane pšenice. Radi tega se je pokazala potreba to preostalo pšenico izvoziti. Izvoz pšenice je torej proti plačilu carine po Din 6000 za vagon dovoljen. V koliko se bo izvoz tudi res vršil, odvsi od svetovne prilite, od valutnih sprememb ter od železniškega prometa. Na vsak način se je nadelati z ozirom na vse to višjih cen v tuzemstvu. Torej draga pšenica, draga moka in drag kruh. Na pričakovani padec cen moki zaenkrat ni nobenih izgledov. Kruza takojšnja odnema notira 10.40, oves 11.60 per kg Bačka postaja.

— g. Direkcija drž. želt. n. Zvezbu raspisuje za 1. mala t. g. ofertno licitacijo za dobavo gradivnega materiala.

— g. Vzorniki velelesni v Padovi. Trgovska in obrtniška zbornica v Padovi priredi kakor vsako leto tudi letos vzorniki velelesni, ki se bo vršil od 1. do 15. junija. Obrazci za prijave pogosti, cene za prostore in druge podrobnosti so interesentom na vpisih pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

— g. Lesene hiše. Minister za socialno politiko je odredil preiskavo, da zve, v kakem stanju se nahaja delo glede postavljanja novih lesenih hiš po nalogu ministrstva in da se dožene kako koristiti so te hiše. Poročilo je naročeno za kar najkrajši čas, ker se hoče kmalu izvesti instalacija nove partije lesenih hiš, okoli 600, ki pripiso te dni iz Nemčije.

— g. Za tesne trgovske zveze med Jugoslavijo in Italijo. Trgovske zbornice v Milano, Turinu in Rimu so napravile skupne korake pri vladi v svrhu, da bi se doseglo ojačanje trgovskih zvez med Italijo in Jugoslavijo. Vse tri zbornice hočejo poslati prihodnji mesec v Beograd svoje zastopnike, da navežejo direktne zveze s tamkšnimi trgovskimi krogi. Upajo, da bodo tedaj končali tudi vsi dogovori za trgovsko pogodbo med Italijo in našo državo.

— g. Slab uspeh nemškega dolarskega posojila v Ameriki. Dne 24. marca se je zaključilo podpisovanje dolarskega posojila za Nemčijo v znesku 50 milijonov dolarjev. Podpisano je komaj 60% vsega zneska in se tega so prevzele 50% velike banke, tako da je bil odziv privatnikov minimalen.

— g. Ameriški poljedelci v Rusiji. Moskovska vlada je sklenila s podjedelsko združenju v Ameriki pogodbo za izkoriščanje 100.000 hektarjev zemljišča okoli Dona. Podjetje bo delalo tri leta. Potem prevzame zemljišče ruska vlada, ki bo plačevala ameriške delavce po dogovoru.

— g. Aeroplani s petroleom. Na Danskem se vrše poskusi z aeroplani, pri katerih uporabljajo namesto bencina petrole. Dosegla se je enaka hitrost kakor z bencinom in stroji se je manj tresel. Petroleja se porabi mnogo manj nego bencina. In prištedilo se veliki zneski, ker je bencin drag.

— g. Lokomotive na račun reparacij. Od 400 lokomotiv, ki so naročene na naslov reparacij iz Nemčije, je prejelo ministrstvo sanbračala do 1. marca 372 lokomotiv. Ostale pridejo do 1. maja t. l.

— g. Podkrajski. Trgovska in obrtno sp. zveza. Podkrajska poznano že dolgo kot izvrstnega pisatelja obrtno in trgovsko šolskih knjiž: na njegovih ramah sloni pravzaprav vsa obrtno-šolska literatura. On je že pred leti spisal »Računstvo«, »Citankno«, »Zemljepis«, »Računske naloge« in »Trgovsko in obrtno spise«. Zadnje čase je izpod njegovega peresa na novo izšlo »Računstvo« in »Računstvo« za lesne obrte in za ženske obrte, vrhu tega »Pravilnik nauk za obrtnike«. Lahko rečemo, da je gospod Podkrajski naš najplodovitejši, naš temeljitejši in najpoštenjše pisatelj šolskih knjiž: poštrevnost naglašamo, ker se noben slovenski pisatelj ni obogatel, naimani pa pisatelj šolskih knjiž. Znova izvrstna knjiž trgovsko in obrtno spise izhaja pri kr. zalogi šolskih knjiž in niti sedaj v novi predelani izdaji v dveh delih. Prvi del, ki obsega sniše za svobodne, rokodelske in trgovinske obrte je ravnokar izšel. Ta knjiž nam na 344 straneh mudi vse, kar tozadevno potrebuje obrtnik in mali trgovec: poslovno upisovanje, naloge, določila o poštini, denarnih in tovarnih poštilih, listine in različne vloge o poštini, denarnih in tovarnih poštilih. Listine in različne vloge do obilavost itd. in bo kakor je bila dosedanja manjša izdaja neobhodni pripomoček vsakega obrtnika in trgovca. Drugi del izide do srede aprila in bo obsegal spise za koncesionirane obrte in bo istotako vseboval vse, kar je glede dopisovanja potrebno vedeti imeteljem koncesioniranih obrtov.

— g. Zlati paritet v Nemčiji. Od 4.—10. aprila 1923. znižajo zlati carinski sadatek 49.900%.

— g. Novi mlini v Srbiji. Strokovna komisija je pred kratkim pregledala 6 novih mlinov v moravskem in požarevačkem okrožju. Komisija je podala točno poročilo, iz katerega je razvidno, da so ti mlini najmodernejšega sistema, preskrbljeni s najnovnejšimi stroji.

Kultura.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDA LIŠCA V LJUBLJANI

OPERA.

Sobota, 31. marca: Zaprti.
Nedelja, 1. aprila: Ob pol 8. zvečer: Gorenjski slavček. — Izven.
Ponedeljek, 2. aprila: Carmen. — Izven.
Torek, 3. aprila: Ob 6. popoldne: V kraljestvu palčkov. Mladinska predstava. — Izven.

Sreda, 4. aprila: Vrag in Katra. — Red D.
Četrtek, 5. aprila: Nižava. Gostovanje gđ. Hane Pirkove iz Bratislave. — Red C.
Petek, 6. aprila: Carostelec. — Red A.
Sobota, 7. aprila: Janko in Metka. — Izven.
Nedelja, 8. aprila: Sevilski brivec. — Izven.

DRAMA.

Sobota, 31. marca: Zaprti.
Nedelja, 1. aprila: Ob 8. zvečer: Otok in struga. — Izven.

Ponedeljek, 2. aprila: Ob 3. popoldne: Za pravdo in srce. — Izven. — Ob 8. zvečer: Othello. — Izven.

Torek, 3. aprila: Ob 8. zvečer: Koncert opernega baritonista Aleksandra Balabana. — Izven.

Sreda, 4. aprila: Otok in Struga. — Red B.
Četrtek, 5. aprila: Othello. — Red E.
Petek, 6. aprila: Otok in Struga. — Red D.

Prosvetno delo.

V sredo se je vršil v Narodnem domu občni zbor Zveze kulturnih društev. Na občni zbor so prišli zastopniki raznih naših kulturnih društev tudi z dežele in se je pokazalo, kako važno je, da se naša kulturna, posebno dramatična društva po deželi potom »Zveze« med seboj podpirajo. Zborovanje je otvoril predsednik raznih Jug. poudarjale pomen prosvetnega dela po deželi. Profesor Pavlič je podal talniško poročilo, iz katerega smo videli, da je število včlanjenih društev naraslo in jih je sedaj organiziranih 193. Razveseljivo dejstvo je, da nad polovico teh društev tudi marljivo deluje. Žal, da je mnogo društev mrtvih in da ne delajo. Posebno naša mala mesta bi lahko pokazala več agitnosti. Zanimivo je, da so tu in tam mala društva po vaseh, kjer je le nekaj marljivih fantov in deklet, več delala, nego društva po mestih, kjer je dovolj inteligence, ki bi mogla vsaj nekaj doseči. O tem se je že pisalo in bi se dalo pisati še cele strani: zadnje volitve so pokazale, da so kralji brez ljudske prosvete tudi politično volili proti narodni in državni misli. O vzrokih apatije po naših malih mestih bi se dalo pisati marsikaj — vemo, da so tu in tam krive tudi socialne in krajevne razmere — vendar bi si želeli med našimi ljudmi po mestih več prosvetnih delavcev.

»Zveza kulturnih društev« rade volje podpira društva pri njihovem delu in je dosedaj prepisala iz izvodih nad 40 lzer, primernih za naše male odre. »Zveza« izdala posebno zbirko »Oder«, kjer se tiskajo igre za male odre. Ravnokar izide »Pinha«, »Zveza« izdaja zbirko »Prosveti in zabavi«, ki naj obsega priproste povesti za naše ljudstvo. Za članarino 10 dinarjev imajo društva razne ugodnosti. »Zveza« je izdala posebno navodila za ustanavljanje in delovanje društev. Skušala bo posebno pospeševati mala društva, ki so še potrebna podpore. Pomnožila se bodo skioptična predavanja in skušala se bo celo poskrbeti za to, da bodo društva dobila kostume, kar jih rabijo za svoje igre. V zbirki »Oder« se bodo izdale ljudske igre in enodeljanke, ki bodo primerne za male odre. Omogočili se bo režijski tečaj. »Zveza« poskrbi tudi načrte za društvene domove onim društvom, ki si hočejo sezidati svoj dom.

Nekatera društva, tudi po manjših krajih, so pokazala v pretekli zimi krasne uspehe svoje delavnosti. Naše ljudstvo je dostopno za lepe stvari, treba mu jih le nuditi v pravi obliki. Zastopniki društev z dežele so poročali o zanimivih slučajih, ki kažejo, da delo povsod zmaga nad brezbrilnostjo.

Ljudska prosveta v Sloveniji je splošno precej razvita — žal da ne povsod tako kot bi si želeli. Društva, ki so pozimi delovala, gledajo sedaj z zadovoljstvom na svoje delo. Oni, ki niso delali, so zamudili marsikaj. Pomlad in poletje za notranje društveno delo ni tako ugodno — a oni, ki hoče z uspehom delati po zimi, se mora pripravljati že sedaj. Zato svetujemo našim društvom, da vstopijo v »Zvezo kulturnih društev«. Ljubljana, Narodni dom, in da že sedaj delajo načrte za bodočnost. Pri »Zvezi« dobe nasvete in načrte za svoje delo.

Praznik Vstajenja nas vse opominja, da dvigamo svoj narod iz teme, da mu nudimo izobrazbe in prosvete in da vzgajamo v njem dobrega slovenskega Slovence in poštenega Jugoslovca. Edino tak narod si bo znal ustvariti boljšo usodo in srečnejše življenje nego mu ga pripravljajo oni, o katerih velja svetopisemska beseda: »Razdelili so si njegova oblačila in za njegovo suknjo so vadili...«

— Dom in rod: nova opera Antona Forsterja. Ko sem leta 1920 v »SI. Narodni« priobčil feljton o »Almiri in Kseniji«, me je nenadno obiskal na domu g. Dr. Fr. Mohorčič. Obhajalo je izzubo ibreta ter me nagovarjal, naj poskusim presnovati Cimpermannov prevod francoske spevoigrice »Materin blaznolova« v besedilu velike opere. Kakor znano, je Anton Forster zložil glasbo pevskim točkam te spevoigrice, ki se je pred leti tudi pevala v Ljubljani. Zatrjeval mi je, da je pridobil skladatelja za to, da svojo spevoigrico predela v opero, a da mu nedostaje primerne besedila. Branil sem se, ker nisem čutil nikakega veselja in razpoloženja niti za tako delo sploh, niti za omenjeno posebe. Bil sem tudi s stanovskim delom tako zapusen in preobtočen, da mi ni bilo časa za kaka druga dela. In-

— **Kresa** 2. številka je izšla in ima vsakega vsebino: Ernest Tiran: Na praznik. Tone Seliskar: Čuvár voláskich krovov. Angelo Cerkevnik: Mariška. Vladimir Kolovjev: Krist je vstal! Vinko Möderner: Kmet: le oral na dan treh žeblov. Koroška narodna pripovedka, Joško Krolc: Svobodni morilci. Sužnji. Čulovski: Mohot smrti. Čulovski: Leonid Andrejev. P. Milford: Materialist in idealist. Afortem C. K.: Pregled svetovnega del. tel. in športnega gibanja v II. polletiu 1922. Kronika. — Kres izhaja mesečno in se poroča v upravi v Ljubljani, Židovska ul. 1. Celoletna naročnina znaša Din 5. — Priporočamo.

zabljivi ostane slehernemu trenotek, ko je razdr. Murnik čestital k slavju Sokolskemu ruštvu ter sta se pozdravili najstarejša sokolska zastava Ljubljanskega sokolskega ruštva - z najmlajšo. Nobeno oko ni ostalo v tem trenotku suho - nepopisno nadušenje je zavladalo v dvorani. Po končanem zabijanju žeblov je bilo to prelepo slavlje končano. nakar se je Sokolstvo zbralo k povorki po mestu, ki je bila ena najlepših manifestacij sokolske ideje v Beogradu. Tisoče in tisoče občinstva je pozdravljalo Sokolstvo ter častljivo pozdravljalo sokolske zastave - ljubljansko in novo - med sokolsko povorko. Ko se je povorka končala proti kraljevem dvorcu, sta pozdravljala Sokolstvo pri oknu kralj in kraljica.

ČOS v Pragi. Cena 20 Kč. V veliki obliki čez 200 tiskanih strani obsega o'ba knjižica, ki je predvsem prekoristna naprava, kakršne si moramo mi za enkrat še samo želeli, razen tega pa pove mnogo o dovršenosti češke organizacije, ki je kakor sedaj kaže »Mi tudi še ne bomo kmalu dosegli. Vsebinske knjižice je bogata ter vzorno urejena. Za kratkim uvodom nahajamo Tvršev članek »O druženem ustroju, potem se pa vrsti 12 delov, v katerih je knjižica razdeljena: I. Kolesar s historičnimi in sokolskimi zgodovinskimi dnevi ter prostorom za beležke, II. Država, razmerje do nje. Meller-Stepanekove »Naloge ČOS v svobodni državi«. Statistiki in drugi podatki o Češkoslovaški republiki, nauki, železnice, vojska, koncesije, III. Sokolska organizacija s statistiko, koristnimi navodili, poslovniki, IV. Telovadba: zopet aktualna in vedno veljavna praktična navodila glede naraščajoč. V. Prosvetno delo, VI. Telovadnice, telovadišča, orodje, VII. Krol, prapor, znak, odlikovanja, VIII. Časopisi, knjižice, diapozitivi, filmi IX. Adresar z odbori vseh žup in naslovi vseh društev, X. Izključenci, XI. Pregled vsebine, XII. Obča beležke. Vsak del je pregledno in točno izpeljan, povsod ima prostor za vknjižene izpremembe V knjižici našdes nebrni stvari, ki jih sokolski funkcionarji vsak čas potrebujejo. Dasi le knjižica pripravljena za češke brate in vsebuje določbe in pravilnike ČOS, vendar nalde v njej mnogo koristnega vsak Sokol. Bratom, ki so zmogljni češčine, jo natančneje priporočamo.

— *Drugi poslovični koncert kubanskih kozakov.* Na splošno željo občinstva priredili kubanski kozaki v torek dne 3. aprila ob pol devetih zvečer v veliki dvorani hotela »Altona« zadnji poslovični koncert. Pevski zbor pod vodstvom S. G. Sokolova obeta z novim sporedom prileten užitek po prazničnem odpočitku. Začetek meseca bo gotovo ugodno vplival na uspeh koncerta tako, da bo obisk to pot številnejši kakor prvi. Spored koncerta: I. 1.) »Serenada« god. Marsnera; 2.) »Ej uhneme« arr. Sokolova; 3.) »Čerkeska pesem« g. Čerpina; 4.) »Metelica« g. Varlamova; 5.) »Zbor fantov iz op.« Čerčeviča g. Čajkovskega. — II. 1.) »Uvavle« arr. Kosca; 2.) »Popurle« g. Soluhina. — III. 1.) »Stražar« g. Kunca; 2.) »Ju« hmelj« g. Grečianinova; 3.) »Rdeči sa rafane« arr. Sokolova, solo Fedenko; 4.) »Sivinalni marš« g. Kolotilina. Narodni ples. — IV. 1.) »Ukratinski gonak« g. Bondarenko; 2.) »Naurakisa lezginka« g. Cimljanski; 3.) »K...« lezginka« g. Udanov.

— Klub kolezarjev in motociklistov
slika v Ljubljani vabi skupno članstvo
na sestanek, ki se vrši dne 2. aprila 1923.
ob 8. uri zvečer v Prešernovi sobi restav-
racije pri Novem svetu. Dotični člani,
kateri so izročili kola in v gravirane nai se
v svrhu povratne sigurno udeležiti sestan-
ka. — Odbor.

Sedanji ruska emigracija pa se v pogledu svetlega položaja bistveno razlikuje od vseh drugih emigracij. Hugenoti v času francoske revolucije so prišli v urejene, gospodarsko močne države, kjer so se mogli udeleževati na vseh poljih javnega življenja, njih socialni sestav je bil docela enoličen, kar izseľski so se v pretežni večini samo aristokracije. Isto je bilo tudi v drugih slučajih. Sedanja doba pa je nekakši brez miru, ruska emigracija je prišla iz onega vojnega bota v drugi, v Rusiji se nadaljuje revolucionarni proces, nad političnim obzorjem Evrope pa se zbirajo črni dalje bolj goji oblaki. V nasprotju z drugimi je ruska emigracija preživela štiri leta krvave vojne in, kar je glavno, v nji so zastopani vsi sloji prebivalstva od aristokratov do preprostega seljaka in celo nerusko plemena. Upanje, da se bo dana ali jutri močete vrniti domov, ki je brezuspešno že pet let in bo trajalo morda še leta in leta, pa se opeša tudi pri njej. Tudi današnja ruska emigracija prikačuje rešitve od drugih držav, ona misli, da bodo drugi narodi posegli v revolucijo in vpostavili v Rusiji zopet normalno življenje. To naziranje je seveda naivno, karži že na primeru Francije je razvidno, da so imele tuje države diametralno nasprotno interese z ozirom na emigracijo. Nekaj podobnega se godi tudi danes. Močna Rusija bi ne bila po-

Tudi nas obč. zastop letos ne bo imel veselje aleluje. Kakor namreč izvemo iz vrst stoječih blizu župana, bo soc. demokratska stranka na vsak način izvajala konsekvence iz državnozborskih volitev. Vprašanje je, ako bo vlada ta korak odobrila. V slučaju da ga odobri, kdo bo imenovan za vladnega komisarja? Ali poveri vodstvo poslov do novih volitev sedanjemu županu. V slednjem slučaju je že danes gotovo, da se občinske volitve ne bodo pravne po pravkar minolih državnozborskih volitvah. Vsaka druga stranka, ki pride za sedanjega na občinsko krmljo, bo imela še težje stališče nego so ga imeli socialni demokrati. Edino veseli letokinja aleluja so

H koncu predavanja je predavatelj začel nekoliko v stran in spregovoril precej obširno in v nasprotju z drugimi izjavami tudi dokaj pristransko o ruskem boljševizmu. Povedal je, da se rusko revolucijo izsencirala Nemčija, da je bilo vse to kar se godi danes že vnaprej preračunano z namenom, oslabilti Rusijo in prisvojitvi pozneje njena prihodna bogastva, vendar pomeni, da ta problem ni samo ruski, marveč svetovnega značaja. Kalo bi bilo mogoče izbežiti se boljševiškega jarma, o tej zadevi nismo bili podobnega pojasnila. Predavatelj je le ugotovil, da trpi današnji svet na pomanjkanju idealizma, nasprotno pa je preveč obložen z materializmom, kar se tiče zlasti ruskih boljševikov, ki jim je politika in pravilice o svetovni revoluciji sama pripomoček za polnjenje žepov. Glavna naloga emigracije po mnenju g. Jezerskega obstoji v tem, da mora biti ona kot nacionalna skupina v tesnem kontaktu z inozemstvom, sledi ti z vso pozornostjo dogodekom v Rusiji in po možnosti moralno podpirati one, ki se nahajajo pod boljševiško strahovladno in deloma z uravičlenostjo priključujejo pomoči od emigrantov. Emigracija se mora duhovno preodreti, spoiliti s mora na nacionalni in verski podlagi v močno organizacijo, ki bo v ugodnem trenutku in pri sedanjih slabošnih enostnostih lahko marsikaj storila za vrnostavitev Rusije. Nekdanja politika emigrantov ni bila pravilna, sicer bi ji ne bilo treba položiti orožja in bežati, pa tudi v inozemstvu v tem pogledu položaj emigracije ni nič boljši. Treba se bo poprijeti drugačne politike — kakšne, predavatelj ni točno pojasnil. — Pripomniti je treba, da je bilo predavanje v splošnem sicer zanimivo, izvajanja večinoma pravilna in objektivna, toda odločno preobširno, kar trajalo je več kot dve uri. To človeka izmuči, kar je bilo tudi opaziti med navzočnimi. Udeležba je bila zelo pičila.

naši Nemci! Ne samo veseli, ampak postali so tudi predrzni, saj že javno zahtevalo vse pravice sodoščevanja pri naši upravi. Prepovedujejo si celo ž njimi slovensko govoriti in v tej drznost nočejo nič več slišati, da so za svoj beraški mandat prosili tudi po Slov. Goricah s slovenskimi lepaki. Ker si klerikalci nič več ne obetajo od Nemcev, so pričeli tudi vodilni krogi v dr. Koroščevi stranki odločneje nastopati proti nemški predrznosti. Ako se vsal v tem vprašanju zedinilo vse slov. stranke, se bo previsoko naraščajoči nemški greben kmalu zgrbančil.

Obč. svet in dr. Koroščeva stranka je ravno za Veliko noč izgubila v dr. Karlu Vrstoški enega naiuglednejših svojih mož. SLS bo težko pogrešala tega moža, za katerega specielno v občinskem gospodarstvu nima pravega nadomestila.

Z ustanovitvijo Kreditne stavbene zadruge »Mojmir« ravno pred prazniki je podana možnost in upanje, da se tudi v Mariboru takoj po prazniških prične z gradbenim delom. Ako se tudi ta akcija ne poseči, bo Maribor prih. zimo doživel katastrofo z danes še nedoglednimi posledicami.

U tom članku otkrili ste svu svoju dušu, koja se sastoji iz — truloće i smrada. Zar time hoćete da branite hrvatsku kulturu?

Slabo bi bilo s njom, ako bi bili to pravi njeni predstavnici i zagovornici, kad bi to bio njen svijet, dakle najviše šta je ona mogla iz sebe da daje, ako bi ove njegine vjštine bile tako — niske

Sada: ili ste vi nije cvijet — onda je propala hrvatska kultura: no, ako nije propala hrvatska kultura — ni jeste vi iz nje, ni jeste niena djeca. Ćir ste na njenom tijelu, vi imate drugog oca i majku — Radića. U ime radićevske kulture govorite, a ne žarate se ni utvarati da ste — tribuni Hrvatske!

Neuki i naivni seljački narod vjeruje vama, misleći, da ste izišli iz domaće grude, da svoju zemlju ljubite te za nju radite. Pripristi se narod dapače samo raduje, da su mu s neba pali takovi silni ljudi, tako mudri i poštteni vodje. Naš je pripristi narod dijete u političkom životu; ne treba mu puno laži, pokažite mu samo slatko i dvollčno lice — pa vama vjeruje.

A vi, mjesto da bi ovu diečju dušu odgajali, da bude iz djeteta jedan trezveni politički, socijalni, kulturni i gospodarski i radioni čovjek, trujete mu njegov život. Vlastiti je narod vama — rogata marya!

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 31. marca 1923.

Zaveli ste narod v tamu, gdje mu nema spasa. Ali proučite se — nadajmo se — njegova svijest; saznaće onda, tko ga drži u ropstvu i zabludi. I oslobođić se vas, i vas će ostaviti u političkoj tamnici, odakle nećete izći nikada više na vaše slobodno »hrvatsko« sunce.

Ako imate kuražu, prešampajte ovaj članak, kao što su slovenske novine vaš prešampale. Na okup, junaci, učinite ovo! Saznaće vaš narod, tko ste i šta ste. A mi, sudićemo po tome i to, koliko vrijede vaše pretnje da ćete oružanom silom ustati protivu jedinstvene države.

Jugoslavenska se omladina žrtvovala za nju! Mislite li, da će se plašiti žrtava, borbe i rada za jedinstvenu kulturu?

Ludlom, demagogijom, nemoralom i nepravdom, pa bilo sa bilo koje strane, ne gradi se kultura i država, ne vaspitavaju se ljudi, koji su juče tek počeli da žive samostalnim životom, u trezvene, poštene i radine građane. Ovo se postizava pametnim, poštenim i marljivim radom, radom i opet radom.

Omladino, koja vjernost u jedinstvenu jugoslavensku državu i kulturu, na rad! Starija generacija — kako se vidi — ima drugi posao!

Marjan Sterle.

Društvene vesti.

— Seta. »Kola jugoslavenskih sestara.« Odbor vabi našrčene, ne samo odbornice temveč tudi članice k važni seli, ki bo v torek 3. aprila ob 18. v društveni pisarni. Na programu je med drugim točkami sobotna prireditev.

— Društvo trgovskih in industrijskih nameštencev Slovenije v Ljubljani. Je na zborovanju dne 29. marca sprejelo tole resolucijo: »Na današnjem zborovanju sbrani privatni nameštenci vseh panog energično protestirajo proti temu, da trgovska podjetja svoje nameštencstvo v pretežni večini tako sramotno nizko plačujejo, in pozivajo vse merodajne faktore, da store vse potrebno, da trgovski nastavljen pridejo do opetovane zahtevane kolektivne pogodbe, da bodo imeli zaslužan vsaj ekstenznen minimum in tako lahko živeli vsaj približno človeka dostojno življenje. Zborovalci izjavljajo nadalje svojo popolno solidarnost s trgovskimi nameščenici, katerih težnje bodo vedno in v vsaki okoliščini podpirali.

— Gremji trgovcev poroča svojim članom: Izpravevala o prekrških za rokodelskega pomočnika so kolika prosta. Isto tako so koleka prosta učna pisma katera zastavljajo stanovske obrtne zadruge o priliki oprostitve rokodelskih vajencev. Učna spričevala, katere izdajajo rokodelski mojstri sami svojim vajencem po dovršeni učni dobi, pa so zavezani taksi 10 Din.

— Povodom sestanka Zveze bivših gimnazijencev na Velikonočni ponedeljek, dne 3. aprila, vabimo slavno občinstvo, praznajočo se z običajnih izletov na zabavi večer v Mladinskem domu na Kodeljevem. Igra godba pod vodstvom z kapelom Fran Dolinarja.

— Društvo političnih in brzojavnih službenikov za Slovenijo podružnica Celje priredi v prid po umrlih ostrištelim in bolnim članom, dne 6. maja 1. javno tombolo z dragocennimi dobroti, n. pr. silvalni stroj, kuhinjsko pohištvo itd. itd. v zvezi z večerno veselico v vseh gornjih prostorih Narodnega doma v Celju. Prosijo se ostala društva, da se ozirajo na to prireditve.

— Podmladek Rdečega križa. Naslovni se na nacionalni Rdeči križ, se je ustanovil pred letom dni »Naraščaj ali Podmladek Rdečega križa« v prestopnih naših domovine. Ker pa Rdeči križ se ni organiziran, se organizacija »Podmladek« ni mogla razviti v toliki meri, kakor zasluži. Vendar pa so navdušeni naši narodnjaki videli pomembni vzgojni moment in sredstvo, zediniti misljenje in delo bodočih naših državljanov v ljubezni in pomoči kateremukoli potrebnemu in klerkolu. Da je lastno zdravje in zdravje okolice temelji sreči posamičnikov kkor tudi države, je gotovo stara resnica. Dandanes posebno je treba vsa pažnja staršev in učiteljev posvečati temu, da vzgoje Jugoslavlj zdrav in močan rod, ki bo sposoben za aspehni odpor proti zunanjim in notranjim nasprotnikom. Telesna in srčna izobrazba je namen društva Podmladka Rdečega križa, in sicer potom izvajati zdravstvenih pravil ter altruizma. Če organizira društvo »Podmladek Rdečega križa« vsaj večino šolske mladine širine naše kraljevine in omenjene svrhe, me ni nič več strah pred bodočnostjo. Zakaj če se človek že kot otrok privadi pozornosti do drugih, ljubezni in pomoči do svojega bližnjega, potem smo lahko uverjeni, da ne bo več v dobi, ko doraste srednja mladost, toliko evropega materijalizma in egoizma, kot ga je, žal bog, dandanes. Vsi, katerim leži dobrobit naše domovine pri srcu in imajo še smisel za boljše in slovekoljubne cilje, posebno za naraščaj naše domovine, vsi ti podpirajo in širijo ideje Podmladka Rdečega križa kot edino in najboljšo sredstvo edinstva in moči naše domovine. Dostavim naj le še, da nima organizacija končnovajavnih pravil, kar le tudi čisto naravno, ker je že sredi razvoja. Glavna, ki je toliko občinstvu in globine, se more le po temeljitim in skrbnem proučevanju postaviti ravno eno meje, ki omogočajo našim čimprejše delo. Če se le pa pri nas do sedaj delalo le v odločih in podrobnostih, je bilo to le zato, ker se ni pri nas izdelan program za našo deželo in naše okoliščine, kar se bo pa zgodilo v najkrajšem času.

— Vsem naročnikom, čitateljem in prijateljem našega lista želimo vselej praznike. — Uredništvo in uprava »Slov. Naroda«.

— Ob prelomu? Naj se tako optimistično presojava sedanji politični položaj v naši državi, eno je gotovo, da notranja naša situacija še ni bila nikdar tako kritična kakor danes. To notranjo krizo so najbolj poostriili naši klerikalci, ki so ne toliko iz notranjega prepričanja, kakor iz bojazni pred eventualno konkurenco docela zlezli pod Radićevo pazduho. Ker so se Radić — Korošević skupini pridružili tudi bosanski muslimani, je postala situacija še bolj zamotana. Dosedaj se je vodila borba med prijatelji te države in njenimi notranjimi nasprotniki v bistvu samo še teoretično, danes pa je ta borba stopila v akuten stadij in vse kaže na to, da bo zavzela dimenzije, kakor jih nihče ne pričakuje, najmanj pa tisti, ki so to borbo tako lahkomišlno izvajali. Borba se vodi pod geslom »tu državno jedinstvo — tu federativno ureditev države«. Ali se bo ta borba izvajala do konca, do zmage enega izmed teh principov? Zdi se, da so na srbski strani na delu že dokaj močni vplivi, ki zavračajo misel, da bi se ta boj izvedel do skrajnih konsekvenc. In ako ti vplivi prevladajo, ali ne bodo najbolj prizadeži, ali vsaj najbolj razočarani prav tisti, ki sedaj s takšno bojovitostjo sučejo kopje za federacijo? Radić in Korošec zahtevata danes federacijo države. To je kardinalna točka njihovega programa. A kaj potem, ako srbski del našega naroda, ki nesporno nosi težino vse naše državne zgradbe, naveličan neprestanih borb in ozlovoljen vsled večnih kverkulacij s hrvatske in slovenske strani, nekega dne poreče: »Hrvatje in Slovenci, imejte svojo federacijo, uredite si svoj dom, kakor hočete in znate, samo pustite nas na miru, hajdite z Bogom?« — S tem bi bili nemara kruto prekrizani računi tako Radiću kakor Korošcu! In vendar ni izključena ta možnost. Čujmo srbsko argumentacijo, kateri objektivno ne moremo odrekat vsaj delne utemeljenosti in upravičenosti: »Začnimo od početka in konstatirajmo, da smo se prerano ujedinili. Ni še bila zgrajena skupna volja za jedinstvo, a že smo se spustili na delo za ustvaritev zajednice, v kateri nimamo na razpolago zadostne moči, da bi lahko uveljavili svojo voljo. Ako bi mi z ozirom na nastop Stjepana Radića hoteli uveljaviti svoje stališče glede organizacije naše države, bi morali postaviti vse svoje moči v službo pacifikacije Hrvatske. Na ta način bi morali vse svoje napore vložiti v neke vrste žandarmstvo vlogo. Ali imamo toliko sil, da bi jih mogli razpisniško vlagati v podjetje, od katerega ne moremo absolutno imeti prav ničesar? Mi nismo industrijska zemlja z velikimi kapitali, da bi mogli Hrvatsko izkoriščati kot kolonijo. Nasprotno, v kakršnikoli skupnosti bi živeli, ona ima možnost, da nas izkorišča, zlasti pa Slovenija, ki skoraj izključno živi od tihotapstva na našo škodo. Zakaj bi ne vzele, ko vidimo na drugi strani samo odbijanje in zavračanje, v roke operativnega noža in z gotovimi korekturami ne odsekali od države pokrajine, ki tvorijo četrti armijsko oblast, in ji dali možnost, da živi samostojno življenje? Trdno smo prepričani, da bi to bilo bolje za nas in da bi bilo to za naš narod večja sreča, kakor da do konca vstrajamo v zgodovinski misli, katero lahko ustvarijo tudi — poznejša pokolenja. Iz te situacije ni drugega izhoda. Naše sile so prešle, da bi s silo uveljavili svojo voljo, a njihova pota so tako oddaljena od našega, da ne more biti govora o sporazumu. Preostaja torej edina in zadnja rešitev: da se ločimo čim najpreje. Z ločitvijo bomo pridobili mi in oni. Naše meje bi se sicer zožile, sami pa bi postali dosti bolj močni in tudi naša varnost bi bila večja. Tako pa ne vemo, s katere strani bi nas udaril prvi izdajniški nož, ako bi nesreča hotela, da bi prišlo do kakšnega mednarodnega konflikta. Operacija, ki jo predlagamo, je težka, ako človek samo pomisli na njo. Ako pa uvažujemo vse naloge, ki jih prenašamo samo po krivdi naših osvobodnih bratov že štiri leta, opozarjamo tu samo na usodo našega dinarja, se nam zdi, da je pametnejše in koristnejše, ako razhijemo lep sen, kakor da stavimo na kocko svoj obstanek in svojo bodočnost. Pašić je 1. 1918. v Londonu izjavil, da je Hrvatim in Slovincem dano na svobodno, da se opredelijo, kakor hočejo. Naj se Pašić povrne k tej tezi in naj srbski narod osvobodí od težkega hrvatskega ohlema, ki nas grozi zadušiti! — Do ta

operacije, ki jo predlagajo gotovi krogi v Beogradu, je seveda za enkrat še daleč, ker večina srbskega plečena se vendar ne misli na amputacijo. Toda ako bodo naši klerikalci in radičevci nadaljevali politiko, ki so jo pričeli, lahko računamo s tem, da nas bratje Srbi v resnici postavijo pred gotov fakt — amputacije. In kaj potem? Slovenija pod Italijo, kakor to že oznanjajo gotovi klerikalni heroldi, Hrvatska pa pod Madžarsko, potem seveda pridejo zlati časi za naše »Kranjce« in »Horvate«!

— Portret kralja in kraljice. Akademski slikar g. Ivan Vavpotič se je mudil že dje časa v Beogradu z nalogo, da portretira kralja Aleksandra in kraljico Marijo. Svoje delo je že malodane dokončal. Oba portreta sta krasno uspešna in sta tako kralj kakor kraljica izrazila svoje zadovoljstvo nad izredno lepo uspešni slikami. Zadnje dni je sprejela Vavpotiča tudi romunska kraljica mati. Najbrž bo Vavpotič portretiral tudi njo.

— Odstop in vpokojitev pokrajinskega namestnika Hribarja. Iz Beograda nam poročajo: Včeraj je bil podpisan kraljev ukaz, s katerim se uvažuje prošnja pokrajinskega namestnika za Slovenijo Ivana Hribarja, da se ga razreši dolžnosti. G. Hribar je bil vpokojen z 31. marcem. Do končne ureditve vprašanja o likvidaciji pokrajinskega namestništva prevzame sedanje agende pokrajinskega namestnika veliki župan dr. Miroslav Lukač.

— Papež je prepovedal duhovnikom aktivno politiko! Kakor smo že svoječasno zabeležili, je papež Pij XI. prepovedal duhovnikom, da bi se aktivno pečali s politiko. Da je to prepoved smatrati za veličesno, dokazuje dejstvo, da se je dne mudil v Rimu vodja češkoslovaških klerikalcev Šramek z namenom, da intervenira v Vatikanu za to, da bi papež prekal to prepoved. V to svrhu je posetil papeževu državnega tajnika kardinala Gasparija, kateremu je predložil posledice te prepovedi, poudarjajoč, da bi morali v smislu te prepovedi odložiti mandate vsi duhovniki, s čemer bi bile v svoji eksistenci ogrožene vse katoliške stranke v Čehoslovaški, a tudi v Jugoslaviji, ki so edine zastopnice vere. Kardinal Gaspari je baje odvrnil, da je papeževa volja neomajna in da ne more glede prepovedi ničesar ukreniti. — Radovedni smo, ako se bodo naši političkoji duhovniki, ki so čisto zamolčki to odredbo sv. stolice, pokorili papeževemu direktnemu ukazu. Bomo videli, ako odlože mandate dr. Korošec, dr. Hohnjec, Skulj in Kleki. Stavimo, da se temu papeževemu ukazu upro prav vsi, dasi so najpomembnejši služabniki Rima, toda samo do gotove meje — do tja, kjer se prično njihovi osebni interesi! — Razpisna mesta pri upravnih sodiščih. Prihodnje dni izide v »Uradnem listu« razpis službenih mest pri upravnih sodiščih v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Skoplju, Dubrovniku in Celju. Za upravno sodišče v Celju bo treba izpolniti dve mesti sekretarja, tri mesta pisarja in eno mesto arhivara. Prvi dve mesti, ki odgovarjate vrstnemu redu sekretarjev in pisarjev apelacijskih sodišč, je potrebno pravniško znanje in je potreba prošnjam priložiti tozadevne dokumente. Mesto arhivara odgovarja mestu arhivara prvostopenjskih sodišč. Prošnje je vložiti do 31. maja t. l. pri ministrstvu pravde.

— Splošno žensko društvo prost vse članice in prijateljice, ki hočejo pomagati pri dobri stvari, da se zanesljivo udeležijo sestanka v torek, 3. aprila ob 5. pop. na Rinski cesti 9.

— Odlikovanja francoska umetnica. Francoska umetnica Selva Blancha, ki je dni priredila tudi koncert v Beogradu, je na predlog ministrstva prosvete odlikovana z redom Sv. Save. V. reda.

— Portugalski konzulat v Ljubljani. Vlada portugalske republike ustanovi za slovenski del naše države svoj konzulat v Ljubljani in je ravnokar imenovala našega someščana g. Dragotina Štručija, ravnatelja del. družbe »Balkan«, za honorarnega konzula.

— Kristan se ostane na Belju. Iz Beograda javljajo, da je finančno ministrstvo opustilo namen imenovati na Belju novega upravnika. Vlada namerava dati Belje v zakup, vendar se ne v bližnji bodočnosti. Dotlej pa ostane upravnik še Anton Kristan, o katerem se je uverila, da je dobro gospodar.

— Pogreb dr. Verstovška v Mariboru 30. marca. Včeraj popoldne se je vršil tu ob najkrajšem vremenu pogreb bivšega državnega in deželnega poslanca dr. Karla Verstovška. Pred hišo žalosti v Wildenrajnerjevi ulici se je od pokojnika poslovil župan Grčar v daljšem nagovoru. Slaveč ravnika kot neumornega delavca na kulturnem in gospodarskem polju, posebno naglašajoč, da je pokojnik v viharjih urah preobrazil v imenovanem generalu Maistra odlični usodo slovenskega Maribora. Iz Glasbene družbe in Drave kombinirani orkestri.

ski zbor je zapel žalostinko. Nato se je razvil veličasten sprevod: spredaj zastave raznih katol. društev, četa Orlov z dvema zastavama, deputacije, duhovništvo, krsta z venci: mestne občine, obč. kluba, kroška magistratnega osebja in raznih drugih korporacij obložena. Krsto so spremlili Orli in 6 županov iz pokojnikovega slov. grškega okraja. Za krsto žalujoča rodina, znanci in prijatelji. Cel pogreb je štel nad 1000 oseb. V sprevodu smo videli med drugimi opaziti: zastopnika pokrajinske vlade dr. Skaberne, dr. Vidic, deputacijo ljubljanske univerze (dr. Ušeničnik, dr. Plečnik, dr. Kidrin, dr. Slovič), veliki župan dr. Lukan, namestnik velikega župana mariborske oblasti dr. Pfeifer, okrajni glavar dr. Lajnič, deputacija avstr. štaj. dež. odbora Gradec, predstojnike vseh državnih uradov, mnogo nar. poslancev iz SLS., zastopnika vojaške, policijske in orožniške oblasti, gimnazije in raznih šol, občinski svet mariborski. Skofa dr. Karlin in dr. Pokojnika je spremlil tudi ožji krog prvoborilcev za jugoslovenski Maribor (dr. Rosina, dr. Lipold, dr. Koderman in dr.), to so oni možje, ki so v usodopolnih urah Mariboru s pokojnikom na čelu odločili usodo Maribora in obmejnege ozemlja.

Cerkveni sprevod je vodil stolni prost dr. Matek ob asistenci oo. franciskanov. Pred odprtim grobom se je od pokojnika poslovil posl. dr. Korošec ki se je posebno spominjal velikih zaslug dr. Verstovška kot odličnega, vzrednega narodnega bojevnika. Za njim je govoril dr. Basaj kot predsednik Orlovske podzveze. Po tem nagovoru je zapel pevski zbor poslovinno žalostinko. — Bodi mu lahka domača gruda!

— Predavanje Srbinje v Ljubljani.

Gospa Parinka Grujić, ravnateljica ameriškano - srbskega doma v sremski Kamenici, bo predavala na povabilo Splošnega ženskega društva 4. aprila 1923 ob 20. v veliki dvorani Mestnega doma. Iz svojega bogatega zaklada spominov na vojna leta 1914—1918 bo pripovedovala na interesantnejše dogodilja, ki pričajo, kakšne strašne muke je pretrpel srbski narod v tem času. V vojnih letih je gospa Grujićeva zbiralala iz lastne iniciative zapuščeno deo in jo otela poginu ter jo po končani vojni srečno pripeljala v domovino. Da bo spomin na one čase čim živejši, nastopi predavateljica v opravi, v kakršni je delovala za dobrobit domovine med vojno: v srbski vojniški obleki. Predavanje se vrši v srbskem jeziku, na kar zlasti opozarjamo Srbe, stanujoče v Ljubljani. Predavanje je brezplačno; kdor hoče, lahko daruje mal znesek na korist fonda za »Dečji dom«.

— Naročajte »Koroškega Slovenca«! Da bi se nanovo vzbudilo zanimanje za naše — že skoro pozabljene — zaslužene Korošce, ki bivajo »okraj meje — se obrača društvo »Gospodstviški Zvon« na vse rodoljube v Jugoslaviji z milo prošnjo: naj se narode na edni — na Koroškem izhajajoči list »Koroški Slovenec« — zlasti se naprošajo: banke, hotelirji, restavracije, gostilne, kavarnarje, brivnice in druga javna podjetja. Naročnina stane četrtletno 25 dinarjev. Naročila sprejema pisarna »G. Z.«, hotel Strukelj, prilijče. — Upamo, da naš »Oklic« ne ostane brez odmeva v srcih naših iskrenih rodoljubov. — »Gospodstviški Zvon«.

— Grozeča stavka na južni železnici. Pišejo nam: Osoblje južne železnice več čulje vremena urgira kot Ravnateljstva te južne železnice v Ljubljani, da se mu isplati stvarina, koja je protupropisno odzeta, a koja je još u decembru 1922. po odluci Ministarstva Saobraćaja isplaćena svom osoblju na državnim železnicama. Na sve zahteve i proteste osoblja Ravnateljstvo se nije makiło, što je izazvalo ogromno nezadovoljstvo kot celokupnog osoblja. Pored toga postoji nezadovoljstvo i zbog malenih plata. Ravnateljstvo se izgovara, da ih ne može povisiti, dok ih ne povisi država za državne željeznice, — a sa druge strane ne isplaćuje ni ono, što je državna železnica već isplaćila. Isto tako južna železnica ne daje radnicima ni one plate koje oni prema »Pravilniku« moraju da dobivaju. Ako se o pravima i potrebama osoblja južne železnice ne povede za vremena računa, obavješteni smo, da je raspoloženje medju osobljem takvo, da prijeti opasnost, da dodje do generalnog štrajka na svima prugama južne železnice.

— Državnim nameščenim in železnici. Resolucije sprejete na protestnih shodih dne 11. in 16. t. m. so bile takoj po shodih odposlane v Beograd. Na svoji zadnji sedji dne 27. t. m. je akcijski odbor državnih nameštencev in železnice razmišljao o nadaljnjih korakih in sredstvih glede popolne izvedbe teh resolucij s strani vlade takoj po konstituiranju parlamenta. Posvetovanje se je sukalo največ o podrobnih pripravah za našo akcijo, ki bo dala resolucijam primeren povdarek, če bo treba. Sprejeti so bili nekateri sklepi, ki jih pa ne moremo objaviti, ker manjka prostora. Z odločitvijo in edinstvom moramo napraviti naši beračiji skorajšnji konec. V tem znamenju — veselo velikonoč. — Akcijski odbor.

— Vesela velikonočna praznika voščilo vsem znancem slovenski fantje 2. bataljona 1. pešadijskega puka v Strumici. Makedonija: Avustrijski kuhar, pisar. Vevče pri Ljubljani: Ludvik Junc. kaplar. Šmarjeta p. Novem mestu: Anton Kos. redov. Sreberje p. Ljubljani: Laidlav Ilič. Ljubljana: Milan Srečnik Ljubljana: Josip Lenarčič. Šmarjeta pri Ljubljani: Josip Škabar.

Ljubljani: Jože Grdadolnik. Izanska cesta: Anton Kozin. Iška vas: Janez Bizjak. Kresnice p. Litiji: Ignac Vovk, Soteska p. Novem mestu: Matija Simončič, Črnomelj: Fr. Košir. Sodražica: Jože Modic. Studeno, p. Cirknici.

— Vesela velikonočna praznika želimo vsem prijateljem in znancem slovenski fantje železnice komande — sedaj telegrafisti na želez. postajama Niš—Caribrod M. Senčar, Mala Nedelja: S. Safar, Ptuj: I. Gojmerac, Sisek: R. Lesar, Kočevje.

— Kolo jugoslovenskih sestev v Ljubljani se naiskrežno zahvaljuje vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli do neprčkanovane legepe uspeha oljnih dni. Občinstvo je pokazalo kolasičam svojo izredno naklonjenost ter ni zavrčalo več mluru in sprave, posekanih v naših jugoslovenskih solnčnih gajih, temveč je prav marljivo posegalo po njih, ter s tem pripomoglo do lege svote, približno 88 tisoč kron. Vsakdo, ki je prispeval v ta namen, naj bo uverjen, da je izvršil plemenit človekoljubljen čin, zakaj kolasiče so od tega nabranega zneska oddale 50 tisoč za »Dečji dom«. Naša iskrena javna zahvala velja g. ravnatelju Gorazdu in njegovim neustradljivim goienkam za požitvalno pomoč. — Odbor.

— V poslednjem času se razširjalo po deželi vesti, da Mesina hranilnica ljubljanska pri njej vloženege denarja ne obrestuje. Te vesti so zlobno izmišljene in izvirajo od konkurenčnih strani, katerim je prelep razvoj te hranilnice na poti. Mesina hranilnica je vloge vedno obrestovala in obrestuje še sedaj navadne vloge po 5% vloge na tekoči račun proti odpovedi po 6 oziir 7%. Podrobna pojasnila daje hranilnično tainistvo. Danes upravlja Mesina hranilnica ljubljanska 86 milijonov dinarjev ali 344 milijonov kron zaupanege j denarja s pupilarno varnostjo, poleg katere je treba upoštevati še to, da za vse vloge in obresti jamči mesto Ljubljana. Prav radi posebne varnosti nalagajo pri Mesini hranilnici vsaj denar ne samo zasebniki ampak tudi sodišča, denar sodnih varovancev, župni uradi cerkveni in občinski denar.

— Umrla je v Celju na Aleksandrovci cesti zasebna gospa Julijana Koser v starosti 76. let bivša gostilničarka in hišna posestnica na Dečkovem trgu v Celju.

— Na celjski trg so okoličani pred prazniki prinesli dovolj raznih pridelkov, kakor jale, solate in drugih stvari. Samo s cenami so poskočili bolj kakor navadno. Mleka je primanjkovala, kar ga je bilo, so ga prodajale primafške od 16 do 20 K za liter. Tudi mesa raznih vrst so naši mesarji dovolj preskrbeli za praznike.

— Radi gostilniškega davka kaznovani. Občinski nameščenec Ivan Klaner je prišel 22. nov. t. l. po 11 urli zvečer v Veliko kavarno, kjer je pobiral ponočni davek. Ko je prišel do J. Spazana, ga je ta trdo pogledal, ter mu rekel v obraz: Vi ste prenamni da bi jaz vam plačal dinarski davek. Klaner ga je seveda ovadil in Spazana je bil obsojen na 4 dni zapore in K 400 globo. Proti tej obsojbi se je Spazana pritožil, kar mu pa ni nič pomagalo, ker je pri vsakim razpravi 29. t. m. sodišče potrdilo prvo obsojbo.

— Kontrola za gradbo železnic. Ministrski svet je sklenil ustanoviti stalen kontrolni komite za gradbo železniceh prog in pristanišč iz zunanega zalega posojila iz leta 1922. S tem je postavljena tudi kontrola za gradbo jadranske železnice in pristanišča v Boki Kotorski, katero izdela ameriška družba Bleier.

— Koncesija za mariborski sanatorij. Sporno vprašanje, kdo ima pravico izvrševati koncesijo za sanatorij, katerega ustanovitelj sta primarja dr. Inavice ter dr. Crnić in ki se nahaja v hiši bratov Tavčarjev, je vlada v Beogradu rešila tako: Pravica izvrševati koncesijo se podeli B. Tavčarju. Tudi ustanoviteljema se pravica ne odreka, toda izvrševati jo moreta šele, ko dobita za to koncesijo primerne prostore. Pri tem nastaja vprašanje, kako bo g. Tavčar izvrševal koncesijo, ko je izdana za vse zdravnike v Sloveniji prepoved »scavete«.

— Korji prijatelji so se pojavili sedaj pred velikonočnimi prazniki pri raznih strankah in odnesli lepo številko kokoši. Torej pozor pred kokošimi tatovi!

— Vandalizem. Ravnokar je zasadił Mestaj vrtnarski urad na Bleiweisovi cesti od Erjavčeve ceste do Rimske ceste nov dreved, ki bo nekako suhoparno lice tega dela zelo olepšal. Našli pa so se zopet vandali ki so komaj zasajena mlada drevesca do debel obrezali in jih s tem obsodili na smrt. Pozivamo naše občinstvo, naj pazi na take vandale, naj jih, če jih zaloti, takoj naznani stražniku. Policijsko ravnateljstvo pa pozivamo, naj izda primerna navodila tudi na stražnike, da pazijo bolj na take zlikovce, ker je potemtakem hvaljevredni trud mestnega vrtnarskega urada Sisifovo delo.

— Razne tatvine. Na Fužinah so vložili 28. tm. neznani tatovi in odnesli posestniko Matšanu 20.000 K vreden konjski komat. — V Ribnici je bilo 25. tm. posestniko Ivanu Lovšinu ukraden 6800 K denarja. — Čevljarju Karolu Kovachu je bil 26. tm. v kavarni »Central« ukraden zelen zimski površnik vreden 3000 K. — Služkinji Josipini Staré je na Vodnikovem trgu neki neznani žepar izmaknil denarnico z raznimi predmeti. — Neki Andrej Trpinč je vložil v trgovino Franca Petana v Brežicah in odnesel za 27.000 K manufakturnega blaga. Blago so orožniki izsledili.

— Razne neznane. Josipa Periča, delavca v opekarni v Kočevju, je pri kopanju zemlje podšla plast prsti in mu težko poškodovala levo nogo. — Pri sekaniu drv je Janez Lusin iz Ljubljane, po nenrevidnosti odsekali svojemu prijatelju Draganu Vlahcu kazalec desne roke. — Na Dolenski cesti je 28. t. m. zvečer neki dosedaj neznani kolezar povozil 9 letnega Ivana Berlofa in ga podrl s tako silo, da si je deček zlomil desno nogo. Vsi poškodovani.

— Razstava za športne pso. Dne 22. aprila t. l. se vrši v Gradcu posebna razstava za športne pso (dobermane). Kdor se želi te razstave udeležiti, naj se obrne za vse nadaljnje informacije na člana Kynoldruštva športnih psov, Ivana Grlica, Krvakova ul. 20., Ljubljana. Termin za prijave 10. aprila, t. l.

— Nepredvidnost z orožjem. Posednik svin Franc Stritof iz Krusč pri Logatcu si je kupil te dni nov samokres in ga doma razkazoval. Pokazal ga je tudi 16 letni posestnikovi hčerki Karolini Znidarski rekoč: „Ali ni lep revolver? Vidiš tako-le se pa sproži!“ In je res pomeril nanjo in sprožil. Samokres pa je bil nabasan in krogla je zadela Znidarskevo v vrat, nato udarila deklici skozi usta in izstopila zadaj iz glave. Nesrečno deklico so prepeljali v ljubljansko bolnico in zgravniki upajo, da jo ohranijo pri življenju.

— Streljanje z možnarji. Po deželni je navada, zlasti ob cerkvenih svečanostih in slavnostih, da fantje še vedno pokajo z možnarji in se navadno ob takih prilikah zgodi največ nesreč. Te dni so v Smledniku obešali nove zvonove in vaški fantje so pokali, da je bilo veselje. Ker pa en možnar ni hotel takoj počiti, je šel posestnikov sin Janez Vehovec iz Turov bližje, da pregleda zakaj se možnar ne izproži. V tem trenutku pa je smodnik eksplodiral in ves naboj je buhnil Vehovcu v obraz. Poleg težkih poškodb po obrazu ima Vehovec tudi desno roko poškodovano. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

— Koncert v hotelu Tivoli v nedeljo, dne 1. aprila in v ponedeljek dne 2. aprila, od 15. do 19. ure Godba dravske divizije. Vstopnina prost. Se priporoča Vekoslav Dolničar.

— Telesno zaprtje. Profesor Kraft-Ebing, veliki raziskovalec na torišču zdravjenja živcev, je grenčico „Franz - Josef“ uporabljal z ugodnim uspehom; zaželjen učinek nastopi že po nekoliko urah.

— „Bratstvo“ priredi na Velikonočni ponedeljek članski zlet v Litijo, kjer se vrši ustanovni občni zbor tamošnjega „Bratstva“ in gled. predstava dram. odseka „Bratstva“ iz Zagorja. Odhod iz Ljubljane ob 12. uri opoldne povratek ob pol 9. uri zvečer. Vožnja polovična. Zbirališče ob pol 12. uri na glavnem kolodvoru. Bratje in sestre, udeležite se polnočevitvo.

Roparski vlom v Wolfovi ulici.

Trije maskirani vlomci v stanovanju ravnatelja Bonclja. — Težko ranjena služkinja. — Prepoved vlomilca. — Zločin sede na strehi. — Policijska ohlaga Dolenčeve hiše. Včeraj na veliki petek ob 15.30 je doživela zelo obiludena, ozka Wolfova ulica v sredini mesta veliko senzacijo, ki je drugače na dnevnem redu v kriminalni kroniki velikih mest. Redkokdaj beleži ljubljanska policijska kronika tako drzne roparske vlome pri belem dnevu. Naravno je, da je bila ulica o tem drznem zločinu takoj alarmirana. Pred Dolenčovo hišo in na nasprotnem pločniku so se začele zbirati večje skupine, z veliko napetostjo pričakujoč, kdaj pridele policijski organi drzne vlomilce oziroma roparje, ki so vlomili v stanovanje ravnatelja Strojnih tovarnov in livarn inž. Jos. Bonclja. Radvodenci so zamajali čakali, kajti roparjev ni bilo od nikoder, o njih ni bilo ne duha ne sluha. Fantazija navzočih gledalcev pa je progresivno pomnoževala število roparske tople, ki le videč, da se ji načrt roba ni posrečil, težko omamila služkinjo in pobegnila v podstrešje. Zločin pa se je skoro izvršil po vzorcu onih kinostrik, ki jih je vse polna mednarodna kinematografska literatura. Bilo je takole:

V tretjem nadstropju Dolenčeve hiše stane, kakor gori omenjeno, ravnatelj Strojnih tovarnov in livarn inž. Bonclji, ki je pred dnevi po službenih poslih odpotoval v Sarajevu. Doma je ostala gospa z

otroci in služkinja 19 letna Franciška Smid, doma iz Železnikov. Včeraj popoldne je gospa odšla na sprehod. Služkinja pa je doma pospravljala sobo. Na vhodna vrata so trije maskirani moški ob 15.30 močno potrkali. Služkinja je odprla. Vprašali so jo, če je ravnatelj doma. Odgovor služkinje je bil negativen, a neznan maskiranci so drzno stopili v stanovanje in začeli služkinjo sprasovati, kje ima ravnatelj svoje stvari. Služkinja je spoznala resnost položaja ter začela voditi lopove po drugih sobah. Lopovi so pregledali zlatino ravnateljeve soproge, a se jo niso dotaknili. Zahtevali so samo pristop v ravnateljevo pisarno. Iz njih vedenja je bilo videti, da so hoteli v pisarni gotovo ukrasti kake važne stvari. Končno se je služkinja lopovom hotela postaviti v bran, a eden izmed njih jo je močno udaril po glavi z nožnim držajem. Ves čas, ko so hodili po sobi, so maskiranci imeli v rokah revolver in nože. Močno po glavi udarjena služkinja je zbrala poslednje svoje sile, skočila je v jedilnico, se tam zaprla ter skozi okno na dvorišče začela klicati na pomoč. Uslužbeni Dolenčeve trdijo, kakor tudi nasprotni Sever & Komp. so hoteli takoli na pomoč. A lopovi videč resnost položaja so pobegnili v podstrešje in od tam neznan kam. O drznem zločinu je bila takoli alarmirana policija, ki je z močnim oddelkom obkrožila ves kompleks ter zastražila vse dohode in izhode. Včeraj vse popoldne in pozno v noč so bile postavljene straže, detektivni so uvedli preiskavo, a le bila zaman, ker so se bili lopovi predhodno skriti.

V jedilnici se je pozneje služkinja zgrudila na tla ter omedlela. Dohitela je živčni napad in je bila nezavestna pozno v noč. O drznem zločinu je bila takoli obveščena tedaj v kavarni „Zvezda“ se nahajala gospa Bonclji, ki je hitela domov in je nato konstatirala, da tatovi niso ničesar odnesli, da so ostale vse stvari popolnoma nedotaknjene. Kaj so nameravali lopovi

ukrasti, dosedaj še ni popolnoma ugotovljeno, kombinacija je, da je šlo lopovom gotovo za važne stvari v pisarni ravnatelja inž. Bonclja, ker so pustili zlatino popolnoma nedotaknjeno. Značilno je za Wolfovo ulico, da je sedaj to že tekmo dveh let tu tretji senzacionalni zločin. Najprej je bil velik vlom pri zlatarju L. Cernetu, nato to je sledil vlom pri zlatarju Zupancu in sedaj roparski napad na stanovanje inž. Bonclja.

Lopovi na strehi.

Težko in kritično noč so morali lopovi preživeti. Če in v katerem skritišču, to do danes dopolne še ni znano. Zgodaj zjutraj so lopove opazili na strehi. So to trije, kolikor se da videti na streho 3 nadstropne hiše, prav dobro oblečeni mladi ljudje. V Wolfovi ulici se zopet zbira množična množica, ki nestrno opazuje razvoj dogodkov. Ali skočijo na cesto? Ni verjetno. Ali skusijo pobegniti preko sosednih streh? Je težko izvedljivo. Ali se udajo policiji, ko uvidijo, da ni mogoče pobegniti? To je najbolj verjetno. Zato pričakuje v Wolfovi ulici zbrana radovedna množica vsak trenutek, da se lopovi udado v položaj, resignirano pridejo s strehe in se predajo v roke pravice.

Položaj ob 11. uri. Policija je takoli na to preiskala vse hiše Wolfove ulice, vendar brez vsakega uspeha. Vlomilci so izginili. Na Marilinem trgu v Wolfovi ulici in na Kongresnem trgu stoji velike skupine nasantov, ki nestrno pričakujejo, kdaj bodo vlomilce prišli. Druki, bolj moderni, so si prinesli celo daljnogledne sebol in željno vpirajo oči med dva dimnika na Dolenčevi hiši. Ali dimnika se ne ganeta in ljudje zdo-laj nestrno godrnjajo: „Barabe so lo že pobrisale!“ Taki in podobni glasovi se čujejo povsod vprek in končno se oglasi še rezek glas nekake možakarja: „Veste l'dje, barabe so nas za nus potegnile, zato kje jutru prn april!“

Darila.

— Uprava našega lista je prejela za Djaško kuhinjo „Domovina“, Neimovanini daruje Din. 1000.

— Društvo slopih v Ljubljani. Neimovanini daruje Din. 1000: v počaščenje spomina umrlega prijatelja Janko Jagodica poklanjaio gg. F. Rainer Din. 100. I. Premelš Din. 100. Knustek & Pletrski Din. 100 in F. Mazi Din. 25. Skupno Din. 1325.

Poizvedbe.

— Nagrada. Izgubil se je briljantem uhan. Odda se naj na upravništvo „Slov. Naroda.“

— Zatekla se je včeraj psica, volčje pasme, 1 in pol leta stara. Dotični, ki bi jo videl oziroma vjel, naj blagovolji sporočiti na Poljanski nasip 48.

— Izgubil se je mlad psiček rujave barve, na glavi belo liso, z letošnjo znamko, sliki na ime „Piki“. H komur se je zatekel, naj ga vrne na Resljevi cesti 22. Gostilna Lekše, proti nagradi.

— Oseba, kateri sem 29. marca ob 14.35 iz kupeja kamniškega vlaka v naglici pomotoma odnesel zavitek naj se javi na naslov K. S. poštnoležje Dol. Logatec.

Velika meblirana soba

s soprogo klavirja je takoli za oddati. Istotam je tudi nekaj zemljišča na prodaj. C. ponudbe na upravo Slov. Naroda pod „Tako 3324“.

Nova zidana hiša

(Čl. orala zemlje) SE PRODA ZA ZADNJO CENO 300.000 kron; nahaja se v mestu Slovenska Bistrica. — Josip FAGET, Slovenska Bistrica. 3316

Nagradna tekma.

Kdaj privedeš doje auto „BERSON“? — „BERSON“? — „BERSON“? — „BERSON“?

Velika občudovanja katera avto v naši gumi upoštevati, kakor tudi gumi upoštevati doje auto je povod, da se na to tekmo odzovejo na gorje vpraznijo razpisne shode nagrade:

1. nagrada 2000 Dinara
2. nagrada 1000 Dinara
3. nagrada 500 Dinara
4. nagrada 250 Dinara
5. nagrada 100 Dinara
6. nagrada 50 Dinara

Odgovori se s teko znanostjo in toliko odnosa politično, ustvarjajo do 15. aprila t. l. na naslov: „BERSON Kautsk d. r. Zagreb, Viteznov trg 7.“

Odgovore bodo prebrali naši jury redniški strokovnjaki, a izmed odgovorov se bodo izbrali v darilo.

BERSON Kautsk d. r. Zagreb, Viteznov trg 7.

V najem se odda manjše posestvo

na Gorenjskem. Ponudbe: Ljubljana, poštni predal 77. 3351

Deklica

mlajša, iz boljše rodbine, z znanjem nemščine, se sprejme k blagajni in za lajša dele v kosm. lekarn. laboratoriju. Ponudbe s sliko in navodbo pogojev — izana in stanovanje v hiši — na lekarno G. PROCHE, Brčko (Bosna). 3364

Strešno lepenko praviš Kontinental, (Kontinentalrubber)

dobavlja takoj v vsaki množini najmanjše Jos. R. Puh, Ljubljana, Gradaška ulica 22. Telef. 813.

Priporoča se

Franc ERJAVEC, Ljubljana Stari trg št. 11, trgovina z usnjem in čevljarstvi po najnižjih cenah. 3303

Divje peteline

in druge živali nagotuje IVAN ROBIDA, Ljubljana Tržaška cesta 22 Na željo odnosa in prinaša tudi sam na dom, zadostuje naročilo z doplačilo.

Naprodaj imam

večjo množino pristnega domačega malinovca. — Cena po dogovoru. — Naslov pove uprava „Slov. Naroda.“ 3311

STAREJŠA GOSPODIČNA, dobra gospodinja, vajena otrok, izurjena tudi v trgovini,

išče službe kot gospodinja najraje na deželi. — Vzame v najem tudi zajtrkovalnico ali manjšo gostilno. — Ponudbe pod „Starejša gospodična/3177 na upravo „Slovenakega Naroda.“

Gospodična,

večja slovenska in nemška korespondence, strojepljiva in knjigovodstva, SE SPREJME TAKOJ. Pismeno ali ustmeno. — JUGOSLOVANSKO IMPORTNO IN EKSPORTNO PODJETJE, podružnica KRANJ. 3310

Kupi se VRTALNI STROJ

(Bohrmaschine) ZA KOVASKO OBRT. — Ponudbe na: Anton MANDELJC, kovaški mojster, Dvorska vas 24, pošta Begunje pri Lescah (Gorenjsko). 3313

52 vrst vrtnic

visoko in nizko cepljenih, eno in dve letnih, 20 vrst georgin (do 10), gladioli, kane, peonije, dveletne spargelije, sadike cvetlice in zelenjavi: itd. tudi po nitični ceni trdnika IVAN ŠIMENC, umetno vrtnarstvo, Ljubljana, Gradišče 12. 3322

Ježice, smrekovo čreslo,

mezdro, arovico, ščetine, rogove KUPUJE DION. DRUSTVO ZA PROMET SIROVINA, Zagreb. 3308

Kam gremo

Vel. ponedeljek??

Na Laverco

k OGRINU

na domačo veselico. Preskrbljenbo za dobro pijačo, kakor tudi za topla in mizla jedila. Začetek ob 3. popoldne. Se priporoča za obilen poset Iv. Fr. Dolšak.

Dobro opeljana trgovina

in menjalnica žita s stanovanjem ob najpomembnejši cesti v neposredni bližini Maribora, se radi boleznih prodaja. Ponudbe na „Promet“ anonimna ekspedicija P. Sax Maribor 3372

Šep lovski voz

s 4 sedeži, z oljnatimi osmi, v zelo dobrem stanju, moderno izdelan, se takoli prodaja. Naslov pove upr. St. Nar. 3337

Dobro idočo trgovino

ODDAM TAKOJ V NAJEM dočimenu, ki mi plača za pet let namemino v naprej. Nahaja se na prometnem kraju v večjem trgu Slovenije, s krasnim stanovanjem. Vprasanja pod Briljantna bodočnost/3246 na upravo „Slov. Naroda.“

iščem stanovanje za takoj

PROTI DOBRI NAGRADI vsaj z dvema sobama in kuhinjo v mestu ali izven mesta v bližini električne železnice. — Ponudbe na: „Dobra nagrada“, poštni predal 43. Ljubljana. 3290

Uradnik

mlajši, z večletno bančno in industrijsko prakso, prvovrsten slovenski, nemški, hr., ev. italijanski korespondent, verziran v knjigovodstvu, proračunski, organizacijski ter vseh komercialnih poslih, d-slej na zaupnem in vodilnem mestu, išče prim. mesta, v prvi vrsti kot osebni tiskar oz. samostojni korespondent. I. a. reference. Ponudbe pod „Tajnik 3362“ na upravo Slov. Naroda. 3362

Velika zaloga raznovrstnih OTROŠKIH VOZIKOV, LESENIH VOZIKOV na štirih kolesih, DVOKOLESE najnovejšega tipa, malih najnovejših MOTORČKOV, RIVALNIH STROJEV in vsakovrstnih delov. — PNEVMATIKA na debelo in drobno, POCENI. — Sprejemajo se tudi vsa popravila. — TRIBUNA, tovarna dvočokol in otroških vozičkov in delov. LJUBLJANA, Karlovaška cesta 4. 3216

Turške srečke

po 400 starih frankov, najboljši, pod mednarodnim jamstvom in mednarodno kontrolo stojišč papirni, izjavno do leta 1974, z vedno večjo gotovostjo, vsako leto šest izjavni z glavni dobitki po 400.000 in 300.000 frankov v slatu in mnogo drugih dobrot, vsaka srečka sadene. PRODA samo radi slabe plače d-ravnih uradnikov. — Pisma pod „UGODNO“, poštni predal 3324.

Odda se soba

za enega ali dva hotilca gospoda v centru mesta z električno razsvetljavo in v prostim vzhodom. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 3352

Klavir

dobre ohranjen, močan ten, se do ugodni cenil prodaj. Kongresni trg 14, prilike levo, od 8.—10. in 14.—15. ure. 3329

Konisko suho meso

prav okusno se po ceni prodaja na Tržaški cesti št. 2 v konjski mecnici. Za ohlilen obisk se priporoča P.ŠIMIK RUDOLF, konjski mesar, Rimska cesta 19, Ljubljana. 3325

Išče se

dobro izurjena starejša računska natakarica za takojšen nastop. Reflektira se le na prvovrstno moč s nekaj kavicje. Natančneje v poročevalnici Novotny. 3368

Eksportni akademik

z bančno prakso v knjigovodstvu in likvidaciji, popolnoma zmožen trgovske korespondence, slovanske, srbohrvatske, nemške ter deloma francoske, organizacijske moč, želi mesta v večjem podjetju (lesnem) ali pri banki. Nastopi takoli. Ponudbe s posojili na upr. Slov. Naroda pod „Delaven 3-26“.

Na prodaj

2 veliki palmi, 1 lepo drevo lorber, 1 le rabljena dvokrilna železna vrata 250 220, 1 močne hrastove stopnice, 1 stakalnica (Spindelprase) za knjigovodstva dela, 1 lesena stena s steklenimi vrati, 1 lesena stena z vezanim bradčnim steklom, 1 lesena stena z obešili na obloko. Polzve se pri ZELIS URBANCU Ljubljana. 3357

Slavnomu občinstvu naznanjam, DA IMAM V ZALOGI VEČ spalnih oprav iz trdega lesa PO NIZKI CENI, in sicer 1 orehovo, 1 hrastovo in 2 iz pravega mahagoni lesa (politično) in nekaj kuhinjskih kredenc. Sprejemam tudi nadaljnja naročila. Se priporočam Henrik BITENC, mizarški mojster, Vižmarje 77 nad Ljubljano. 3292

Pošne znamke

(strikte ali podrine) skupaj, prodajam in menjam, tudi za damsko kolo, živila, perilo in obloko. Ponudbe pod „Solidno 3338“ na upravo Sloven. Naroda. 3338

Velika zaloga klobukov in slamičkov se dobi pri

Franc Cerar

Država z a. z. tovarna v Stoku podla Borežale. Prevzemajo se tudi stari klobuki in slamičniki v popravilo pri Kovčeviči in Tršan v Ljubljani, Prešernova ulica št. 5. Sprejemajo se orode. Zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.

Prodaj se njiva

blizu Mengša. Cena 20 Din za m. Naslov pove upr. Slov. Naroda 3365

Hiša

enonadstropna, oddaljena pol ure od glav. kolodvora Ljubljane, z vodo, elektr. razsvetljavo, obširnim vrtom se prodaj. kupec dobi takoli stanovanje. Polzve na Selu, Moste št. 43-1. 3330

KUPIM DOBRO OHRANJEN

rabljen polnojarmenik 550 mm. — Jakob ABRAMOVIC, p. Crni Lug, Hrvatska, Gorski Kotar. 3193

Meblirano sobo

15-let mlad gospod, če mogoče v sredini mesta s posebnim vzhodom, z električno razsvetljavo in pri mirni stranki. Ponudbe pod „K. K. 3367“ na upravo Slov. Naroda.

Prodaj se

skoro nov dekorativni divan, uporaben tudi kot spalni divan. Bitenc, Rimska cesta 24. 3348

Prodaj

smrekove trame 23 m. Kupci naj se osebno zgledajo pri Ivanu Kio, Bliha vas 24, p. Mirna peč. 3347

Družabnik se sprejme

z večjim kapitalom v že vpeljano trgovino v manjšem mestu na Stajerskem. Naslov pove uprava Slov. Nar. 3370

Smrekovo lubje in čreslo,

zdravo in suho, sploh najboljša kakovosti, PO VAGONIH IMA TAKOJ ODDATI PO KONČU RENCNIH CENAH: Maribor, poštni predal št. 41. 3273

Zahvala.

Za obile dokaze iskrenega sočutja ob boleznih in smrti naše srčno ljubljene soproge in matere, gospe

Jožefe Čemažar

za poklonjeno krasno cvetje, za ganljive žalostinke trnovskih pevcev, kakor tudi vsem onim, ki so jo v njeni težki boleznih tolažili in tudi spremljali na njeni zadnji poti, izrekamo našo najpriščnejšo zahvalo. Ljubljana, dne 30. marca 1923.

Žalnoči ostali.

Zahvala.

Vsem, ki ste nam ob boleznih in bridki izgubi naše nepozabne prijateljice, gospe

Julije Stor

na katerikoli način pomagali, ali nas tolažili, izrekamo stotero zahvalo. Posebno se zahvaljujemo gg. prof. dr. Slajmerju, dr. Kenzu in č. sestram v Leoniču za njihovo neizmerno požrtvovalnost in ljubeznivost. — Iskrena zahvala tudi vsem darovalcem prekrasnih vencev in šopkov. — Bog povrni vseni. Ljubljana, dne 29. marca 1923.

Zalnoči.

Zahvala.

Sočustvo izkazano nam povodom bridke izgube našega ljubljene in nad vse dobrega soproga in očeta, gospoda

Viktorja Vodnik

nas navdaja k najtoplejši zahvali vsem, ki so ranjkega spremlili k večnemu počitku, dalje vsem sosedom, tvrdki Senica in Strojnim tovarnam in livarnam d. d. za krasne podarjene vence, posebno zahvalo pa za spremstvo gg. ravnat. ing. Šega in višjemu strojnemu komisarju ing. Weinbergerju. Ljubljana, 31. marca 1923.

Žalnoča rodbina Vodnikova.

GRİČAR & MEJAČ
LJUBLJANA

samo Šelenburgova ulica št. 3.

Najnovejša obleke za gospode, dame in otroke

Veliko izbiro
velikonočnih razglednic
priporoča
NARODNA KNJIGARNA v LJUBLJANI
Prešernova ulica 7

Ugotovljen
najboljše
glasovirje in
harmonije
specijalne
strokovne in cene.
E. F. Jurasek

Z „Oreal Hené“
barvam sive lase v vseh barvah
(tudi modrih). Izdelujem vsa
lasna dela.
M. PODKRAJSEK, Ljubljana.
Sv. Petra cesta. 2123

Gostilničarji nozor!
Zaradi preselitve SE PRODA jako
ceni takozvani »DAMSKOKAPEL-
NI ORKESTRION«, popolnoma do-
bro ohranjen, firme Hupfeld, z dve-
ma valjcema, katerih vsak igra osem
komadov. Orkestrion igra klavir, man-
dolino, orgle, ksilofon itd. ter ima
popolno bilo. — Več: Bozin BENKO,
gostilničar, Belovar, Hrvatska. 2872

Rabljene britvice

Gillette, Merit itd. se sprejemajo v elektri-
čno brušenje v drogeriji I. C. Kotar, Wolfova
ulica 8, in v drogeriji Anton Kanc, Ži-
dovska ulica 1. Zunanja naročila hitro
in točno. 2155

Semena

VRTNIC in SADNEGA DREV.
JA SE DOBE pri
»VRT« DZAMONJA i drugovi.
družba z o. z., Maribor, Copova
ulica. — Zahtevajte cenik! 2129

**Prostori za trgovino
in stanovanje**

se iščejo v najem v prometnem
kraju Slovenije v mestu ali na deželi.
Ponudbe na upravo Slov. Naroda pod
Promet 3107e. 3107.

JOSIP PETELINC

LJUBLJANA, Sv. Petra nasip 7.

Priporočamo na veliko in malo galanterijo, nogavice, razne su-
kance, gume, čipke, vezeno, sprehajalne palice, kravate, srajce,
čevljarke in krojaške potrebščine. **Postrežba točna.**

**SPECIJALNO ELEKTROTEHN. PODJETJE
ZA STROKOVNO
GRADNJO TELEFONSKIH CENTRAL**

3315

vseh sistemov, napeljava hišnih tele-
fonov in zvoncev. Prevzemanje vseh
v to stroko spadajočih popravil. Zgradba
električnih naprav visoke napetosti.

IVAN BOGATAJ

koncesionirano elektrotehnično podjetje
LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA ŠT. 30.

V autogaražah in autodelavnicah
ANTON THALER, LJUBLJANA,
Glince 290, je vedno na prodaj več
tovarnih in osebnih avtomobilov
prvo vrstnih znamk

Pozor!

Največja izbira damskih gulienih klobukov in slamni-
kov, najnovejši modeli. Zanimi klobuki vedno v zalogi

v modnem salonu

IDA ŠKOF - WANER

NASLEDNICE

LJUBLJANA

Pod Trnovo št. 2

Poleg železnega mostu.

Predejava in preoblikovanje slamnikov ter klobukov.

Črna postrežba!

Priznane solidne cene!

Pozor!

OGLASE

za II. mednarodno
VELESEJMSKO IZDAJO

stenskih reklamnih in parobrodskih kart kralj. SHS.
po osnutku ing. Gregora in panorame: a) našega najlepšega alp-
skega letovišča BLEDA, letnega bivališča našega kralja; b) SUŠAKA,
SPREJEMA DO 15. APRILA 1923 SAMOZALOŽBA:

Anončno in reklamno podjetje JOSO ZORMAN

LJUBLJANA, Gledališka ulica št. 2, vis-a-vis Nar. opere.

Tekst: slovenski, srbo-hrvatski in francoski. Važno za vse uvozne
in izvozne kroge in urade! — Cena posameznim izvo-
dom: Din 10— in poština. — Oglasi zavod J.
Zorman sprejema oglase za vsa časopise po
orig. oglašni tarifi, osobito za čas
III. ljubljansk. velesejmske!

Posl. tek. rač. št. 12.866 v Ljubljani.

LASTNA RAZSTAVNA KOJAL

ANONCE

za vse časopise, revije, koledarje, seljske vestnike, vojske reda, stenske
načrte t. d. v Sloveniji, Srbiji in Hrvatski kakor tudi v inozemstvu

TRGOVSKE ADRESE
urejene po stroških, garantiranih pravilih

OSKRBI

PLAKATIRANJE

na lesnih kioskih in reklamnih deskah v Ljubljani, Beogradu in
Zagrebu — kakor tudi v ostalih kraji Jugoslavije in inozemstvu

INFORMACIJE
o svetovnih velesejmih

LJUBLJANA
KONGRESNI TRG št. 3

ALOMA COMPANY

ANONČNA IN REKLAMNA DRUŽBA Z O. Z.

BEOGRAD
SREMSKA ULICA št. 3

O poslovanju upravnega odbora Ljubljanskega velesejma leta 1922.

(iz poročila predsednika Ivana Kneza na II. občnem zboru 16. t. m.)

I. Organizacija. Organizacija velesejskih prireditelj so bila različna in je nemogoče generalno govoriti o njih. Lega dežele, industrijska in obrtniška struktura, kakor tudi trgovske navade imajo velikanski vpliv na velesejski dotični države in ga vsled tega predstavljajo tudi povsod drugače. K temu pridejo še nadaljnji faktorji kot karakter, starost in pa seveda finančna situacija vsakega posameznega sejma.

Uprava Ljubljanskega velesejma je poizkušala svojo organizacijo v letu 1922 dosti izboljšati, kar se ji je deloma tudi posrečilo, a ne samo interno organizacijo, temveč tudi eksterno. Tako na primer je bilo na sejmu v letu 1921 zastopanih samo 24 inozemskih firm, medtem ko v letu 1922 159. Pri tem se je moralo seveda zelo paziti, da se aktivira v prvem redu samo one inozemske tvrdke, katere proizvajajo produkte, kateri se v naši državi ali sploh še ne, ali pa v nezadostni meri proizvajajo in jih je treba uvažati. Na podlagi podatkov Zveze industrij v Ljubljani postavil se je seznam produktov, katere je uvaževal iz inozemstva in s tem seznamom je aktiviral razstavne tvrdke direktno sejski urad, ali pa njihovi zastopniki v Čehoslovaški, Avstriji, Nemčiji in Italiji. Posebno zadovoljne z letošnjim velesejmom so bile italijanske firme, katerih zastopniki so odkrito priznali, da na tržskem selmu nima smisla razstaviti v trgovsko-mrtvem mestu. Letošnja naloga sejske uprave pa je pritegniti ožje k razstavitvi zlasti Srbijo, katere se vedno ne kaže zaželjenega interesa. Iz inozemstva pa pridejo v poštev Švica, Anglija, Belgija, Holandska, Poljska, Francija, Madžarska, Rumunija, Grčija, in Amerika. Z ozirom na obisk pa se bo moralo pritegniti posebno kupce iz Orienta.

Najemnine za prostor za leto 1922 so se nekoliko povišale in sicer je prišel prvi prostor, to je v notranosti paviliona na K 600 m² v letu 1921 K 500, drugi prostor ob zunanjih stenah paviliona K 500 v letu 1921 K 300, tretji prostor na prostem K 200 v letu 1921 K 100. Stanovanjski urad je letošnji zopet dobro funkcioniral in so hotelirji tako kot lansko leto popolnoma prepustili tujske sobe imenovanemu uradu, poleg tega pa se je tudi privatnih sob zelo veliko ponudilo in deloma tudi uporabilo. Sejski urad se je trudil, da se za čas velesejma posebno pazi na to, da se v restavracijah tuje ne zaračunajo višje cene kot običajno. Pripomniti moram, da se je letošnja sejska restavracija v našem odz. restavracijer Dolničar zelo dobro obnesla in so bili gostje zadovoljni s cenami dobrih jedil in pič.

Uprava Ljubljanskega velesejma se je posebno potrudila pridobiti si od železniškega ministrstva kakor tudi Obratnega ravnanstva južne železnice ugodnosti potovničnih voženj za osebnih in blagovnih promet. To se ji je pa le deloma posrečilo, ker se polovična vožnja na brzdovlakih kljub večkratnim pismenim in ustnim prošnjam ter intervencijam ni dovolila, akoravno so to čezke železnice za Ljubljanski velesejem privolile. Letos se je izkazala potreba, da bo treba zaprositi za polovično vožnjo razne paroplovne družbe v naši državi kakor tudi izven nje.

Razni pododseki urada Ljubljanskega velesejma so funkcionirali prično dobro. Ogronomnega dela je imel letos spedijski oddelček. Vsled velikega navala blaga v kratkem roku je spedijska firma delo komaj zmogla. Posebno pridnim in poštenim so se letos izkazali novinarstvo. Konstatirati moram na tem mestu z veseljem in zahvalo, da je Ljubljansko novinarstvo direktno in idealnem načinu služilo reklamam Ljubljanskega velesejma in s tem dokazalo, da velesejski sploh ne bi mogel tako dobro uspeti brez njihove pomoči. Bolj indiferentno pa se je izkazalo srbsko in hrvaško časopisje. Zelo ugodno so pisali o Ljubljanskem velesejmu tudi inozemski časopisi kot v Avstriji, Nemčiji, Franciji, Angliji, Čehoslovaški in tudi... Italiji.

Stavbe. Lanskoletni prostor v obsegu 25.000 m² se je izkazal veliko premajhnim in nam je vsled tega na našo prošnjo Mestna občina prepustila še nadaljni prostor na sosednji strani Lattermanovega drevoreda. Ta prostor smo izrabili samo z 15.000 m² katerega pa je bilo treba katalizirati in napraviti deloma z dva metra debelo plastjo. Na tem prostoru sta se zgradila dva velika razstavna paviliona »K« za 840.289 K. »L« za 699.000 K, sejska restavracija za 710.219 K kakor tudi majhen paviljon za vinitoče za 102.651 K. Sežidala se je pa tudi majhna stavba iz opeke, namenjena onemu moštvo kr. policije, ki čez vse leto stražilo sejske, katere se pa vsled vlažnosti ni mogla uporabiti. Na novo je seveda bilo postaviti tudi ograjo, razne dekoracije, stebre za zastave, stranišča i. dr. katere dela so znatno nadkrilila lanskoletne cene tako, da znaša letošnja skupna svota približno 4.800.000 K.

Splošni obisk. II. Ljubljanski velesejem se letos moral boriti z nepregledno večjim tekočim kot lansko leto, rekel bi skoraj z teškočami, katere se sploh še morajo postaviti v velesejski prireditvi. Polagano stopnjevanje dinarja na tujih borzah je napotilo kupca do najopreznivejšega kupovanja blaga, kalkulirali so s kasnejšim padanjem cen. Katastrofalne prometne razmere na inozemskih sejski so pa na naših železnicah tudi zelo ugodno uplivale na menje in inozemce, katerih marsikdo je svoje razstavno blago odpisal na velesejem po štiri in še več mesecev pred otvoritvijo. Nekaj tega blaga pa je še dohajalo na velesejem en mesec po njegovem zaključku. Razstavilci so postali najbolj malodušni vsled trdnega slabega vremena, katero se je pričelo že 28. avgusta.

Obisk s strani kupcev je bil vendar isti, ker njih ne ovirajo elementarne tekoče, marveč gredo za svojim poslom čez vse preke. Manjkalo je pač letos gledalcev, kar pa pomeni samo materijeln. Skoro sejskih blagov. Organizacija velesejma se izpopolnjuje od leta do leta. Priznati pa pa se mora, da se je uprava velesejma pri odstranitvi letošnjih težkih zaprak ogromno naučila glede organizacije za v bodoče. K II. velesejski prireditvi se je prijavilo 750 tvrdk, od teh se je zamoglo upoštevati in dodeliti prostor le 696 tvrdkam in sicer slovenskim 401, hrvaškim in srbskim 196, češkim 59, nemško-avstrijskim 33, nemškim 30, italijanskim 18, belgijskim 10, francoskim 2, švicarskim 2, holandskim 1, ameriškimi 1. Vsled letošnje zelo opaznega pomanjkanja razstavilcev lesne industrije slika o jugoslovanski produkciji ni bila popolna. Razstavnega prostora je bilo v letu 1922 oddanega 8.313 m² (6.308) torej za 1/3, več kot v letu 1921. Privatnih paviljonov je bilo na sejski letos 55. Obiskovalcev je bilo letos kljub slabemu vremenu samo nekaj manj kot lansko leto, izkazal se je pa večji interes od strani konsumentov iz južnih krajev naše države, kakor tudi trgovcev iz inozemstva. Po podatkih, katere hrani urad Ljubljanskega velesejma, so bile zastopane po trgovcih na velesejmu Stara Srbija, Bosna in Hercegovina, Crna gora, Albanija, Benat, Bačka, Baranja, nadalje Bolgarija, Grška, Rumunija, Madžarska, Egipt, Turčija (Konstantinopol), Francija, Anglija, Italija, Čehoslovaška, Nemčija, Avstrija, Holandska, Švedska in Norveška. Opazil se je letos nedvomno velik razvoj velesejskih prireditelj. Upam, da Ljubljana ne bo samo eno največjih tržišč za Jugoslavijo in Srednjo Evropo, marveč največjega pomena za importno in eksportno trgovino cele Evrope, Male Azije in Severne Afrike. Po izreku Nemcev so baje Ljubljana vrata na Balkan in Orient.

Stroški za letošnje reklamo tako za akvizicijo razstavilcev kakor tudi obisk s strani kupcev so nadkrilili lanskoletne, to pa iz vzroka, da se je letos delalo veliko obsežnejše reklamo in so bili tiskarski stroški že izdatno višji kot v letu 1921. Posebno draga reklama v naši državi je v krajih, kjer so prebivalstvu seimi in njihov pomen še neznani in se mora konsumente individualno obdelovati in pa v inozemstvu, kjer je potrebna organizacija stalnih zastopnikov oziroma ekspozitur v svrhu medsebojnih pismenih in ustnih informacij s sejskim uradom, kakor tudi aktiviranje inozemskih razstavilcev tvrdk. Žal pa moram priznati, da si velik del naših pridobitnih krogov še ni v svesti pravega pomena velesejskih prireditelj in se je tudi premalo upošteval. Pomen velesejma trpi pri nas, ker gre razstavilalec iz vidika hipnega velikega dobička na sejskem prostoru, mesto da bi šel iz stadišča reklame in pridobitve novih trgovskih zvez.

Bolgarska konstitucija v nevarnosti.

Akcija Stambolijskega, ki je hotel zatreti še zadnji odpor meščanskih strank in je v to svrhu ustvaril takozvano homogeno vladno, ni mogla ostati brez posledic. Zemljoradniška stranka kot najmočnejši politični in gospodarski faktor skuša sedaj storiti še drugi korak in reorganizirati potom novega volilnega zakona narodno skupščino tako, da ji bo v nji zagotovljena absolutna večina. Odpor drugih strank, izjemši morda komunistično, ki se pod okriljem Stambolijskega prav dobro počuti, datira od onega časa, ko zemljoradniki prišli na krmlilo. Dokler je obsojala vladna koalicijska vsaj na papirju in vprašanje parlamentarne večine še ni bilo definitivno rešeno, je bil ta odpor bolj polemičnega značaja in se je omejil le na nedobrohotno stališče meščanskih listov napram ministrskemu predsedniku. Ko je pa ta z nedavno reorganizacijo vlade namignil, da namerava reorganizirati tudi narodno skupščino, ki ne je glede na vladno demantiranje tik pred razpustitvijo, so ostale meščanske stranke bolj živahne in začele z zemljoradniki resen politični dvoboj. V to svrhu so se združile v konstitucionalni blok, ki skuša na vse načine rešiti državo pred popolnim bankrotom parlamentarizma.

27. februarja je poslal blok dr. Girginova, dr. Mutafova in Naidenova kot zastopnike združenih protizemljoradniških strank k carju, ki jih je sprejel v daljši audijenci. Zastopniki so mu predložili kritični politični in gospodarski položaj države in nujno potrebo, da se izpremeni sedanji režim in uvedejo svobodne zakonodajne volitve, ki naj določijo bodočo formo državne uprave. Za dosego tega cilja so zastopniki prosili carja, naj jim pomaga stvoriti vladno vsobne strank, ki bi omogočila ne samo svobodne volitve, marveč bo tudi pomirila razburjene duhove. Naglašali so, da je v sedanjem političnem položaju njegova dolžnost storiti vse mogoče, da Bolgarija dobi zopet konstitucijsko vladno in da bo narod lahko svobodno izražal svojo voljo v pogledu notranje politike. Ne kot berač pred carskimi vrati, pravijo bolgarski listi, marveč kot zastopniki velikega dela zavezane bolgarske javnosti so dolžni obrazložiti carju moralno in konstitucionalno nedopustnost, da se dovoli Stambolijskemu na svojo roko izvesti zakonodajne volitve. Blok naglašajo, da car ne sme več ostati naiven opazovalec nasilja in nezakonitosti sedanje vlade in da je njegova dolžnost skrbeti, da se vpostavi v državi mir. Splošno pričakujejo, da bo car po tej informaciji s svojo avtoriteto vplival,

me in pridobitve novih trgovskih zvez. Šele na podlagi že prošlega sejma se zamore delati obsežnejše kupčije, kar pa seveda mora sejska uprava prepustiti agilitosti in zmoglosti vsaki posamezni tvrdki. Razseden in rešen producent in trgovec morata iti s stališča, da se bo vsled sedanjih poveljnih razmer takozvano ribarjenje v kalnem kmalu prenehalo in bodo kasneje prišli za trgovino v poštev le one realne tvrdke, ki bodo zamogle stopiti v oster konkurenčni boj s tu- in inozemstvom. Navidezno uspešnega delovanja bo prisojeno onemu, ki bo zamogel izkazati kar največ starih in dobrih trgovskih zvez s konsumentom. Prišlo pridobitve teh zvez pa mu nudi sedaj velesejem.

Velike tekoče dela tehničnemu odseku uprave Ljubljanskega velesejma vsako leto dodelitev prostorov. Na eni strani se želi, da bi ostale tvrdke skupno v bransah, na drugi se zopet izražajo želje, naj se jih porazdeli vsled konkurence ali pa si želijo prostorov na vogalu. Žal je tehnično izključeno porazdeliti razstavilce, da bi vsakemu ugodeno želi, vendar pa povdarjam, da so vsi prostori enako dobri. Pritožba letosnje tekočine in kemične industrije, da naj se jih prihodnje leto dodeli raje v enega paviljonov pri vhodu, se mi zdi upravičena, ker so ravno ti predmeti prvič ponavljajo domačega izvora in drugič iskani od kupcev.

Oprema prostorov je bila pri nekaterih tvrdkah tako slaba. V splošnem pa se je opazilo že veliko okusa kot prihodnji I. velesejske prireditve. Ravno tako je neobhodno potrebno, da je v vsaki koli stalni zastopnik tvrdke, ker se letos v nekaterih slučajih ni zgodilo.

Potek sejma. II. Ljubljanski velesejem se je s svečanostjo otvoril dne 2. septembra ob 10. uri dopoldne pod protektoratom gosoda ministra za trgovino in industrijo Osmena Viloviča. Na otvoritveni večer se je vršila slavnostna predstava v operi, na predvečer otvoritve slavnostni obed pri gosodu častnem predsedniku ministru Ivan Hribarju, kakor tudi dne 2. ob 10. uri večer banket. Mestne občine Ljubljanske. Vse te prireditve so ugodno upivale na naše visoke goste, vendar se je opazilo v primeru z drugim velesejem letos še vedno premalo reprezentance. Ne nameravam tukaj o tem govoriti naprej, vendar pa preidem na to zadevo nazaj, čim si bo velesejem finančno pomagal. Novost na velesejmu je bilo letos tudi predvajanje reklamnega industrijskega filma, katerega je zadovoljivo izvedel gospod Bešter.

V zvezi z Ljubljanskim velesejem se je v istem času vršila tudi historična razstava slovenskega slikarstva, ki je bila velikega kulturnega in vzgojnega pomena in letno gledališče Hotelu Tivoli, namenjeno v zabavo posetnikom velesejma.

da pridejo meščanske stranke zopet do veljave.

Zavetščice, ki ga je poiskal blok iz strahu pred Stambolijskim, ni baš zanesljivo, kajti kar med narodom ni posebno priljubljen. Niso se zaživele rane štiriletnje bratomorne vojne in zdi se, da meščanske stranke lahko pripisejo svoj današnji polom stališču, ki so ga zavzele takrat in ki ga še danes deloma zagovarjajo. Pomisliti je treba samo, s kako vneto zagovarjajo te stranke aretirane bivše ministre in kako kriče po celem svetu o njihovi nedolžnosti, ko pa vendar ne more biti nobenega dvoma, da so bolgarski narod zapletli v usodepolno prelivanje bratske krvi baš tedaj vodilni krogi, v prvi vrsti seveda ministri. Najbolj se boje reakcionarne stranke novega volilnega zakona, proti kateremu so nastopile z vso odločnostjo. Če bo sprejet ta zakon — in to je, sodeč po nekaterih podatkih, vprašanje najbližjih dni — dobe zemljoradniki v roke tudi krmlilo zakonodajne vlade, kar bi pomenilo za bolgarske razmere končno konsolidacijo države, ne pa nasilje in samovoljje, kakor skušajo informirati evropsko javnost nasprotna stranke. V tem slučaju bi manjšine ostale brez mandatov, ker bi ne dobile volilnega kolonika. Njihovi glasovi bi bili izgubljeni ali pa bi bili oddani v prid zemljoradnikov in komunistov. Tako stoji sosednja balkanska država pred važnimi notranjopolitičnimi dogodki, ki jim mora posvetiti tudi naša javnost največjo pozornost.

Za nas je važno v prvi vrsti vprašanje glede stališča, ki ga zavzema sedanja bolgarska vladna napram zunanjemu svetu. V tem oziru je Stambolijski že ponovno dokazal, da goji njegova vladna iskreno željo, živeti s sosednjimi morda je kriva samo temna preteklost bolgarskega naroda, da ni že prišlo med našo državo in Bolgarijo do popolnega sporazuma. In dokler bo na krmlju Stambolijski, lahko z mirno vestjo trdimo, da se bo to važno vprašanje od dne do dne bolj blizu ugodni rešitvi. Enega dejstva pri tem ne smemo pozabiti, ki jim pa Stambolijski bržkone ne bo dovolil, da mu zrastejo čez glavo. Če pa se jih poslužuje za obrzdanje nasprotnih strank, je to njegova interna zadeva. Drugo vprašanje je, v kakšni smeri bi se gibala bolgarska zunanja politika, če bi dobile večino meščanske stranke. To je posebno važno v zvezi z zadnjimi dogodki v orientu in konfliktu med zaveznicmi in Nemčijo. V kolikor se da sklepati iz tendencijoznih in izrazito protizavezniških vesti, ki jih prinašajo opozicijski listi,

so Stambolijskemu sovražne stranke idejno približno tam, kjer so bile v času svetovne vojne. To domnevo potrjuje tudi dejstvo, da so se te stranke v kritičnem trenutku zatele k pozabljenemu carju, čigar predhodnik je bil največji prijatelj centralnih držav. Zmagajo protizemljoradniških strank bi pomenila v našem slučaju reakcijo v prid premaganih držav, interesi naše zunanje politike bi bili s tem neposredno ogroženi. Dokler bo Stambolijski zavzemal v pogledu zunanje politike dosedanje trezno in dobro premišljeno stališče in omejeval s svojo avtoriteto vpliv protizavezniških elementov, smo upravičeni trditvi, da bo naša simpatija na njegovi strani.

Dr. F.:

Občina in preskrba ubogih.

V povojni dobi so imele in imajo še danes občine mnogo skrbi, da spravijo v ravnotežje občinske finance in občinsko gospodarstvo sploh. Te tekoče so povzročile razmere po vojni, pridružile pa so se jim nove naloge občin, ki so nastale po vojni, med katerimi zavzemajo socialne najvažnejše mesto. Z ozirom na finančne razmere v občinah, je umevno, da občine tem nadlogam in vprašanjem niso povzročile pozornosti v toliki meri, kakor bi morale. Vsekakor pa slijo vladajoče razmere same, da začnejo temeljite razmišljati o teh vprašanjih.

Cisto naravne posledice vojne so številne obubožane rodine, katerih očetje so v vojni izgubili ter številni ubožci invalidi, bodisi onemogli starčki, ki ne morejo zaslužiti, kar jim je potrebno za existenco. Kruto so prizadeti tudi oni, ki so pred vojno imeli prihranke za stara leta, ki bi v normalnih letih zadostovali za preživljanje, ki pa danes ne pomenijo nič; kot zadnje žrtve vojne stopajo danes med socialno najslabše občane nastavlenci s fiksnimi plačili, ki so pri mnogih tako nizke, da morajo iskati zaslonbe pri skupnih podporah.

V preteklih desetletjih se je prepuščala skrb za uboge privatnikom in njih organizacijam, med katerimi so cerkvene organizacije zavzele prvo mesto. V skoraj vseh evropskih državah se je pa končno prišlo do prepričanja, da se oskrbovanje ne sme prepustiti privatnikom, ker je to oskrbovanje nepopolno in ne zadostuje v nobenem pogledu, da bi lahko bilo ubožci, temveč da je v prvi vrsti dolžnost države in javnih institucij da izvršujejo te dolžnosti. Sodelovanje privatnih institucij enaj bode samo dopolnilo dolžnosti države. Naloga vsake države je torej organizirati javno skrb za uboge na eni strani, na drugi strani pa spraviti to delovanje v harmonično celoto s privatno oskrbo ubogih.

Pri nas počiva vsa skrb za uboge na bivših avstrijskih zakonih, predvsem na domovinskem zakonu iz leta 1863 oz. novele 1896 in na raznih drugih zakonih, ki ureljajo preskrbo ubogih, ki so deloma državni, deloma deželni. Vsi ti zakoni so povzročili zastareli in ne odgovarjajo današnjim razmeram in potrebam. Po obstoječih zakonih se gleda na ubožce, ki potrebujejo javne podpore, kakor na sitnega občana, ki se ga naj občina kolikor mogoče hitro iznebi. Zakon prepustja občinam popolnoma prostoro, kako skrbje za ubožce, vsled česar se smatra skrb za uboge, kot nekaka privatna dobrodelnost, ne pa dolžnost občine. Vse oskrbovanje ubogih je prepusteno dobri volji posameznih občinskih funkcionarjev in vsi tozadevni predpisi zakona postanejo skoz te iluzorni. Položaj ubogih postaja vsled tega v nekaterih krajih nevarnejši, zlasti onih, ki niso po lastni krivdi prišli v ta položaj.

To pa ne pripisujemo nikakor pomankanju socialnega čuta občinskih zastopov, vzrok je iskati v prvi vrsti v finančnih razmerah dotične občine. Ta strah je popolnoma upravičljiv pri ubožnejših občinah, iz katerih so odšli občani po celem svetu, vračajoč se pa nazaj obubožani v oskrbo občine. Sedanji domovinski zakon ima ravno v tem oziru krute odločbe, ki povzročajo dostikrat, da se smatra obubožanega občana, ki je odšel iz svoje občine in bil več kakor 10 let odsoten, kot sitnega tubca, ki se ga brani domovinska občina in občina slučajnega bivališča ter mora vsled tega prestat vsi dohod na po lastni krivdi obubožanega starčka.

Ravno z ozirom na to je nužno potrebna sprememba sedanjih zakonov. Tozadevni zakon pa mora biti zakon, ki reši celo vprašanje socialne oskrbe ubogih in ne zakon kakor je bil obavljen v Ur. listu št. 77, ki je najlepši dokaz za to, kako brezglavo se delajo pri nas zakoni. Novi zakoni morajo gledati na uboge kakor na socialno slabše občane; vprašanje preskrbe ubogih je vprašanje države, čisto socialno, medtem ko je ostalo, tedaj tudi domovinska pripadnost, podrelenega značaja, istokotko tudi finančno vprašanje, na katero se mora ozirati samo pri organizacijskih in fin. vprašanjih. Ako bode država smatrala skrb za uboge za svojo državno dolžnost in reši to vprašanje iz državnega stališča, pa se tudi ne more izogniti rešitvi finančnega vprašanja, ki je v naložbi zvezi z rešitvijo tega socialnega vprašanja. S tem nikakor ni mišljeno, da bi se skrbelo za uboge iz drž. sredstev, temveč finančno breme mora biti razdeljeno med vse čimtelice, ki pridejo v poštev, t. j. država, oblast, srez in občina. Kako si te korporacije preskrbe finančno kritje za te izdatke, je stvar finančne tehnike. Nikakor se pa ne morejo vzdrževati sedaj vladajoče razmere ter zahtevati od občin, da krijejo te velike izdatke za socialne zadeve same, medtem ko se jim ne da nobenih finančnih dohodkov. Sploh je ravno to vprašanje občinskih financ eno najvažnejših vprašanj, ki ga treba kmalu rešiti, kar pa spada v drugo poglavje. Zelo koristno bi pa bilo, da se občine za ta vprašanja bolj zanimajo ter jih skušajo same rešiti in predložiti v pretres na mestodanem mestu.

Josip Pilsudski.

Najmarkantneša oseba neodvisne poljske države je brezdvomno bivši prezident in sedanji načelnik generalnega štaba maršal Josip Pilsudski. Rodil se je 1866. leta v okolici Vilne, v onem delu poljske Litve, ki je dala celo vrsto velikih mož. Pilsudski je potomec patriotične in viteške rodbine in je v dijaških letih preživel vse peripetije revolucionarne mladine koncem prošlega stoletja. Zvest ideji neodvisne Poljske je pretrpel 5 letno prognanstvo v Sibiriji in bil nato obsoben na dosmrtno ječo. V času rusko-japonske vojne je odšel skrit v Varšavo, kjer je organiziral odpor proti vojni. Toda narod je ostal radi terorja ravnodušen. Nato je Pilsudski odpotoval na Japonsko, z namenom najti tam pomoč za organizacijo poljske vstaje. Japonska vlada pa si ni upala tega storiti. Pilsudski se je prepiral, da se mora Poljska osvoboditi s lastnimi močmi in zato je začel zbirati poljske bojne družine, ki niti ni napadal državne blaginje in vlake in zbiral denar, ki ga je pošiljal v narodno blaginjo v Švico. S tem potovanjem si je pridobil ime »bandita«, ki pa ni bilo upravičeno, kajti on ni nikdar posegel po zasebni lastnini. Neuspeh ruske revolucije 1905. leta je onemogočil organizacijo splošne narodne vstaje. Toda v tem času se je bližala nova nevihta in Pilsudski je skrbel, da ta ne zasaači Poljakov nepripravljenih. 1908. leta je začel tajno, 1910. leta pa odkrito organizirati samostojno poljsko armado, čije temelje je bila takozvana »zveza strelcev« v Galticli, pozneje pa poljske legije pod protektoratom Avstrije. Poljske legije kot oporo avstrijske armade je organiziral Pilsudski z namenom izvajati avtonomijo Poljske. Pod njegovim vodstvom so se te legije hrabro borile na bojiščih svetovne vojne. Po neuspehu gen. Brusilova je Pilsudski izpremenil svojo politiko, kajti takrat je pretela Poljski nevarnost od centralnih držav. Izkoristil je tekovanje med Avstrijo in Nemčijo in je že 1916. leta zahteval od Avstrije, naj se proglasi Poljska kot svobodna država s svojo vlado in vojsko. Avstrijska vlada ga je nato internirala v Krakovu. Kmalu pa je postala Nemčija gospodar polja. Pilsudski je bil osvobojen in je ponovno stavil svoje zahteve, toda Nemčija se ni mogla odločiti. 5. Jan. 1916. leta sta obe centralni državi izdali manifest za ustanovitev poljske države, ker sta hoteli s tem prizadeti moralni udarec antanti; Pilsudski je bil imenovan za vojnega ministra. Po ruski revoluciji so ga poljske čete v Rusiji priznale za svojega vrhovnega poveljnika. Legije v sporazumu s njim niso hotele preiti novi vladi, ki sta jo bili postavili centralni državi. Zato se je preganjanje legij in interniranje legionarjev v Nemčiji. To pa je povzročilo še večje gibanje za popolno svobodo poljskega naroda. Pilsudski je bil v stikih z antanto in čakal ugodnega trenutka, ki je nastal, ko je začela razpadati bolgarska fronta. Nemci so ga aretirali in poslali v Magdeburg. Poleg javnih legij je obstajala tudi tajna vojaška organizacija poljskih vojakov in častnikov v avstrijski in nemški armadi, ki so pod vodstvom Pilsudskega demoralizirali te armade. Te organizacije so v času, ko je začela razpadati armada centralnih držav, zasedle vsa skladišča orožja in razorožile avstrijske in nemške garnizije. Ko se je Pilsudski svobodno vrnil iz Magdeburga, mu je regentstvo izročilo vso oblast. Velika njegova služba je v tem, da je osvobodil brez boja Poljsko od nemške garnizije in dosegel za državo neškodljiv prehod polimilionske nemške armade, ki je bežala z Ukrajine. Poljska pri tej priliki ni bila opustošena. S taktičnim nastopom proti socializmom in poljedelcem pa je bila obvarovana pred ruskim komunizmom. Poljsko ujedinjenje ni bila lahka stvar; med tremi deli poljskega naroda, ki so bili nad sto let pod tujo nadvlado ni bilo potrebnega soglasja. Pilsudski je odredil amnestijo, poklical na odgovorno mesta celo svoje politične nasprotnike in se ni proglasil za diktatorja, četudi je narod to pričakoval in želel. Provedel je 1919. leta zakonodajne volitve in kakor nekdaš Washington, izročil vso oblast novozvoljenemu parlamentu. Parlament ga je proglasil za načelnika države do zakonitve nove ustave. Pilsudski je delal: dokler imam oblast in silo, ne bom kršil svobode, ne bom pa tudi dovolil, nasilja niti od desne niti od leve. Kot načelnik države je moral rešiti najtežje probleme: notranjo organizacijo države, ureditev mel, plebiscit v obmejnih krajih, vprašanje Danske, Litve, Gornje Šlezije in Galicije. V nekaterih slučajih delovanja Pilsudskega niso razumeli. Njegov pohod na Kijev ni imel osvobodilnega namena, pač pa je hotel Pilsudski ustanoviti z neodvisno Ukrajino bazo proti ruskemu boljševizmu. Iz Litve je hotel napraviti neke vrste Švico s tremi kantoni: poljski, litovski in beloruski v tesni zvezi s Poljsko. Ta dva načrta sta se popolnoma izjalovila. Prav tako ga niso razumeli tudi v pogledu notranje borbe, o kateri pravi, da pomeni nesrečo za novo državo. Pilsudski se je izkazal tudi kot velik vojskovodja. Ne francoski, marveč njegov načrt se je uveljavil, ko je bila boljševiška vojska pregnana iz Poljske. Negleda na vse te zasluge za nacionalno neodvisnost pa je danes polovica poljske javnosti proti njemu.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOLEMSER.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Najkulantnejši in najmodernejši anončni in reklamni zavod

„APOLLO“ R. Golebiowski

Ljubljana, Stari trg 19-II

Ljubljana, Stari trg 19-II

Izdaja najmodernejših in najuspešnejših reklam. — Sprejema naročila za vse tu in inozemske časopise. — Kakor tudi naročila za vsakovrstne tiskovine. Točna postrežba. Konkurenčne cene.

Naznanjamo preselitev trgovine „SPECIAL“
A. BABKAzaloga razglednic in slik — z Dunajske ceste št. 6
na Aleksandrovo ceste št. 7 ter se cenj. občinstvu
priporočamo. 2756**KROJAČI IN KROJAČICE!**Razpošiljam vsakovrstne krojne vzorce za dame in gospode
po poljubnih slikah. Kroje izdelujem po doposlani meri in
po serijah normalnih mer. Naročene vzorce izvršim v 14 dneh.**ALOJZIJ KNAFELJ**, strokovni učitelj za krojaštvo
LJUBLJANA, KRIŽEVNIŠKA ULICA 57. 2. I. nad.Izolačne plošče 3282
Izolačno zmes
Celest in Watproof
Portland cement
Živo apno
Opeko zidno in strešno
Alabaster-gipsRuberoid, hamburški
Strešno lopenko
Lesni cement (smole)
Strešni k. k.
Katrani in karbolini
Asfalt n. ravnih in umetnih
Bitumen (asfaltni kiti)in druge stavbene potrebščine nudim
LJUBLJANSKA KOMERCIJALNA DRUŽBA
Ljubljana, Gledalska cesta št. 18.
Prevzema asfaltovanja in izvrševanje kalililnega tlaka!**Zaklopni stoli,
klopi in mize.****Rožman & Komp.**

Ljubljana, Mirje 4. 2919

Vsakovrstne kandite

(slasčice) prodaja po najnižji ceni

„MANA“ tovarna kanditov v Ljubljani

Gradišče 17 in Rimska cesta 6.

Velika zaloga usnja**BRATA MOSKOVIĆ — LJUBLJANA**ponuja vse vrste tu- in inozemskih podplatov, krupenov,
bokstetlin, ševro črn in barvan po najnižjih dnevnih cenah.
Stalno skladišče ribje masti (fištrana) in degrasa.**Elektrotvrdka****A. VERBAJS**

LJUBLJANA, Gosposvetska c. 13. (Kolizej).

Prodaja in dobava: vsakovrstnega inštalacijskega materiala za slabi
in močni tok, žice, telefonov, svetilnih teles, likalnikov, žarnic itd. itd.
Sprejema: vsakovrstne inštalacije zvonil, telefonov in elektr. luči kakor
tudi vsa v to stroko spadajoča popravila.
Proračuni in ceniki na zahtevo!

Primerno najnižje cene! Točna in solidna postrežba!

**Najprimernejše darilo
za Veliko noč**

Je najnovejša Meškova knjiga

Naše življenje

Dobi se za ceno 0m 18.— v

Narodni knjigarni

Prešernova ulica št. 7

Na dobro hranoSE SPREJME STIRI GOSPODE
ali GOSPODIČNE s 1. aprilom.
Križevniška ulica 10/I, levo. 3133**Stavbišče za vilo**SE PRODA PO NIZKI CENI.
Ponudbe pod »Idila« na upravo
»Slovenskega Naroda«. 2493**Proda se hišica**s tremi sobami, kuhinjo (12 x 6
kvadratnih metrov) in sadnim
vrtom (580 kvadratnih metrov) v
St. Vidu. — Poizve se pri A. Belcu,
St. Vid nad Ljubljano. 3161Vsestransko verziran drž. uradnik
išče stranski zasluzekZA POPOLDANSKE URE. —
Sprejme tudi de'lo na dom. — Po-
nudbe pod Delo/3220 na upravo lista.**Deklica želi mesta učenke**z vso oskrbo v hiši. Zmožna je
tudi nemščine v govoru in pisavi.
— Ponudbe pod »Pridna/3237«
na upravo »Slov. Naroda«.**Stroj za gumbnice**v zelo dobrem stanju, skoro po-
polnoma nov. SE PRODA radi
opustitve; električen in nožni
pogon. — Naslov pove uprava
»Slov. Naroda«. 3157**Maslinovo olje prve vrsti,**posve bistro, veoma ukusno, bez mi-
sa in kantama od 18 litra, po 20 di-
nara litar, pakovanje i poštarina na
poso i novac barem dionično una-
red. SALJE
Samuel PEROJEVIĆ, Makarska.
2903**Kot družabnik**k manjšemu tvorničkemu ali trgov-
skemu podjetju ZELI VSTOPITI
»svoji« trgovsko naobrazena KNJ-
GOVODJA srednje starosti s kapl-
talom 100 do 150 tisoč Din. Prvo-
vrstna moč za komercijalno vodstvo
takih podjetij. — Ponudbe pod »Or-
ganizator/3158« na upravo lista.**Velika izbira****rokavice
nogavice****A. Šinkovio ml. K. Soss**
LJUBLJANA, Mostni trg 10.

POZOR! POZOR!

Gostilničarji in trgovci!Ker nameravam opustiti vinski trgov-
vino in se posvetiti drugi trgovini,
PRODAM svojo malo zalogo
(okrog 40 hektolitrov) dobrega, prvo-
vrstnega starega štajerskega vina, mo-
zler, rizling itd. Kupec, kateri prevza-
me vse skupaj, dobi pri litru 1 krono
popusta. — Ponudbe na upravo »Slov.
Naroda« pod »Staro vino/3029«.**Kurjače**za (Bürzer in Hofmann sistem)
KROZNO PEČ SPREJME
CENTRALA GORNJERAD-
GONSKIH OPEKARNISKIH
PODJETIJ v Gornji RADGONI.
Tozadavne ponudbe, dokaze o dose-
danjem uspešnem službovanju, stan
in službene zahtevke je poslati na že
označeni naslov. 2819**Črno vino**

litr 28 K čez ulico.

Usak petek sveže ribe

nudi gostilna pri Tožniku, Sv. Jakoba

trg št. 5.

Za obilen poset se priporoča

Ivanika Vidmar,

gostilničarka.

3234

Cement, gips, apno,romancement, strešno lo-
penko, karbolini, drvoce-
ment, watproof, gips-plošče,
umetno gnojilo eternit (Hat-
schek) itd. NUDI PO NAJ-
NIZJI CENI

Kosta NOVAKOVIĆ in drag

LJUBLJANA, Miklošičeva c. 13.

2333

Vodno žagoVZAMEM V NAJEM za več
let. — Ponudbe pod »Stalna voda
3114« na upravo »Slov. Naroda«.**Nov čebelnjak**SE PRODA PO ZELO UGODNI
CENI. — Naslov pove upravo
»Slov. Naroda«. 3112**Več donošalcev potrebuje
prvovrstna restavracija.**Ponudbe naj se pošljejo na upra-
vo »Slov. Nar.« pod »St.20/3166«.**Sedem stavbnih parcel**v velikosti od 500 do 800 metrov.
ležečih ob Zeleni jami se iz proste
roke PRODA. — Naslov se izve
v upravi »Slov. Naroda«. 3041**Zastopstvo**kakršnekoli stroke ZELI trgov-
sko naobrazena GOSPA; event.
tudi lokal na razpolago. — Po-
nudbe pod »Agilnost/3141« na
upravo »Slov. Naroda«.**Knjigovodjo-bilančnika**prvovrstno, samostojno moč z
daljšo prakso ISČE VEČJA TO-
VARNA NA DEZELI. Plača
dobra in pristo stanovanje. Na-
stop po dogovoru. — Ponudbe pod
»Zaupno mesto/3226« na upravo lista.**Išče se gospodična,**inteligentna in pridna, ki si želi dru-
žinsko življenje, in KI BI PREVZE-
LA VZGOJO TRESH OTROK (4 do
8 let starih). Prednost ima trgovsko
naobrazena. — Ponudbe s navedbo
doseganega službovanja in po mož-
nosti s sliko na: Poštni predal 3 v
Celju. 3147**Diamalt!**

Pezer, pekli

Diamalt — tovarne Hauser in Sobolka,
Dunaj-Stadlau, v predvojni kakovosti, se
zopet dobi pri glavnem zastopniku za
Jugoslavijo Edward Dužanec, Za-
greb. Skladišče: Strossmayerjeva ulica 10.
Za mesto Ljubljano dobi se Dia-
malt v pekarni VILJEM BIZJAK, Go-
sposvetska cesta 7, po originalni tvor-
niški ceni. 3123**Mobilirano****stanovanje**iščem samo za mesec julij-avgust za
4 odrasle osebe, po možnosti s kopal-
nico in vporabo vrta v Ljubljani ali v
bližini. Prvovrstne reference na razpo-
lago. Ponudbe pod »Poletno stanovanje«
na oglasni zavod J. Zorman, Gledalska
ulica št. 2. 3042**Dve posesti naproda!**8 orlov, od tega je 2 orla gorza, lep
adonotnik, nlive obsejane, hiša in hlevi
v dobrem stanju s orodjem za K 800.000.
Pismene ponudbe ali ustmene na M.
Erli, Sv. Marjeta na D. av. polju, ali
na Erli, Vič 12 pri Ljubljani. — 6 or-
lov, od tega 4 orla nlive obsejanih, pol-
orla debelega smreka, tega lesa za po-
sekati, 1 krava in gospodarsko orodje.
Cena 700.000 K Ponudbe na Ermo
Erli, posestnik na Dobrovcih, p. Hoče
pri Mariboru, ali na Erli, Vič št. 12 pri
Ljubljani. 3181**Akcijonarska družba
za prometne in železniške potrebe**

Ljubljana, Karlovska cesta 30.

Lokomotive, vozički, prekuoniki, platoaki
vozovi, oteleja za poljske železnice ter
vsakršen drugi material za poljske že-
lezniice točno in ceno s skladišča v
Ljubljani ali Zagrebu. — Zahtevajte po-
nudbe!

2113

**Okoli 14 oralov
travnikov in njiv,**vse arandirano, popolnoma ravnih, v neposredni bli-
žini nekega mesta Slovenije, se zamenja za zemljišče,
hišo ali drugo realno posestvo v Avstriji ali pa se
proda proti gotovini. Vprašanja na upravo Slov. Na-
roda pod Travnik 3228.**Nabavka ogrevnih drva.**Dne 14. aprila 1923 godine u 11 sati prije podne održat će
se ustmena licitacija (dražba) za nabavku tvrdih ogrevnih drva, u
kancelariji Intendanture Komande Dravske divizijske oblasti u Ljub-
ljani (kasarna Vojvode Mišića, objekt XIV., prije Belgijska vojaš-
nica), za slijedeće garnizione i količine:

Maribor	7800 kubnih metara,
Celje	2200 kubnih metara,
Ptuj	977 kubnih metara,
Slovenska Bistrica	140 kubnih metara.

Ponude primaju se i na manje količine.
Dobava (isporuka) mora se izvršiti u vremenu od 1. juna
1923 godine do 31. decembra 1923 godine.Kaucija: 5%, urednosti ponudjene količine drva.
Uslovi — pogoji — za nabavu drva mogu se vidjeti svaki
dan kod označene Intendanture, kao i kod Komande Vojnog okruga
u Mariboru i Celju i kod Komande mesta u Ptuju i Slovenskoj
Bistrici.**Komanda Dravske divizijske oblasti,**
E. Br. 5/76/I od 26. marta 1923 godine. 3253

Dr. Draljeja

**brezova
lasna voda**jači rast las, za-
branjuje ispada-
nje ter srbenje in
prahljaj, krepi in
čudovito oživlja
živce.Glavna zaloga
za prodajalnice:**ISIS, d. d.**

odd. Juri Dralle

Zagreb, Palmoti-

čeva ulica broj 60.

BREMEN — NEW YORK Direktna zveza s prekrasnim ameriškimi vladnimi parniki. Neprekos-
ljivi po udobnosti, snaznosti in izborni prehrani. Hitre in varne ladje.

„George Washington“

„America“

„President Roosevelt“

„President Harding“

Zahtevajte najnovejša polasnila in vozni red št. 228.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:

Beograd, Palata Beo gradske zadruge

Lesni manipulant

SE SPREJME ZA TAKOJSEN NA-
STOP. Večletna praksa in znanje
italijanskega jezika pogoj. — Ponud-
be na upravo »Slov. Naroda« pod
»Draga/3295«.

Viničar,

oženjen, brez otrok, srednje starosti,
priden, pošten, zanesljiv. SE SPREJ-
ME V TRAJNO SLUŽBO na večjo
vinogradno posest na Dolenjskem. —
Ponudbe na upravo »Slov. Naroda«
pod »Viničar/3259«.

Ceno se proda zemljišče

TIK KOLODVORA V LJUB-
LJANI. — Vprašati pri anonč-
nem zavodu Drago BESELJAK.
Ljubljana, Sodna ulica št. 5 pod:
»KLADIŠČE«. 3132

Prošnja.

Dotičnemu, kdor mi da naslov
(ali če se sam oglašuje pri Anončnem
zavodu »Apollo«) od g. Mio Fajta,
kateri je bil med vojno v Kruševcu
pri vojaki ali vé od njega kakšne
reference, kaj se je z njim zgodilo,
dam primerno nagrado. — Naslov na
Anončni in reklamni zavod »Apollo«.
Ljubljana, Stari trg 19/II. 3307

Kupi se vpeljana drogerija

v Sloveniji. Prednost v sledečih mestih:
Ljubljana, Celje, Maribor. Ponudbe pod
»Drogerija« na anončno družbo Aloma
Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.
3285

Lokal za modno trgovino na Bledu in lokal za brivnico

na najprometnejšem prostoru se
oddasta. Pojasnila A. Wölfling,
Bled. 3277

Meblovano sobo

eventualno s hrano, išče mlad, samosto-
jen gospod. Naslov v upravi Sloven.
Naroda. 3205

Hiša s trgovskim lokalom

v Ljubljani SE ZAMENJA radi
bolezni s kakršnikoli posestvom
ali gozdom POD ZELO UGOD-
NIMI POGOJI. — Ponudbe pod
»Vdova« na Anončni zavod Dra-
go BESELJAK in drug, Ljublja-
na, Sodna ulica 5. 3294

Manipulant lesne stroke,

star 24 let, odslužil vojaščino, IŠČE
SLUŽBO KOT SUMSKI POSLO-
VODJA, VODJA ŽAGE ali kaj slič-
nega, spadajočega v lesno stroko.
Spričevala na razpolago. — Ponudbe
pod »Samostojna moč/3317« na upra-
vo »Slovenskega Naroda«. 3211

Zastopnik,

ki je dobro vpeljan po vseh večjih
krajih Slovenije, starejša moč, ŽELI
PREVZETI PROTI PROVIZIJI SE
KAK DRUG PREDMET SPECERIJ-
SKE ALI KOLONIJALNE STROKE.
— Ponudbe se prosi pod »Zastopnik
500/3286« na upravo »Slov. Naroda«.

Nova enonadstropna

hiša

na Skofelci, ležeča ob cesti, oddaljena
od kolodvora komaj 5 minut, z dvema
stanovanjema, od katerih je eno takoj
na razpolago, se proda. Hiša je priprav-
na za vsako obrt. Pojasnila daje odvet-
pisarna dr. M. PIRCA, v Ljubljani, Ci-
gačeva ul. 1, kjer se izvedo pogoji.

Družabnik

se išče za umetni mlin in žago
na dve turbini, vsaka po 20 HP
na dobri vodni moči. Istotam se
proda 1 lokomobila 20 HP.
Ponudbe na: Stefan Kumparič,
Razkrižje pošta Strigova, Medji-
murje. 3271

Prodajam

lahak dvosedelnik 4 kolesni gumivoziček.
Naslov pove uprava Slov. Nar. 3342

Kupimo dinamo

enakomerni tok, 110 Volt, 20—30 KW.
Tvorica drož in spirita, tverda MAKŠ
ZALOKER, Ljubljana. 3341

Kupim rabljeno blagajno

(Wertheim)
št. 1 ali 2 ter dobro ohranjeno moško
KOLO. Ponudbe z navedbo cene in na-
tačnim popisom pod »Dobro ohranjena
3343« na upravo Slov. Naroda. 3343

Iščem na posodo 10.000 dinarjev

proti gotovini. Obresti plačam 25 od sto
za celo leto in denar vrnem v 3 mesecih.
Naslov pove uprava Slov. Nar. 8339

Deklica

18 let stara, ima veselje do šivanja ali
kaj sličnega, je pridna, poštena in mar-
ljiva, želi priti k samostojni šivilji na
štiri leta učne dobe. Ponudbe pod »Vas
oskrba 3361« na upr. SL Nar. 3361

Lesni strokovnjak

z najboljšimi referencami in večletno
prakso išče mesta kot skviter ali kaj
sličnega pri kakem večjem podjetju. Po-
nudbe pod »Akviziter 3360« na upravo
Slov. Naroda. 3360

Skoro nov voziček

ZA PREVAŽANJE BOLNIKOV
SE PO UGODNI CENI PRO-
DA. — Trobevske, Šiška, Gasil-
ska cesta 233. 3221

Prodajam prvovrstno

vrtno seno.

Ljubljana VII, Slovenska cesta
št. 284. 3263

PRODAM TAKOJ S 1. majem**novodograjeno vilo**

blizu Gosposvetske ceste in prostim
stanovanjem, obstoječim iz kitihi sob,
kopalnice, predzoba, sobe za služki-
njo, kuhinje ter enakih krasnih klet-
nih prostorov. — Naslov pove uprava
»Slovenskega Naroda«. 3262

„Koranit“

zajamčeno pravi asbestni
škrlj za kritje streh.

Koranit ne premoči, ne od-
zebe, se ne lomi in ne trga, je
popolnoma siguran proti ognju,
toči in viharju, tehta na 1 m²
samo 12 kg, je neomejeno tr-
pežen, je boljši kot vsi eterniti,
je najboljša in najcenejša streha,
ker ne potrebuje nikdar popravila.

Fran Hočevar

Žirovnica (Mesto) Goranjsko.

Pozor! Prilika!

Ob tivolskem gozdu v Ljubljani

ob široki cesti na Rožnik je proti goto-
vini naprodaj le vsled prilicnih razmer
6003 m² velika stavbena parcela
v lepi, proti severu in severozap. zava-
rovani, južni legi, pripravna posebno za
stavbo sanatorija ali večjo gospodsko vilo,
mnogo izpod vrednosti po ugodni niski
ceni 50 Din za m². Mimo teče potok, ob
cesti kanalizacija, vodovod in elektr.
napeljava. Stavbišče prosto obd. davštine
ga nezazidane parcele. Načrt 20 Din.
Resni kupci naj pišejo na: Ljubljana,
glavna pošta poštni predal 155. Dobro
investirana kupnina, pridelek trne ob-
restruje glavnicu. 3278

Kraljevski Holandski Lloyd

Redni brzli poštni parobrodi od Amster-
dama in Osherbourgja in

Južno Ameriko

Niz de Janeiro, Santos, Mon-
tevidelo in Buenos Aires.

Vsa potrebna zavešila daje

Kraljevski Holandski Lloyd
Glavni zastopnik za Jugoslavijo
Jugoslavenska banka d. d.

Zagreb, B-Cesta 33.

Brzojavni naslov: Realloyd, Zagreb.
Telefon: 24-66. 441

Najlepša velikonočna zabava za mladino je

prvi jugoslovanski vrtiljak

(Ringelblum) s lastno elektr. razsvetljavo in avtomatičnimi konji,
ki je došel za praznike v Tivoli. Poleg se nakaja moderna
amerikanska „brzo-fotografija“!

LJUBLJANA

GRADBENI ODSEK

SAJNO PODJETJE

TEHNIŠKA PISARNA

INŽALOIZ HROVAT

INŽALBIN CERNE

OBRAČUNO AVTORIZIRANA

ČUVILNA INŽENJERJA

MESTNI STAVBENIK

JOSIP MUDROVČIČ

TEHNIŠKA PISARNA

PROJEKTIRA IN IZVŠUJE:

VISOKE STAVBE:

ENODRUŽINSKE HIŠE, VILE,

NOTELE, SOLE, CERKVE, KA-

PELE, JAVNA POSLOPIJA V

MODERNEM NARODNEM SLO-

GU S CELOTNO NOTRANJO

OPREMO, OHRANITEV, ADAP-

TACIJA IN REKONSTRUKCIJA

ZODGOVORSKIM STAVB L.T.B.

INŽENJERSKE

ZORADBE:

IZRABA VODNIH SIL, ELEK-

TRARNE, MLINE, ŽAGE, VO-

DODOVE, KANALIZACIJE, MO-

STOVE, ŽELEZNICE IN CESTE,

BETONSKE IN ŽELEZOBETON-

SKE ZORADBE, TOVARN. PO-

SLOPIJA, SKLADIŠČA, NLEVE,

STROPNE KONSTRUKCIJE ITO.

00000 ODDAJA 00000

TEHNIŠKA PISARNA IN OČENE

V najem se vzame

SABA IN KUHINJA v Ribnici
Dolenjskem. — Ponudbe pod
»Ribnica/3258« na upravo lista.

Išče se prazno sobo

V PREDMESTJU. — Ponudbe
se prosi pod »Prazno/3256« na
upravo »Slov. Naroda«.

Gostilna se vzame v najem,

event. TUDI Z MESARIJO. —
Ponudbe pod »Dobro napredek
3254« na upravo »Slov. Naroda«.

Rabimo žagarja

ZA POLNOJARMENIK. Samel-
majo prednost. — Naslov: Jera-
nova ulica 13, Ljubljana. 3267

Zamenjam stanovanje,

stoječe iz dveh lepih sob, kuhinje
in pritliklin v večjim, s tremi ali štiri
sobami, istotako v mestu, proti
nagradi. — Ponudbe na: Poštni pre-
dal št. 41. 3214

Več malo rabljenih**otroških vozičkov**

SE POCENI PRODA. — Ljub-
ljana, Zvonarska ulica 1. 3215

PORTAL z železnimi roletmi**se proda.**

Tvrška Henrik KENDA, Ljub-
ljana. 3299

Takoj se sreimeta

dva dobra URARSKA POMOČ-
NIKA. — Ponudbe naj se poš-
ljejo na tvrško R. Bizjak, urar,
Maribor. 3225

IŠČE SE energičen, zveden**lovski in gozdni čuvaj.**

Prošnje je poslati na gozdni urad
v Oplotnici. 3247

Prodajam motorno kolo

najnovejše vrste s prostim tekmo-
popolnoma v dobrem stanju. — Na-
tančneje se poizve in ogleda pri
Antoniji SADNIK, Črnlče pri Dra-
vogradu. 3273

Dobro vpeljana gostilna

ali RESTAVRACIJA SE VZA-
ME TAKOJ V NAJEM ALI NA-
RAČUN. — Ponudbe pod: »Tako-
koj 3000/3315« na upravo »Slo-
venskega Naroda«. 3302

Zastopnike

SPREJMEMO v vseh krajih Slo-
venije pod zelo ugodnimi pogoji.
— Pismene ponudbe na: Glavno
zastopstvo, L' Union, francoska
zavarovalna družba, Ljubljana,
Sv. Petra cesta 33. 3302

MINIMAX, ZAGREB

Ročni gasilni aparati znamke „MINIMAX“ so v izvršni izvršitvi nedosežni vsled
prvovrstne konstrukcije in takojšnje uporabe, kakor tudi vsled tega, ker prev-
zame tvrška jamstvo za njih učinkovitost za dobo 10 let.
Aparati se vodao v zalogi ter se lahko takoj dobavljajo.

Sposobni zastopniki se sprejmejo še za nekatere okraje. Pismene ponudbe je poslati
glavnemu zastopstvu za Slovenijo, Josip Belušič, Ljubljana, Gradišče št. 7., II. nad.

Nasnanilo.

Firma Karol Bastiančič

veletrgovina steklenicami in elektrotehničnimi
potrebščinami ter stroji, centrala Ljubljana

se vsjo s tem nasnaniti vsem p. n. odjemalcem, elek-
trarnam in firmam, da se je s 1. aprilom t. l. s svojo
pisarno z Miklošičeve ceste štev. 13

preselila v palačo Ljubljanske
kreditne banke

Dunajska cesta 1 b, III. nadstropje.

Oprema:

Električno svetlo, starter in trobilo.
Razstavna in nadomestna platišča.
Streha s stranskimi deli in vetrobran.
Kompl. orig. FORD-orožje teža samo 750 kg

Cena kompl. voza ca.
poslavno Ljubljana.
Dobavno takoj. = D 63.500.-

VELIKA ZALOGA
oseh posameznih
delov in pribora
ponujajo

Barešič & Sabec

lastnika torčke K. Camernik Ca.

Ljubljana,

Dunajska cesta št. 9-12

Zastopstvo in zaloga motornih koles:

Wanderer, Indian, Austro - Motorette.

Vžigalne sveče: CHAMPION

J. GOREC

**AUTOMOBILI
MOTOCIKLI
DELI IN OPREMA
KOLESA
PNEUMATIKA**

**Palača
LJUBLJANSKE
KREDITNE
BANKE**

**Le prvo-
vrstno
in naj-
cenejše
blago**

Reglstrir blagajna

s šestimi predali, skoro popolnoma nova, se valed opustitve po-
družnice proda. Natančneje se izve pri
Frana Prijatelj, Tržišče, Dolenjsko. 3374

Paviljon

na ljubljanskem velesejmu, zidan, velikost 4 krat 4 m, netlepai
prestor, pripraven za razstavo in pisarno, se proda. Ponudbe na
upravo Slovenskega Naroda pod Paviljon 606/3241.

Štiri tisoč kron nagrade

kdor mi preskribo eno sobo s kuhinjo v središču mesta ter
eno ali dve sobi za pisarno. Za to nagrada posebej. Ponudbe
na upravo lista pod Plača dobro 3359.

Vesele velikonočne praznike

želi svojim cenjenim gostom in sporoča slava občinstvu, da toči čez
praznike svoja priznana dobra vina čez ulico K 4 pri litru ceneje.

Toplo se priporočata

MINKA in PAVEL JEMC,
gostilna pri Vitozu, Ljubljana, Breg 10.

Turbina

za vodni pogon sistem Gerard, u dobrom stanju, sada još u po-
rabi, 68—80 HP, sa ca. 4.20 m pada i maksimalno 1.5 m³ koli-
čine vode, kompletna sa 2 konopcima (Seilscheiben), vodenim
grabljama i zatvoricama radi pregradu, prodaje se povoljno.
Reflektanti sglasiju naj se pod šifru „Turbina 65—80 PH“ na
upravo „Slov. Naroda“.

3336

Inž. Turnšek & Co

industrijsko-inženirsko podjetje v Ljubljani, Sodna ul. 1

ima v zalogi motorje na vrteči tok 220/380 voltov.
3 HP à Din 5.000—
4 HP à Din 6.000—
5 HP à Din 6.750—

3363

A. DULAR, Ljubljana, Dunajska c. 65,

specijalna trgovina, velika, bogata izbira moškega in ženskega

sukna

in komisijska zaloga tvrdke Stiasny & Schlesinger v Brun
se priporoča vsem p. n. trgovcem za v nakup.

Samo en gros!

Samo en gros!

Modni salon Stuchly-Maške

Ljubljana, Zidovska ulica 3

Priporoča najnovejše modele slani-
nikov, svilenih klobukov in čepic.

Priznana nizke cene.

Tihi družabnik

s 150—200 000 Din v gotovini se sprejme
takoj v veliko trgovino z mešanim blagom
v večjem industrijskem trgu na deželi.
Naslov se izve v upravi lista. 3201

Nogavice, rokavice!

največja izbira
pri tvrdki

A. & E. Skaberne Ljubljana
Mestni trg 10

Aikadont

zobna pasta, ustna voda, zobni prašek.
Dobl se povsod. — Glavna zaloga:

drogerija A. KANC,
Ljubljana.

Nogavice

v veliki izbiri in po najnižjih

cenah izdeluje stojno pletilstvo

N. GROEGER,
BEGUNJE 23 PRI LESCAH.

1145

Teod. Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8.

Kravec, steklar, galanterijski in okrasni blagor
inštalacija vodovodov.

Ima v skladišču. Izpolnjeva in izpolnjuje.

Izdelovanje posod iz pločevine za fir-
ne, barve, lak in med vsake velikosti
kakor tudi posod (stakle) za konzerve.

Klavirska delavnica

R. Warbinek

Ljubljana, Hliserjeva ulica 5.

Popravilam in uglašujem klavirje in
harmonije strokovno in cenovno.

Prava turška električno prazna in mleta

kava

zajamčeno popolnoma čista in odliko-
vana z zlato kolajno, se dobi vsak dan
sveža najceneje samo pri tvrdki **Jovo**
R. Jovanović, Tuzla (Bosna). Raz-
pošiljamo v poštnih zavetkih od 5 kg
naprej po povzetju. 3048

EMJTE!
gospodinje

ADRIA
ZITNA

KAVA
je najbolj zdrava
in tečna hrana.

POISKUJTE!
TOVARNA
GLINE 22.
Električni obrat.
Najmodernejši stroj.

IGRALNE KARTE

vseh vrst priporoča

M. Tičar Ljubljana

Trboveljski premoš in drva

stalno v zalogi vsaka množina. Družba
litija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Tel. 220. 2243

odlična izbira stroških vozilov, dvokoles in
trikolesnih stolov poceni.

F. DATJEL, LJUBLJANA, STARI TRG 20

Spodnja ul. v polju napreva za avtomobile in opremo za poljudne
družine, običajni vozili. Vozni in navi stroj.

„TRISUNA“

Tovarna dvokoles in stroških vozilov
Ljubljana, Kofarova cesta 4 — Zvezna ulica 1.

Trstje za strope

zdeluje in prodaja na debelo in drobno
po najnižjih cenah. Pri večjih množinah
znaten popust. — **ANTON STEINER,**
Ljubljana, Jeranova ulica 13, Trnovo.
2128

Vreče,

rabljene in dobro ohranjene

KUPI

Jos. Bahovec, Ljubljana,
Sv. Jakoba trg št. 7. 410

Staro ljutomersko vino.

Letnik 1921, prvovrstna kvaliteta,
ca. 200 hl ter ista množina letni-
ka 1922, SE PRODA. Kupci, ki
vzamejo tudi letnik 1922, imajo
prednost. Cena in pogoji pri vi-
nogradniku in trgovcu
IVANU VESELIČU V ORMOŽU.
320

Posestniki novih stavb

se vljudno opozarjajo na našo veliko izbiro nižje navedenih pred-
metov, kateri pridejo pri urejevanju novih stanovanj v poštah in sicer:

**Velika izbira preprog vseh vrst iz volne, jute, kokosovega
vlakna in linojeja in umetniško izdelanih zastorov na kose
in metre. Moketi in gobelini za prevleko otoman in divanov.
Platno za rolete in verande. Različno posteljno perilo, kakor
rjuhe brez šiva, gradl za žimnice in blazine, pernice, flanelaste
in volnene odeje, živane odeje iz klota, kretona, volne in svile.**

Cene primerne! — **A. & E. Skaberne, Ljubljana, Mestni trg 10.**
Postrežba solidna!

BLAGO (živino) ZA KLANJE

prasce, tela, ovce i. t. d. prima
uz najpovoljnije uvjete
u komisionarsku
prodaju
firma

J. Sucharda, Praga-Karlín
veletrgovina blagom. Svoje vlastite hladilne vagona k dispoziciji.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 1

(PREJ SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)

KAPITAL in REZERVE Din 17,500.000—

:: Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje ::

Brzojavlj. Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

POPRUZNICE:

Maribor
Nova mesto
Radek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalni-
ca v Kolesarski ul.)

Inserirajte v „Slovenskem Narodu“.

Brez lis, ne vlečejo
na črno ali modro
čisto bela

OGLEDALA

Izdelujem pod tamstvom
BRUSENJE STEKLA
„VITRUM“ Novi-SAD, III, Futoški put 84

Pozor! Trgovci, ženini in neveste. Pozor!

Prvovrstne žične modroce za postelje po najnižjih
tovarniških cenah vsake željene velikosti. Žične
pletanine za ograje, presipanje peska itd. v pocin-
kani in žgani žici v vseh vseh velikostih dobavlja

Šimen Sablatnik, tovarna žičnih izdelkov, Jesenice-Fužine.

VELIKA ZALOGA porcelana, emajlirane in luksuzne posode.

Prilagojena se

Ana Kus, Ljubljana, Resljeva cesta 4
Točna poštežba! Solidne cene!

Po nižji ceni

kakor v seziji se sprejmejo v popravilo in shrambo
damski in moški kožuhi. — V zalogi
vsakovrstna kožuhovina.

Krznarstvo L. ROT
LJUBLJANA, Gradišče št. 7.

Miris

Medicinalna mila:

lysolno, katranovo, katrano-zvepleno, žveplenomlečno,
lanolinovo, boraks kakor tudi vse vrste toaletnega mila
nudi ob najugodnejših cenah v znani najboljši kakovosti.
Tovarna sapuna „MIRIS“ d. d. Sušak. Glavno zastopstvo
in zaloga za celo Slovenijo: Družba „SLOVENIJA“, Ljub-
ljana, Gosposka ulica 4.

Največji davki

katere plačate Vam nastanejo, ako ne gle-
date na to, kje nakupujete, zgubite
denar in imate poleg tega večkrat še sitnosti.
Poskusite enkrat z ilustrovanim katalogom tvrdke
H. Suttner, (metnik Henri Maire), Ljubljana
št. 3. Ta Vam svetuje resnično dobre ure, specialne
znamke „IKO“ iz lastne tvornice v Švici, kakor tudi
druge dobre žepne ure, zapestnice, svetilne in stenske
ure, verižice, prstane, zapestnice, ušane, namizno oro-
die, kristna in birmška darila ter vsa druga zlatnina in
srebrnina. Pa tudi porabne predmete kakor: škarje,
nože, britve, lasestrižne in brivske stroje, steklorezce,
džoke za tobak, svačice in smotke, nažigalce in denar-
nice kupite dobro in ceno pri trdit:

H. SUTTNER, (metnik Henri Maire), Ljubljana št. 3.

D*o*š*1*o:

najmodernejša angleško in češko sukno, razno-
vrstne obleke, poobrniki in raglani. Modrarske
in športne obleke za dečke. — Obleke po meri
se izrokujejo po najnovejšem kroju
in fazoni v lastnem salonu

Sv. Petra cesta 20

3191

LOŽAR & BIZJAK

Knjigovodja

dostojen, spreten in zanesljiv se sprejme za v Sušak, zmožen ob
enem hrvaškega in nemškega dopisovanja. Paednost imajo oni
vinske stroke in likerjev ter dobri prodajalci uporabljivi za poto-
vanje. Istotam se sprejme tudi dobro vpeljeni provizijski potnik za
Kranjsko. Cenj. ponudbe z navedbo dosesanjega službovanja in
plače na upravo tega lista pod Sušak 3334.

Kupim

enodružinsko hišico ali vilo s prostim stanovanjem, obstoječo iz
4 do 5 sob, kuhinje in pritliklin, ne preoddaljeno od Ljubljane
na progi Sv. Vid—Medvode. Ponudbe do 10. aprila 1923 na
upravnishvo Slovenskega Naroda pod P. K. 8 3332.

Parna pekarna Ivan Žužek, Škofja Loka

želi vesele velikonočne praznike
vsem svojim uglednim odjemalcem v Ljubljani in na
deželi; ob enem si dovoljuje sporočiti, da je sezija za
pristne loške preste z Veliko nočjo pri kraju ter se z
najlepšo zahvalo za dosedanja naročila priporoča za
nadaljno naklonjenost.

Specialna trgovina perila

HED. ŠARC

Šelenburgova ulica št. 5.

Opremo za nevesto. — Perilo za gospode po meri.

Vsem lekarnarjem in zavarovalnikom

ter ostalemu občinstvu želi

vesele velikonočne praznike

kem. farm. laboratorij in drogerija na veliko

Mr. Ph. J. Kolár, Moste-Selo 25, Ljubljana

in se priporoča!

pomladanski in letni modeli za dame

kakor: kostumi, obleke in plašči.

Velika zaloga damskih žalnih oblek!

Za gospode in dečke vedno v zalogi naj-
moderneje obleke in površnike priporoča F. LUKIČ,
Cene brez konkurence! Ljubljana, Pred Škofijo 19

PRISTOV & BRICELJ

Izročeno točna, okusna in precizna
v najmodernejšem žargonu. Speci-
jalista v izročevanju napisov
na steklo. — Slikanje grbov
pred profil.

V. Segurdt, delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Šelenburgova ulica 4 (na dvorišču).

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre,
pantografe, nivelacijske in trasirne letve, merilne trakove, libele, lo-
garitmi, računalna, šablone za pisma, trioglati, prismaticna in druga
precizna merila.

Risalne orodja, risalne stole. Aparate za svetlostisk, svet-
lobne, prozorne in dr. tehniške papirje ima stalno v zalogi.
3284 Vsa v široko spadajoča popravila se izvrše točno in solidno.

Napredaj novi A E & G motorji

motor za vrtilni tok 4 k. s. 220/380 volt za Din 7500—
230/380 : : : 6500—
230/380 : : : 5000—
230/380 : : : 2500—

z jermenic, tržnicami in zagnanim. V zalogi so vse druge vrste motorjev in
dinam. Elektromaterijal po najnižjih cenah.

Karol Florjančič, Celje, telefon št. 74.

3148

Ž. Stant, Ljubljana, Cigančeva ul. 4

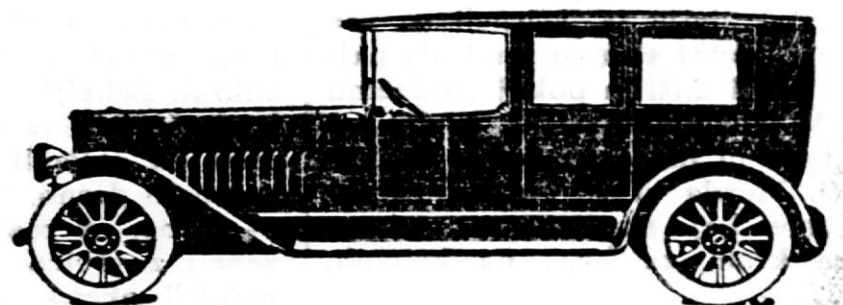
kopira umetniške slike na platno in karton. Po-
večuje umetniške in pohrajske razglednice,
potrete in fotografije ter vse druge slike po skrajno
nižkih cenah. Za javne nameščenice najugodnejši pla-
čilni pogoji.

3345

Trgovska hiša

v najbližji periferiji Ljubljane, s 15 stanovanji, z zelo dobro ločeno gostil-
niško in hotelsko obrtjo s koncesijo, 2 velika gostilniška loka a, 3 velike klet
pripravne za večerovino z vinom, velik košat gostilniški vrt, d e veliki skladi-
šči (prikladni za vsako večerovino) veliko gospodarsko posopje, obsežen ze-
lenjadni vrt, vodovod, električna razsvetljava v hiši, tik ob železniški progi, vse
v na lepšem stanju se radi preselitve takoj prodajo. Za trgovce in obrtnike priljavna
naložba kapitala. Naslov pove uprava Slov. Naroda.

3113

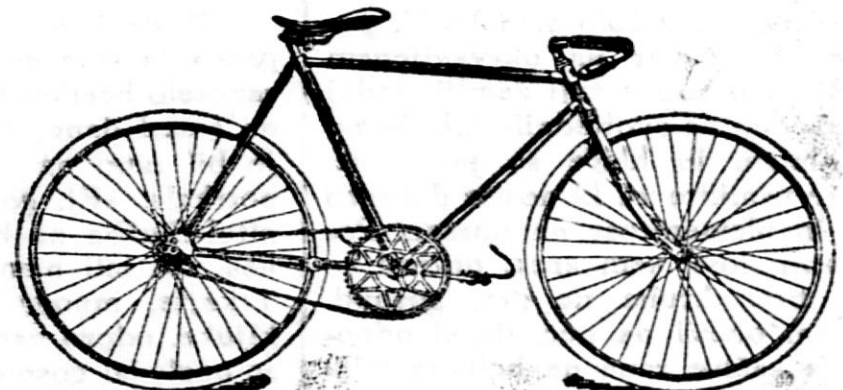

LUKSUSNI AVTOMOBILI

NOVI IN RABLJENI PO NAJUGODNEJŠIH CENAH

O. ŽUŽEK

LJUBLJANA, SODNA UL. 11. TELEF. 461

Kolesarji, pozor!

Oglejte si pred nakupom
prvovrstna kolesa

Puch in Waffennrad

pnevmatiko najboljša nemške znamke ter vse druge potrebščine
po najnižjih cenah pri trditki

IGN. VOK

Ljubljana, Sodna ulica 7.

Podružnica: Novo mesto, Glavni trg 73.

2809

ORLAČILNICA ZA SLOVENIJO R. Z. Z O. Z. V LJUBLJANI

CENTRALNO SKLADIŠČE:

v „Kresiji“ (vhod iz Lingarjeve ulice št. 1, prvo nadstr.).

PODRUŽNICE: v Stritarjevi ulici št. 5 in na Dunajski cesti v hiši „Gospodarske zveze“.

PODRUŽNICA v Somboru (Bačka). Aleksandrova ul. št. 11.

LASTNA KONFEKCIJSKA TOVARNA.

Solidna poštežba in solidne cene!

Tel. št. 550.

ZALOGA ZGOLJ PRVOURSTNEGA MANUFAKTURNEGA BLAGA

I. Zupanci:

Velikonočna.

*Druhal tarizejev, vlačug in pljanih Judov se bliža:
»He, he, če si sin božji, čemu vstis? No, stopi s križa!
Ne moreš, d? Na glavi trnjeva kro na, žebiji v kosteh,
na lcu kri, v zobeh molitev, nebeški mir v očeh.
Le zri v nebo in klči na zemljo kazen za greh —
božje postave in tvoji nauki leže poteptani na tleh.
Med nebom in zemljo visi ljudem in pticam v zasmeh,
ker si hotel ločiti telo od duše. Mi smo pa bratci obeh
in zato smo na tleh: svoj greh zavezali smo v meh
in rajamo z njim in duši nas veselje in smeh...«*

*Krist molči. Glavo s trnjevo krono je sklonil na stran,
rdeče kaplje krvi mu drse iz razsekanih ran.
V petek ob treh je bil boj med dobrim in zlom končan.*

*Pravilo, da se je stresla zemlja, iz groba da mrtvi so vstali,
da solnce je potemnelo, v svetlišču pretrgalo se zagrnjalo —
pa menda ni res; tarizeji so čili in zdravi ostali,
Na Kristov grob zavalili so težko skalo,
pred grob so postavili greh, z lažjo zapečatili vrata
in odšli domov na Veliki petek ob treh...*

*In vsako leto, ko se približa pomlad,
gredo na grob, da vidijo, če je trden pečat,
če je na mestu čuvar, če ni še skrhla bodala
in če morda ni zbežalo iz groba trohnenje...*

I. ZUPANČIČ:

Trinajsti apostol.

Pozno v noč se je vrnil v svoj breg. Boječe je odprl vrata, ozrl se je po vseh kotih, kakor da bi se hotel prepričati, če ne sedi morda za pečko ali pod mizo to, kar se plazijo za njim že več dni. Lepo okroglo, z motnimi, maslenimi očmi, z dobrodušnim smehljajem na rdečkastem obrazu, v črnem fraku in modrih hlačah, svilenim robcem v prepotenih rokah. »Klanjam se, gospod ravnatelj, mu je zvenelo v ušesih, ko je postavil zakajeno svetilko na nočno omarico. »Sam sem brez očeta in matere, po svetu so me nosili valovi življe ja, izčrpali so vse moje moči. Sedaj sem se vrnil, da najdem mir belni duši in pokoj trudnemu telesu. V službo bi stopil, kruha mi primanjkuje in hlače so dobile na kolenskih oči. Morda bi vi, gospod ravnatelj, takele kaj skromnega, malega, samo za kruh, za krpe na kolenskih, prosim...«

»Hm, hm, mu je zvenelo še bolj jasno v ušesih, ko je potegnil s postelje raztrgano rjuho. »Ne vem, če bo kaj. Ne morem. Preveč je vas, ki ni mate kruha, pa tudi sicer, veste, težko je, dan za dnem me nadlegujejo. Ne sprejemam več, poskusite drugje. Odtrgal je rob rjuhe in prsti so sami začeli zvijati tanko vrstico. Zazvenelo je v drugem ušesu.

»Klanjam se, gospod! Star sem petindvajset let, v šolo sem hodil, potem sem bil čuvar na okrvavljenem polju. Bil sem rob v tuji zemlji, sedaj sem svobodni na svobodnih tleh. Samo kruha nimam in hlače so ponošene. Morda se usmilite vi, ki nosite dobroto v očeh in plemenitost na obrazu. Poskušal sem: lovil sem srak, požiral — ne gre, brez kruha ne gre, gospod. Hlače sem obesil na peč, da si odpočijejo, da zažive rane na bolnem telesu — tudi ne gre. Brez novih ne gre, gospod. Prosim. Zazvenelo je v obeh ušesih, ko so drhteči prsti zvrli vrstico. »He, he, tu ti, kaj? Trinajsti apostol si, ki prihajaš danes k moji mizi. Ni več prostora, gostje so se mizo in večerja je že pripravljena. Sero venientibus... He, he prijatelj, nič ne bo, kar potrudi se hitro čez prag.«

V ušesih mu ni zvenelo več. Samo v glavi mu je še žumelo in pred seboj je videl ravno polje, tupatam razrito in razorano kakor da je oral pijan

seljak... Okrog pa so bili raztreseni nezariti mrtvi plodovi — krvava, razmesarjena telesa, odsekane roke, noge in glave s steklenimi očmi, s spačenimi obrazi in pritrjenim prokletjem na ustih. Prsti pa so krčevito zvijali tanko vrstico, ki je bila sedaj mehka in topla, sedaj ostra in hladna, kakor ledena sveča. Zazeblo ga je. Stegnil je prste misleč, da mu pade vrstica iz rok. Zapela so je za gumb in obvisela na njem. Ozrl se je v kot, na mizo, pogled mu je zdrsil po praznih, zaprašenih stenah in obstal na vratih. Dobra roka neznanega človeka za zabila vanje žebelj. Stopil je bližje in pogledal še enkrat. Žebelj Zarjavel, bog-ve koliko let je že tical tam. Roke so se stegnile, prsti so oklenili žebelj, skrčili se in potegnili desno, levo, navzgor, navzdol — trdno, ne maie se. Potem so ovili žebelj z vrstico, zavezali zanko in jo položili okrog vrata. In sret mu je jazelnelo v ušesih: »Gospod, verjemite mi, ne gre. Odpiral sem usta, požiral srak — ne gre brez kruha. Samo za kruh, za krpe na kolenskih kaj skromnega, malega, prosim... Nič ne bo tam so vrata, potrudi se. Trinajsti apostol, prepozno si prišel, gostje so za mizo, ni več prostora.«

Noge so se same ločile od tal in trinajsti apostol je obvisel na tanki vrstici.

Zjutraj so prišli sosedi. Stara gospa in star gospod z mlado, komaj razcveto hčerko. Čudno se jim je zdelo, da sosed danes tako dolgo spi. Vedno je bil rano na noh. Stara gospa je potrkala. »Ej, gospod, pozno je, vstanite! Služba ne bo hodila k vam. Danes ste bili namenjeni znova na pot. Trkajte, mnogo je vrat in čiste so kljube, odpro vam!« Vse tiho. Gospod je pogledal gospo in hčerko in vsi trije so začudeno stali pred vrati. Potem je gospod pritisnil na kljuko. Zaškrtnili so zariaveli tečaji in nekaj je začumelo po tleh.

»Križ božji, Kristus Nazarenski!« je vzklila stara gospa. »Obesil se je! Kaj bo z njegovo dušo? Greh, o greh! Molimo zanj, dokler duša še ni pogubljena! Stara gospa je prekrizala čelo in sklonila glavo pred podobno križnega Mesije v kotu. Stari gospod je pokimal z glavo. »Vedel sem, da bo končal tako. Čudne misli so mu rojile no glavi in včasih je govoril, kakor da

je prišel z onega sveta. Ne razumem sedanjih ljudi. Ne more do zvezd, pa vtakne glavo v zanko in misli, da je storil komu uslugo. Sicer pa, Bog mu daj dobro, pošteni so bili in nikomur ni storil krivice.«

Komaj razcveto hčerka je pogledala skrivaj v staro zrcalo, popravila lasce, ki so ji silili na čelo in vprašala z zaspanim glasom: »Mama, zakaj pa nocoj ni tu?« Pravijo, kadar se kdo obesi, tuli burja tri dni in tri noči.

Nesrečni trinajsti apostol je bil v življenju član kulturnega društva. Hodil je redno k sejam, samo članarine ni plačal nikoli, ker ni imel nobenih dohodkov. Zgodilo pa se je, da je kmalu po njegovi smrti predsednik kulturnega društva sklical sejo. Dvignil se je, ginitivo je pozdravil zbrane člane, potem je našel po vrsti neprecenljive zasluge, ki si jih je pridobilo društvo na vseh poljih javnega življenja in še marsikaj zanimivega in poučljivega je povedal. Tudi druge točke dnevnega reda so bile dokaj važne in stvarnemu razmotrivanju uglednih članov, ki so se oglašili k besedi, so sledili manj ugledni člani z veliko napetostjo. Celó z glavami so kimali, kadar je

pametna beseda našla plodovita tla. Sklepov o bodočem delu, o težkih in odgovornih nalogah, o skrbi in podporanju članov je tajnik kulturnega društva napisal tri pole, ki jih je skrbno položil med druge društvene akte. Nato je bil izčrpan dnevni red in nastopil je konec seje. Predsednik se je zahvalil, tajnik priklonil, člani pa so z mirno vestjo in z zadovoljnimi obrazi vstali s svojih sedežev in nekdo je že odprl vrata z namenom, zapustiti zakajeno dvorano. Takrat pa se je situacija hipoma izpremenila. Tajnik se je spomnil, da je nekaj pozabil,

»Še trenutek, gospoda«, je zaklical in oči so se mu zasvetile na vso moč. »Gospod koega«, je šenetal na uho nesrečnemu predsedniku: »Dobro bi bilo, če bi se pri tej priliki spomnili umrlih članov našega društva.« In stisnil mu je v roko košček papirja. Predsednik je prečital nekaj imen, med njimi je bil trinajsti apostol, o katerem je predsednik pripomnil, da se je obesil zato, ker je obupal nad težkim življenjem. »Vstanimo in počastimo spomin pokojnih članov«, je dejal in povsili oči. »Slava jim, slava jim«, so odgovorili člani in tudi povsili oči.

Dr. V. K.

Svoj čas je zamudil.

»Dve manj ko osemdeset bom o svetem Andreju: pa si kar sam kuham, ker nimam žene.«

Tako mi je odgovoril moj počitniški sosed Lohanov Andrejček, ko sem ga vprašal, koliko je star. Drugi del njegovega odgovora se sicer ni nanašal na kako od mene stavljeno vprašanje; očitvidno ga je pa pridela, da bi mi pojasnil, zakaj je lomil suhljad za kurivo in jo nosil pod ognjišče.

»Vidite, vidite! Ker se niste oženili, morate pa samovati.« sem jaz pristavil.

On pa je pogledal proti nebu kakor kokoš, kadar pije vodo, ter je z visokim pojčim glasom odvrnil:

»Bi se že bil, pa sem svoj čas zamudil.«

Rekli pa je odnesel naročaj suhih drv v svojo stano, ki mu je služila hkrati za kuhinjo, obednico in spalnico. dast je bila komaj nekaj korakov dolga in široka. Sicer pa, ker je bil vedno zdrav in je imel nekaj podedovanega premoženja, se mu ni slabo godilo. Vkljub starosti je v svojem življenju le malo izkusil in videl. Edino mesto, ki ga je poznal, je bilo Celje, naidajša njegova pot je pa bila, ko je romal na Sv. Višarje. V volake ga niso vzeli, ker je bil ravno toliko pošvedran na duhu in telesu, da bi ga ne mogli rabiti: in zato mu je njegovih osemindesetdeset let poteklo tako enakomerno, kakor teče kolo na dobro namazanem vozu. Med belim kruhom in slatko kavo so vegali vzorci njegovega življenja.

Le enkrat, pred dobri tridesetimi leti, je imel prestati malo krizo. Takrat je namreč tudi vani udarila ljubezna, pozno sicer, zato pa tudi ne s toliko silo, da bi ga spravila v obup in nesrečo. Oplazila ga je le po vrhu: ravno pa ko se mu je začela razl'zati že tudi po drobju, ga je nenadna hladna kopel iztrežnila, poplahnivila raz niega mlado ljubezno in vso z njo združeno, nuke pretečo navlačo.

To pa je bilo tisti čas, ko je njegova sosedka Počkalka odovovala.

Ze prej, ko je Počkal živel, je rad pogledal za njegovo brhko Polono, kadar je drobila mimo nega; nevedno mu tudi ni bilo, če je tuptam kako besedo z njim izpregovorila; kajti Polona je znala zmeraj staviti besede tako, da je bilo bolj za smeh kot na jok. Nereditko ga je celo tako prijel, da jo je Počkalu zavidal, četudi je vedel, da je

te vrste zavist posebno nelepa in pregrešna.

Tedaj pa, ko je odovovala, so padli taki in enaki ozirji; saj on je bil fant, popolnoma zrel za ženitev. Ona pa, ker je bila zakona že vajena, kaipada tudi ni bila negodna za možitev. Zato je pa odšel ni samo takrat pogledal in nagoval, kadar je zgolj slučaj nanesel, temveč očitne prilicnosti je iskal, da bi jo mogel videti in z njo govoriti. Ker pa sta bila sosedata, prilike za to ni bilo težko dobiti.

Odkraja, kadar sta se sešla, jo je pomiloval zaradi močve smrti. Seveda mu ni prihajalo ravno iz globine srca, ampak le bolj dol s konca jezika, ko je pomilovale dejal:

»Kaka škoda za moža, kakršen je bil tvoj ranik!«

»Kaj ne, Andrejček? Bog mi pomagaj!« je tedaj mlada Počkalka zaihtela in si s predpasnikom otirala solze.

Kesneje ji pa moža ni več v misel jemal; obžaloval je samo še, da je tako osamljena in zapuščena.

»Prav v srce se mi smiliš, Polona! Ali te ni nič strah ponoči, in kadar grmi in treska?«

»Hudo je, hudo!« je tedaj zatarnala, silec se na jok. »Če zbolim, nimam človeka, ki bi mi šel po gospoda. Pa kaj se hoče? Mi je že tako namenjeno,« je vdano pristavila, obrnivši oči proti nebu.

Čez nekaj mesecev je pa ni več pomiloval, marveč pomaknil se je, kakor je sodil, za en korak bližje svojemu smotru, svetujoč ji, da bi se omožila.

»Je lepo to-le žalovanje in samovanje! Vendar pa mora vsaka stvar imeti svoj konec. Jaz bi rekel, da bi ne bilo napak, ko bi se vnovič omožila. Imela bi vsaj koga, ki bi ti pomagal pri hiši in na nivi.«

Ko je pa Polona zardevši vzdihnila:

»Oh, človek res ne ve, kaj bi napravil; ko pa je tako težko dobiti moža, kakršen je bil moj ranik!« tedaj je Andrejček začel napeljavati vodo naravnost na svoj mlin, modrujoč:

»I seveda! To ne, da bi vsakega vzela ki bi se ti ponujal! Pijanec, le-nuha Bog te varuj! Pa tudi kaj mladit, bi rekel, bi ne bil zate. Saj veš: Mladi noge, dlge noge!«

»Oh, ko je pa današnjih moških tako malo kaj prida!« je tedaj mlada Počkalka vzdihnila in se hlinila žalostno, kar je najbolj mogla. Vendar Andrej-

čevih, sicer dobrih, pa v jedru sebičnih nasvetov si le ni k srcu jemala. Vse prepozno je prišel z njimi; kajti po soseski se je že šepetalo, da ima fant, ki se hodi ženit pod okno njene spalnice. Potokarjevega Lojza, ki je pred kratkim prišel od vojakov in bil kaipada čisto kaj drugega kakor Lohanov Andrejček, kaj drugega po letih, telesu in duhu.

Ko je prišla ta govorica tudi Andrejcu na uho, ga je nekje tam doli v drobju hudo zaskalelo. Najprej ga je pograbilo jeza do Polone; toda jezo je kmalu izpodrinilo drugo čuvstvo, ki mu je Polono še bolj omililo in mu sčasoma dozorelo trdni sklep, da mora postati njegova. Zaeno ga je pa navdalo pekoče sovraštvo do Potokarjevega Lojza, one vrste sovraštvo, ki ga rodi ljubosumnost. Nairaiši bi ga bil premikastil, da bi si še na sodnji dan ne mogel v red spraviti kosti svojega rojstva. Seveda, ko bi mu bil kos: Pa to je ravno, ko sta volja in moč tako redkokdaj enoliki!

Da bi pa Polono pregovoril in pogovoril, je sklenil isto pot ubrati, ki jo je Lojz tako uspešno ubiral, sklenil je iti zvečer pod njeno okno; osobito ko je bilo to tudi edino in naipametnejše sredstvo, se z njo sniti: edino zato, ker se ga je zadnji čas Polona izogibala, tako, da jo je le malokdaj videl; najpametnejše pa raditvega, ker se mu je zdelo, da je noč za ljubzenske pomenke in srčne izlive mnogo pripravejša od belega dne. No in pravzaprav je takole zvečer, ko je legal v posteli, začutil tudi največje hrepenenje po Poloni in zato je menil, da bi v takem razpoloženju znal najlepše zastaviti besede, zastaviti tako, da bi Polono v srcu zgrabil.

In tako se je nekega pomladanskega večera, ko je seč za njegovo kočvo vonjavo dehtela, odpravil oknarit; pa zgodaj se je odpravil, kmalu, ko se je zmrčilo: prvič, ker mu doma ni dalo miru, ampak kar vleklo, kar vleklo ga je nekaj proti Počkalovini; drugič pa, ker je sklepal, da je bolje prej ko pozneje, češ, da bi ga Lojz ne prehitel.

Prišel je torej pod okno, ko je Polona še luč imela v spalnici. Slaci se, je rekel sam pri sebi; pri tem se ga je pa huda radovednost polotila: Vse bi bil rad videl in še kaj povrhu; toda pisana zaveza, ki je bilo z njo okno zastrio, je visela med njim in med njo kakor posebejna zavist, tako da ni drugega videl nego motne obrise, ki so se premikali na levo in na desno, navzgor in navzdol, kakor se je pač Polona kretala, ko si je snemala dele obleke. Zares je bil Lohanov Andrejček tedaj vsega usmiljenja vreden: Sopol je kakor kovaški meh, srce mu je pa toliko, da bi mu bilo skoro ogrodi razbilo. In gotovo bi ga bila takrat kap zadela, in sicer uprav tista, ki udari na srce, ko bi se ga ne bila Polona, seveda nevede in nehoti, usmilila s tem, da je luč upihnila. Ker zdaj šele, ko ni ničesar več videl, mu je toliko odleglo v srcu in sapniku, da je spet prišel k zavesti, kaj da hoče. Zato je tink, tink! rahlo potrkal na okno; in ko ni bilo takoj odgovora, vdrgnil tink, tink! Nakar opazil, da se je okno začelo počasi odpirati. Takoj nato pa pomoli Polona nosek skoz odprtino ter zašepete:

»Ali si ti?«

»Da, da! Jaz sem, Andrejček, Lohanov Andrejček!«

»Til Kaj pa je vendar?« se Polona začudi.

Andrejček pa suho zakašlja, kakor da bi se mu bila drobtina ovsenega kruha zaletela v goltancu, ter zamolklo pravi:

»Oženil bi se rad.«

»Kaj pa hodiš to meni praviti? Le se, le se!«

»Veš, Polona, pa ne smeš biti huda, vprašat sem te prišel, kaj, ko bi se midva vzela.«

Fr. Ž.:

Podgane.

Da se človek stara, prihaja največ od let, v zvezi je, bi rekel, z naravnimi zakoni. Je tedaj povse utemeljen in neumljiv pojav, ki ne bi smel biti povod kakršnimkoli očitkom.

Moja žena pa me hodi božat po lici in govori: »Saj si naš revež, kaj ne, da si?« in zraven šobi usta, kakor bi govorila z dojenčkom.

Zdi se mi, da ni prav in da trpi ugled kulturnega delavca, najsi je siv, če ravna jo z njim kakor z neboljano siroto. Pa se tudi krši disciplina v domačem krogu, ki je živo potrebna zlasti ob mnogobrojni deci.

Spričo tega položaja ni brez koristi, da imam službo tako, da moram včasih z doma za en dan ali dva. Tčas žena vsaj lahko polzkusi in se prepriča, kako je, kadar ni mene, ki sem ji »revež« in sivolasa sirota.

In mi je bilo v veliki zadoščenje, ko me je žena ob taki priliki komaj dočakala in mi je hitela praviti, da vso noč ni mogla spati, ko me ni bilo doma.

Ta njena izjava je tem tehtnejša, ker so združene z mojo osebo v gluhih nočnih dobi neke posebne razmere.

Priznati moram namreč, da imam spanje kolikor toliko hrupno. Te okolnosti mi ne kaže tajiti. Potrjena je po štirih pričah, mozeb v uglednih bančnih službah. In ni, da bi se jim očitala laž. Ti mozeb so se enodušno zakleli pri svojem izveličanju, da ne gredo nikdar več z menoj ne na Golico ne v Aljažev dom, ne nikamor drugam, kjer bi morali prenočevati v isti sobi kakor jaz ali tudi le v istem poslopju ali v okoliših poslopja do dallave petih sto metrov. Rekli so, da me čislajo zaradi zglednega rodniškega življenja in zaradi spodobnih mojih službah, toda smrčanje moje, so rekli, da je katastrofalno in da jim presega meje prijateljske ozirnosti.

Ne prikrivam nič in nič ne olepšavam, dasi se mi zdi, da prijatelji pretiravajo. Le mimogrede omenjam, da ni na primer mene moje smrčanje ne za hip še motilo v spanju, in vendar že dolgo vrsto let spim ne le v isti sobi, nego celo v isti postelji in mi vrhu tega spanje niti ni baš najtrudnejše.

Pa kakorkoli — lahko se vzame za dejstvo, da v spanju hrupim, saj tudi žena pravi, da, in je vse eno, s koliko da hrupim silo. Toda je žena izjavila, in to je to, kar me je ganilo, da tisto noč, ko sem bil z doma, baš zaradi tega ni mogla spati, ker je z moje postelje odnevala nevažena mučna tišina in ni bilo čuti mojega diha.

Nele torej, da ji niso v nadležno še pogrešala je one zvočne pojave, ki obično spremljajo spanje moje osebnosti! To naj služi za zgled bančnim štirim prijateljem in mislim, najbližji prijatelj je vendarle žena, čeprav ni bančna, in sem ji odpustil reveža in siroto in vse.

Potem je pač prišlo na dan, da omenjena njena izjava ni izvirala le iz skrivnostnih globlin srčnih simpatij, nego je slonela vsaj deloma tudi na realnejši podlagi. Pa si tega moja ljuba žena nemara odkraja še sama ni bila svesta.

Stanujemo v tretjem nadstropju. Poprej smo stanovali v drugem, pa smo se iz proste volje preselili v tretje. Ne zaradi ljubehni do višav, nego nam je stranka nad glavami prehrumel imela škornje in smo dejali, raiši bomo hrup delali mi.

Toda smo se uredili; Stanovanja res nimamo več nad sabo in stranke s škornji, marveč je nad našim stanovanjem kol podstrešje. A so v podstrešju podgane. Če jih ni večje števil, tri so gotovo. In mislimo, da so mestne. Poleti prebivajo v bližnjih kanalih, trda zima pa jih nažene, da si poiščejo zavetja po tujih hišah. In ni leno od mestne občine, da se sama ne briga za svojo žival.

Podnevu jih ni čuti, nemara počivajo. Noč jih pa oživi in že poznani njihove navade. Dve vzpirajata tekalne tekme preko ovir in sta še začeti, ker se pod njima ovire vsevpred podirajo. Tretja bo obrtnega stanu, ima svojo delavnico baš v kotu nad ženinjo posteljo in vztrajno in neprestano pili in obdeluje ne vem ali les ali oneko, in je za moj okus ta zadnja najbolj zopna, dasi načelno nisem nenaklonjen mali obrti. Pa se vohče ne brigam dosti za podgane vse tri, ker mi niso mar in ne snadajo v moje področje, in če so mestne, naj se mesto briga zanje.

Drugače moja žena. Ta je rahločutna, venomer trdi, da se nič ne razburja, toda se. Podgane ji ne denejo dobro. Po dnevu jih preganja s stru-

pi, po noči pa jih posluša in se obrača in stoka in je strup draga stvar in nas bodo strupni spravili čisto na kant, blizu smo že.

Dejala je: »Oh!« in »Nak! Strupa sem jim nastavila novega, najljubnejšega, drogist je rekel, da bi ga angelci jedli, če bi ga imeli. Naše podgane pa se ga še dotaknile niso, srbi-ce ljubljanske razvajene! Ali!« je dejala. »nekaaj drugega sem zanažila. Kadar zasmrčim, tisti hip utihnejo. Kakor bi pilnili, se potuhnejo, gotovo se plahe poskrifajo. Bog ve, na katero sovražno zver jih spominja tvoje smrčanje!«

Odgovoril nisem nič. Odkrito povedano, od kraja so se mi za malo zdele ženinne besede. Potem pa me je polgoma le pričela prijetno ogrevati misel: hvala Bogu, za nekaj vendar še zaležem pri hiši — podgane, im odeganjam! — Človek leze v leta in s starostjo pride skromnost.

Naneslo je, da sem zorel šel na pot. Svoje posele sem opravil brzo in sem se vrnil še drugi večer. Ljuba moja žena me je sporela sila prijazno in prvo, kar mi je povedala, je bilo to, kak dirndaj da je bil stnoči pod streho, menda so se vršile tekme z

»Ne bodi neumen, pa kar urno se spravi od okna, da te on — da te kdo ne vidi! Kar hitro se poberi! Prismođa stara, kdaj si že ti svoj čas zamudil!« Rekši pa je ježno zaloputnila okno.

V Andreju pa je zagorelo, kakor da bi se bilo stotisoč mravljincev razlezlo po njegovem hrbtu; tla pod njim so se zamajala, Počkalovina s slečeno Počkalovo vred je zaplesala pred njegovimi očmi, tam nad gorovjem Dobrovljami pa je videl hkrati kar deset luninih srpov postrani viseti, katerih se mu je eden grše režal kot drugi. Kakor polit kuža, je Lopanov Andrej menal pod oknom ter se je predramil šele, ko se je nenadoma istinita ploha ulila po njem.

Namreč uprav tisti večer se je tudi Potokarjevemu Loizu, kakor že tolikrat, zaskominalo po mehki postelji vdovice Polone. Zato je tudi on šel k njej vasovat. Kako neljubo pa je bil presenečen, ko je drugega vasovavca zalotil pod njenim oknom!

Od kraja se je ljuto razhudil, da se drzne kdo hoditi njemu v razore; in že je izdri močan kol iz plota, da bi udrihnil. Ko je pa tekmeča spoznal, se mu je jeza podela. In kako bi se mu ne, ko je Andrej bil podobnejši kupu nesreče nego ljubimcu! Pa tudi malo junaško se mu je zdelo, da bi se po fantovsko

znesel nad pohabljenim starcem. Zardi tega je kol spet odložil pa stopil k vodnjaku, kjer je stalo z vodo napolnjeno vedro. To je zgrabil pa se z njim tiho približal Andreju, in ravno v trenutku, ko se je temu zazdelo, da se mu je hkrati vseh deset luninih srpov, poševno visečih nad Dobrovljami, strašno grdo zarežalo, tedaj plusk! z vodo po njem, da je revež obupno zagrmel, ker ga je curek dušil, za srajco in hlače se mu je pa hladna tekočina tako plohoma ulila, da mu je namah pogasila pereči ogenj ljubezni.

Nezavedoma je odskočil od okna pa tekem in tekem, kar se je dalo, premočena obleka na njem pa je klopotala liki kolobar počenih kraguljcev. Ko pa je, domov prišedši, snemal kos za kosom obleke raz se, ki se ga je držala, kakor da bi mu bila h koži prirastla, tedaj se je šele dokopal do popolne zavesti svojega žalostnega in sramotnega položaja.

»Sem pač svoj čas zamudil,« je vzdihnil, »svoj čas! Tako mi je Polona oponesla in prav je imela.«

Take in enake turobne misli so se plazile Andreju po glavi, ko se je spravljal k počitku.

In Loize, njegov tekmeč? Kakšen nasprotnik! — Ta se je takrat opajal v ljubezenski slasti.

A. Debeljak:

Princ Božidar Karadžordžević.

Ob rojstveni šestdesetletnici princa Božidara Karadžordževića L. 1921. je izdala pariško založništvo La Revue Mondiale njegove posmrtno novele »Mnogotero življenje.« (La vie multiple), o katerih sem že dolgo nameraval izpregovoriti. Ta član ugledne družine je živel v Parizu leta in leta pod primum »čarobni kraljevič« (Prince Charmant). Njegovo krstno ime se je čudovito skladalo z njegovo osebo.

Narava ga je namreč neobičajno obdarila. Bil je umetnik, pesnik, romanopisec ter umetnostni kritik. V vseh teh strokah je ostavil osebne vtiske. Šege in navade, čustva in obrede je znal predočiti z izbrano spretnostjo in v tako dovršenem francoskem slogu, da ga mnogi presojevalci stavijo poleg Pierrea Lotija, katerega nadkriljuje z nekaterimi eksotičnimi mikli.

Njegovo delo »Opazke o Indiji« (Notes sur l'Inde) je bilo pravcato razodetje o tem magičnem carstvu, katerega so pred njim že prenekateri opisali, ne da bi se jim bilo posrečilo, prikazati tajinstvene težnje tamkajšnjih prebivalcev.

V področju umetelnega obrta je zasnoval marsikak duhovit načrt, katerega je pariška industrija uspešno udeležila.

Kot večak v raznih jezikih in brezprimeren sobesednik se je globoko prikupil v artističnih in slovstvenih, kakor tudi v posvetnih slojih. Med drugimi se je občudovanje Marije Baškircve za princa Božidara izrazilo v portretu, ki odleže za njene »Zapiske« pri poznavanju nedostopne duše mlade Moskovčanke, katere življenje in dela so bila napravila tolikšen dojem na francosko in drugo razumnost ob zori tega veka.

Najslavnejši portretisti so tekmovali, kdo bo bolje pogodil izraziti obraz princa Božidara in njegovega staršega brata Alekseja.

Med pokojnimi veljaki so Francois Coppée in Sully Prud'homme poleg mnogih drugih, med živimi pa gospa

Juliette Adam, Loti ter drugi pisatelji, politiki in veliki umetniki ohranili nepozabne spomine na srbskega kraljeviča, ki se je uspešno udeleževal v razvoju predvojne francoske misli.

Ta kraljevič je bil prepričan demokrat. Dočim so se gizdavci njegovi osebi laskali in lizali kraljevemu bratrancu, se je veliki artist prepuščal svoji ljubezni do dela. Delo je bilo njegovo božanstvo; to pa tem bolj, ker ni maral živeti na račun bogatih niti ni hotel prodati svoje osebe s tem, da bi bil sprejel zlato petične dedinje. Ubadal se je in trudil za skromni zaslužek. Več let je bil prisiljen živeti ob roko delstvu. Pogodil se je za službo v delavnici za cizeliranje v predmestju Saint Antoine. Prihod tega pariškega imenitnika med delavce v predmestju je vzbudil velikansko pozornost. So drugi so oboževali svojega kmečkega tovariša, ki se je znal priljuditi tako s svojo dobroto kakor z nenavadnimi zmoglostmi, ki jih je uporabljal za prenovitev obrtne umetnosti.

Artist je čisto kosil s svojimi drugovi v ljudskih gostilnicah ali celo po javnih vrtovih sedeč na klopičih poleg drugih delavcev, na katere je ugodno vplival s svojo skromnostjo in treznostjo. Lahko si mislite, kako so Parižani strmeli, ko so izvedeli za to pobratimstvo v skupnem delu!

Zvečer pa je odložil poselski jopič in se vrgel v frak, da je mogel dostojno nastopiti v višjih krogih.

Spiro svoje nagnoske življenjske modrosti je preziral vsakdanje, pododane nazore o ljudeh in stvarih. Dogodke je presojal po nujnostih svoje eksistence. Navkljub otožni usodi, ki ga je preganjala, se je vselej kazal zadovoljnega s svojim deležem.

Življenje obeh kraljevičev, kakaj Božidarov starši brat, princ Aleksis, je živel poleg njega in njegove matere, princezinje Sarke, je imelo nekaj veličastnega ter obenem silno ginljivega na sebi. Nasprotno z razbrzdanim obostankom »Prognanih kraljev«, katere

je Alfons Daudet svoje dni mojstrski opisal, so Parižani dom v Avenue du Bois, kjer je stanovala nesrečna starejša panoga Karadžordžević, poznali in cenili kot prestolno resničnih modrijanov, ki so znali združiti svojo nekdanjo veličino z uboštvom, da ne rečem bedo, katere jih je neprestano spremljala.

Oba princa sta bila pravnuke slovitega Karadžordža. Njun ded Aleksis, rojen v Topoli L. 1801., se je bil po srbskem porazu L. 1813. umaknil v Avstrijo, od koder se je nekaj let pozneje preselil v Rusijo. Tam je bil sprejet v zbor opred in je postal srčen prijatelj carju Aleksandru I.

Oženivši se z imovito Romunko iz Besarabije, je dobil sina edinca, princa Jurija, ki je vzel gdnico Sarko, hčer velikega srbskega brodnika, poštvovalnega domoljuba. Princ Jurij se je nastanil v Franciji, najprej v Nici, potem v Parizu, kjer mu je princesa Sarka dala dva sinova: Aleksisa (1858) in Božidara (1861.)

Da se razume dostojanstvo in plemenitost eksistence Karadžordževićev, jo je bilo treba samo primerjati z zastopniki druge dinastije, z rodovino kralja Milana, ki je bival v isti Avenue du Bois de Boulogne. Dočim so Obrenoviči s svojimi izgredi oslabili sijaj svoje hiše ter škodili dobremu imenu svoje domovine, sta princa Aleksej in Božidar s svojo častitljivostjo in delavnostjo pripravljala trajne vezi med svojo prvotno očetnjavo in med adoptivno državo.

Oba brata sta bila vedno jako prijatelja v kljub različnemu značaju. Dočim je imel princ Aleksis vse vrline

neuspelega vladarja, se je Božidar bolj in bolj odlikoval v mnogoličnih strujah slovstvenega in umetniškega delovanja. Toda to ga ni oviralo, da ne bi bil čuvval svoje osebne časti. Moral je razvijati brezprimeren smisel za dostojnost, če je hotel uravnovesiti oba svojja položaja, ki sta na videz nezdružljiva. Sicer pa je bilo v njegovem obličju nekaj, kar je sobesedniku navdihlovalo simpatično spoštovanje in radovednost.

»Videti ni bil človek iz mesa in kosti,« kakor ga je nekoč označil senator Hugues Le Roux, »človek, ki ima žile, po kojih se pretaka kri, marveč je nalikoval bizantinski podobli, sliki na presnem apnu z dolgimi osebami, brez čutne istinitosti...« Obraz mu je bil zgolj prerez, prišiljena brada je podaljševala končino nosu. Oči so mu bile na pošev; rame in roke so mu padale. In svoj živi dan je spominjal na križanega Krista.

Vendar pa je za tem vidnim trpljenjem plapolalo krepko žitje. Oči so se mu pogostokrat mogočno bleščale. Pri njem si pojmi, kako malo pomeni telesni omot spriči dušnih sil. Njegova strast do lepote, njegova vselej budna misel sta nadmodrili njegov nezgodni stalež, s katerim ga je usoda obremenila.

Vsi proizvodi njegove umetniške duše so na ta način odsevali nekaj nadčutnega, ki je bilo v ostrem nesoglasju z vsakdanjostmi pariškega življenja. Preostale rokopise je prevzel filozof Finot, da jih obelodani skoro gotovo njegov sin, ki se je vključil svoji mladosti že lepo predstavil v francoskem slovstvu.

Tolminski punt.

(Odlomek iz predavanja ravnatelja Joško Cveka v društvu »Soča« dne 3. marca t. l.)

Krvav bič zvižga in zvené verige, po vseh vašeh pošilja grof trabante, ki gonijo na Grad možé in fante in žego stara pisma nam in knjige.

Dr. Alojzij Gradnik.

Dornberg prav in so upornike kaznovali.

Leta 1702. je grof Jakob Anton Coronini naložil kmetom davke oziroma užitino na vino in meso, zaradi česar je nastal proti grofu očiten upor. Kmetje so odrekli plačevanje teh davčnin iz razlogov, ker že itak plačujejo neznosne davke, odrajtujejo desetino, robotajo itd., da se že od samih »dajatev« kar šibijo. Temu nasproti je pa nastopil grof glavni davkar Bandel s svojimi birči z vso brezobzirnostjo in je pobral užitino s silo, ako ni šlo z lepa. Bandel je bil poznan kot brezsrčnež in velik sebičnjak. Kot naddavkar je v par letih postal iz reveža bogataš na denarju in nepremičninah. Zato so imeli kmetje tega človeka posebno na piki. Ost puntarjev ni bila obrnena le proti grofu, marveč tudi proti Bandlu. Vodja puntarjev je bil takrat: Šimen Golja s Kneže.

Ker Coronini s svojimi pretiranimi in krivičnimi zahtevami ni odnehal, je šel Golja z deputacijo upornih kmetov na Dunaj, misleč, da pripomorejo potom cesarja pravici do veljave. Prišedši na Dunaj, so se zglasili v dvorni kancelariji, kjer so deputaciji obljubili, da jo naznanijo cesarju v avdienco. Ali namesto obljubljenega so cesarjevi birči pograbili puntarje in jih vtaknili v zapor. Istočasno s puntarsko deputacijo je prišlo na Dunaj tudi poročilo grofa Coroninija, ki je bilo merodajno za aretacijo deputacije.

Cesarsko sodišče ni dolgo zasliševalo in se tudi ne pomišljalo; marveč je puntarje obsodilo v strogi zapor in izgnalo premoženja, ki naj pripade deloma grofu v odškodnino, deloma državi. Tudi ta slučaj priča, kako je bil cesarski Dunaj vsikdar pripravljen plačevati zvestobo našega naroda s — krivicami.

Po čudnem naključju se je Šimonu Golju posrečilo pobegeti iz dunajskih zaporov. Ali domov se ni smel vrniti, kajti bil bi ob glavo, ako bi ga zalotili grofovi birči. Zalosten se je potikal po svetu in iz tujine tožil sinu Štefanu svoje srčne boli. — Sin Štefan Golja je bil za časa velikega punta 1713. župnik na Kneži, kjer je delal Tolminskemu grofu neprilike. Duhovniki so imeli takrat gotove predpravice in jim niti vsemogočni groje niso mogli lahko do živega.

Stroga kazen, izrečena nad puntarji na cesarskem Dunaju, Tolmincevi niti najmanj ne oplašila. Navidezni »mir« je bila le tišina pred nevihto. Med grofom Coroninijem, naddavkarjem Bandlom in njegovimi birči na eni ter tolminskimi kmeti na drugi strani je bil nepremostljiv prepad in smrtno sovraštvo. Treba je bilo le iskric, pa bruhtne ogenj sovražnosti do nepreglednih posledic. In ta prilika je bila izzvana sredi marca 1713.

Kakor običajno, so se bili 13. marca 1713. napotili Tolminci v Gorico, da si deloma v zameno za maslo, meso, jajca itd., deloma pa za gotov denar nabavijo raznih potrebščin. Ko so imeli svoja živinčeta že otovorjena in za odhod proti domu pripravljena, je naddavkar Bandel s svojimi birči obkolil tovor, zaplenil blago in živino, spremljevalce pa aretirali in zaprl v gorški grad. S tem nasilnim činom je hotel Bandel oplašiti tolminske kmete, da bi se ne upali upirati plačevanju naloženih davkov. Ali dosegel je ravno nasprotno. Vest o Bandlovem nasilju se je takoj izvedela po vsem Tolminskem in povzročila silno razburjenje. Na mah se je sovraštvo podvojilo.

Vodje puntarjev: Ivan Gradnik, Gregor Kobal, Lovrenc Kragulj in Martin Munih so nemudoma sklicali uporne kmete k Sv. Luciji, od koder so oboroženi v velikem številu odkorakali proti Gorici. In sicer: z glavnim namenom, da osvobodijo zaprte tovariše in kaznujejo Bandla za njegovo nasilno početje. Ze so pri Solkanem mostu, ko jim pride nasproti grof Jakob Anton Coronini z baronom Orzanom, vračajoč se iz Gorice v Tolmin. Grof, videč pred seboj toliko število oboroženih kmetov, osupnen vpraša, kaj da hočejo in česa iščejo v Gorici. Puntarji se pa s Coroninijem niso marali meniti, kar je ta tudi takoj opazil, obrnil konja in odjedil poročat deželnemu glavarju grofu Adamu Strassoldo v Gorico, kaj se godi na Solkanški cesti in blizu Gorici. Deželni glavar se je — obdan z vojniki — nemudoma napotil v Solkan, kjer je trčil skupaj z uporniki in jih vprašal, kaj nameravajo in česa želijo? Puntarji so glavarju odločno odgovorili: »Zahtevamo, da nemudoma izpustite na gradu zaprte tovariše. Ko se to zgodi, se bomo dalje pogajali.« Strassoldo je puntarjem svetoval, naj se mirno razidejo ter jim za ta slučaj obljubljal olajšave.

Ko se je prepiral, da besedičen nič ne pomaga in da kmetje trdovratno vstrajajo na prvotni zahtevi, je zaukazal mušketirjem z orožjem navalliti na uporne kmete, pri čemer je bil eden puntarjev ustreljen, dva pahnjena v Sočo, kjer sta utonila, več ranjenih, 25 pa aretiranih in odpeljanih na gorški grad. Ostali so bili razkropljeni proti Sv. Gori in Plavém.

gosti za prvenstvo in da ni vso noč zatisnila niti pol očesa. In še mi je razodela, ker mene ni bilo, da je sama poskušala smrčati, ali se podgane za njeno smrčanje niso prav nič zmešale, in se mi zdi, ženi to ni bilo prav.

Za večerjo sem dobil juho, prazeno teletino s krompirjevo salato in neko sladko reč s prismojenimi mandeljli, ne vem, kako se pravi te reči. Žena je bila jako ljubezniva in je rekla, da se nič ne razburja, ali podgan da se boji, in me je prosila, ako bi premoal smrčal, ali me sme zbuditi, da bom močnejše.

Seveda sem ji dovolil, saj ima tudi ona križe z mano in je drugače dobrega srca. Mislim, da je še predbrega, kajti sem posnel iz njenih besed, da je že obljubila dvema prijateljicama, da me bo njima posodila, kadar bom bil doma pregnal podgane.

Moja hči hodi v humanistično gimnazijo in je rekla, da mora v tem zadnjem stavku stati futurum exactum »bom bil«. Ni napačen »bom bil«. In se mi čudno zdi, da našim književnikom tako redko služi futurum exactum.

Ali pa bom mogel ustreči onima dvema prijateljicama, to je drugo vprašanje. Imam pomisleke, ali ne bo zoper ugled kulturnega delavca. In bom rajši preje vprašal pri Društvu leposlovcev.

V. M.:

Kontumac.

Tiste dni pred volitvami mi je obolel otrok na škrlatici. Kakor je v takih slučajih potrebno, sem javil nezgodo mestnemu fizikatu. Tam so me potolažili samo s štirinajst dnevnim kontumacom, ako namreč oddam otroka v bolnico. In so mi »povedali, da bom kontumaciran celih šest tednov, ako ga obdržim doma.

Posvetovala sva se z ženo, kako in kaj bi. To se pravi, ona je imela pomisleke proti bolnici, češ da se nemara tam ne bodo tako brigali za otroka, kakor se lahko brigamo doma. In se tudi ni čisto nič ustrašila šesttedenskega kontumaca, češ da večjega in hujšega kontumaca ni pod božjim solncem nego je uradniško življenje že samo po sebi. Ugovarjal sem ji le, da se ustegejo okužiti še drugi otroci in da bi bil tudi sicer greh, ko bi tičali v teh prijaznih pomladanskih dneh kar poldrug mesec v zatohlem stanovanju, ki ga že skoro vso zimo niso bili prestopili.

Moja žena ni trmasta in si da kaj dopovedati, kar je gotovo hvalevredna lastnost. Videl sem, da je stvar lepo in trezno prevdrala in da je uvaževala moj ugovor. Ko sem jo že zagotovil, da vedo v bolnici bolje ravnati s tako boleznijo nego doma in da bom otroka priporočil zdravnikom in sestram, sva se torej odločila za bolnico.

Tako sva prebдела še eno noč in prekladala bolnika iz ovitka v ovitek, da bi mu olajšala opasno vročino, ki se je trdovratno držala na 40,5. In res je otroku proti jutru odleglo ter sem potem precej pomirjen poklical rešilni voz.

Ne bom pravil, kako so nam potem razkužili stanovanje s formalinom, da še danes smrdi po tej pekleni kemikaliji. Povedati pa moram, da so nam obesili na hišna vrata tablico z debelim napisom »Škrlaticas, kar je pomenilo začetek štirinajst dnevnega kontumaca.

Kontumac, hm, kakšna pošast je to pravzaprav? Kakor pač kdo vzame! Jaz sem postavim premislil, da je takle kontumac pravzaprav nekaj prav blagega, celo nekaj idealnega. Naj me pes opali v vsej tej nesreči, če al takol! Recimo, da pride tačas mobilizacija — kaj me brigal In če pride ekskurzor — bo bežal kakor hudič pred krilcem. In če pride nevmkdo, obrnil se bo pred vrati, kakaj tam visi magična tablica, ki bi se tatu preplasila. Da, ta magična tablica vzbuja skoro več strahu nego pištola in bi morala prav pogosto viseti na vratih...

V kontumacu sem se torej po eni plati prav dobro počutil. Užival sem mir, ki mi ga ni smel nihče kaliti. Tako se oddahneš komaj poleti kje v planinah. Samo formalin, ta pekleni formalin...

Bližale pa so se volitve in to je bila druga plat kontumaca. Res, da nisem kandidiral in tudi nisem bil v nobenem izvrševalnem odboru ali kakorkoli udeležen na volilnih pripravah. Sporočile pa so mi menda vse stranke, da sem resnično vpisan v volilni imenik pod to in to številko in da volim tam in tam. Na vseh dopisnicah se je to ujemale z minuciozno natančnostjo. In je vsaka stranka zanesljivo računala z mojo kroglico. Tako, jaz pa v kontumacu! — Toda svoje državljanske pravice vendar ne pustim kar tako. In mislim, da je malo moža, kdor ostane ob volitvah doma!

Napisal sem dopisnico mestnemu fizikatu, naj ukrene kakor se mu zdi, samo da me ne prikradja v volilni pravici. Dopisnico sem oddal skozi okno neki ženski, naj jo vrže v nabiralnik in sem nestrno čakal na odgovor. Drugo jutro pa — čujto ljudje bežijo, ki tako radi zabavljate čez našo pošto! — mi je prinesel pismonoša leto dopisnico s skrbno in lapidarno pripombo nečistljive podpisane pošte nega uradnika: »Infernalna nevarnost! — Retour!«

Quousque tandem? — Ali naj sam stopim na fizikat? — To ne gre; bogu znaj kakšna kazen bi me doletela! Ali naj poskusim obvestiti vodstvo stranke, ki sem jo nameraval voliti? Pravzaprav dobra misel. Tam se bodo pač gotrudili in storili vse korake, če so

radi kroglice... Pa napišem pismo, da bi varnejše dosegel svoj cilj. Se pisavo na kuverti sem popačil. Zopet je prišla mimo ista ženska in vzela je pismo. In točno naslednjega dne je bil tudi pismonoša pri meni, z mojim pismom, dal na pismo je stala ista lapidarna opazka z istim nečistljivim podpisom. Neverjetno in vendar resnično. Pa naj reče še kdo, da naša pošta ni vzorna...

Tisti dan, ko mi je vrnil pismonoša pismo, so bile tudi že volitve. Ostala mi je še edina tolažba, da me pride iskat ta ali ona stranka z vozom, morda celo z avtomobilom. To bi bilo imenitno, nikoli se še nisem peljal s avtomobilom. Naj pride že katerakoli stranka, peljal se bom, prava reči! In še prav široko se bom vsedel... Čakal sem ves dan, pa nobenega vraga ni bilo blizu. Nemara je bila tudi volilna komisija obveščena o mojem kontumacu. — Morda je stalo o tem celo kje v časopisih ali na kaki javni deski. Sploh pa se mi je zdelo, da se sleherni človek izgiblje naše hiše. Še tista prijazna ženska je hodila po drugi strani ceste. Da, tista nesrečna tablica in pa formalin, formalin, fuji! —

No, minilo je, hvala Bogu! Minile so volitve. Tablice ni več na vratih — minil je tudi kontumac. In tudi otroku se obrača na bolje in bo menda prej doma nego se razsmrdi formalin — ta pekleni kemikalij!

Kakor strela z jasnega je delovala med kmetaki ljudstvom na Tolminskem ta vest. Dvignili so se tudi omahli, ki ter očito prestopili iz »rezerve« v puntarski tabor. Vojde puntarjev skiljejo potom zvonjenja in prižigalja kresov puntarske kmete k Sv. Luciji, kjer jim Ivan Gradnik predoči resnost trenutka ter jih pozove k vstrajnosti in neomajni zvestobi: vsi za enega, eden za vse! Ko je bilo zbranih okoli 3000 oboroženih puntarjev, ukaže Gradnik razvrščeni »armadi« pohod na Gorico, kjer se bo zahtevalo zadoščenje za krute žalitve, nasilnosti in očitni rop. Med potjo so se Tolmincem pridružili tudi Kananci in tako se je bližala »puntarska vojska« Solkanu. Solkanski klanec je bil še pred prihodom puntarjev zaseden po domobranjih in mušketirjih, s katerimi je hotel glavni Strassoldo zabraniti Tolmincem pohod na Gorico. Voditelji punta so pa bili o glavarjevih akrepih natančno obveščeni, zato so si skušali na »diplomatičen« način pridobiti za se domobrancelje, kar jim je tudi čudovito hitro uspelo. Znali so domobrancelje o upravičenosti svojih zahtev tako prepričati, da so ti ne le ostali pasivni, marveč nekateri celo prestopili k upornikom. Po tem uspehu so puntarji uskočili mušketirje, jih pretepli in pogladi v beg, nakar so v sklenjenih vrstah, ne da bi jih še kdo oviral, odkorakali v Gorico. Tepeni mušketirji so seveda bežali naravnost v mesto in vsi plašni razbojnaki, kaj se bliža. V velkem strahu so meščani zapirali svoje trgovine in zaklepali hišne duri. Nekateri bolj plašni in slabovestni so pa celo iz mesta pobegnili. Strah je bil pa nepotreben, ker je bilo puntarjem od strahu voditeljev pod smrtno kaznijo z ustreljenjem prepovedano, storiti meščanom najmanjše zlo ali vzeti česa, kar bi se takoj ne plačalo.

Mesto je bilo kot izumrlo, ko so vkorakali puntarji na glavni trg »Travnika«, kjer so obkolili palačo glavarja grofa Strassolda. Grof Coronini je iz strahu pred uporniki opustil potovanje v Tolmin in se je skrčil na grad, kamor je bil že tudi ubežal Bandel z družino.

Glavar se je — seveda pri previdno zapahenih durih — pričel pogajati s puntarji. Obljubil jim je vrniti blago, ži-

vino, priznati razne olajšave in posojati celo denar, ako se mirno razidejo. Voditelji upornikov so mu odvrnili, da je predpogoj nadaljnjih pogajanj: izvršitev zahtev, katere so mu že v Solkanu naznanili, to je: izpuščitev zaprtih tovarštev. Med pogajanjmi z glavarjem se je del puntarjev lotil Bandleve hiše. Ker je bila zaklenjena, so vdrli skozi streho v notranje prostore, od koder so pometal vse pohištvo in druge predmete na ulico. Strassoldo, videč, da puntarji trdovratno vstrajajo pri prvotnih zahtevah, veli skrivoma prenesti svoje zaklade v kapucinski cerkev, sam z družino pa po podzemski poti pobegne na grad. Med tem so puntarji postajali vedno bolj nemirni in glasni. Sporčili so glavarju, da zadene njegovo palačo ista usoda kot Bandlevo hišo, če nemudoma ne zadosti njihovim zahtevam. Glavar, videč, da je situacija od trenutka do trenutka nevarnejša, se je končno s težkim srcem vdal, izpuščil vjetnike, izročil konfiscirano blago s konji ter tolminske kmete z lastnoročnim pismom odvezal od plačevanja davkov, katere jim je bil naložil tolminski grof Coronini. Ravno, ko je bilo puntarjem prečitano glavarjevo pismo, so prikorakali na »Travnika« iz zapora izpuščeni tovarševi, katere so uporniki sprejeli z velikanskim navdušenjem. V triumfalnem sprevodu, pevajoč narodne pesmi, so jih nosili po mestu in dajali na vse mogoče načine izraza prisrčni radosti. Kako lep izgled tovarševske zvestobe pred 200 leti! Naposled se je i meščanstvo, videč, da puntarji ne nameravajo z njimi nič hudega, opogumilo ter odklenilo svoje hiše, odprlo prodajalne, gostilne itd.

Dne 28. marca 1713. so puntarji z navdušenimi vskliki in prepevanjem zapustili Gorico. Pred odhodom je hotel del puntarjev demolirati palačo Coroninijevega tovariša grofa Della Torre, kar je pa preprečilo iz Gradiške došlo vojaštvo, katero je poklical Strassoldo na pomoč. Pač pa so spotoma porušili v Kanalu hišo tamkajšnjega dacarja, Bandlevega prijatelja.

Nekateri puntarji so krenili namesto proti domu v Brda in Vipavsko dolino, kjer se jim je posrečilo zaneti upor proti lokalnim graščakom. Celo Devinčani so se uprli svojemu grofu in

mu odrekli pokorščino. Ta upor je pa kmalu udušilo iz Kranjske poklicano vojaštvo.

Na Tolminskem je nad tako sijajno uspehim puntarskim uspehom zavlada občja zadovoljnost, kajti vsakdo je bil prepričan, da se bližajo ljudstvu svobodnejši časi. Tolminci pa so preveč zaupali Strassoldovemu pismu in niso slutili, kakšne zahrbtnje naklepe kuje proti njim trenutno premagana grofovska gospoda.

Grofa Coronini in Strassoldo po kapitulaciji pred tolminskimi puntarji nista imela več mirnega spanja. Puntarska zmaga ju je neizrečeno bolela, zato sta noč in dan študirala, kako bi se nad uporniki čim krutejše maščevala. Dobro vedoč, da imata pri cesarju in njegovih svetovalcih popolno zaslombo, sta napisala ovadbo na kabinetno pisarno, v kateri sta zaprosila za vojaško pomoč in kazensko ekspedicijo v uporne tolminske vasi. Seveda je glavni Strassoldo svojeručno pismo, s katerim je ukinil od Coroninija puntarjem naložene davke in priznal obenem razne druge olajšave tolminskim kmetom, previdno zamočal.

Da je cesarski Dunaj grofovski gospodi brez odloga ustrege, ni treba omeniti. Cesar je poslal Strassoldu in Coroniniju vojske — Hrvate, katere sta — s pridelenimi špijoni — brez odloga nastanila po puntarskih vaseh. Vojake je morala plačevati in preživljati dotična vas oziroma občina. Ljudstvo je bilo kar čez noč obkoljeno od vojaštva in ovaduhov. Pričelo se je brezobzirne persekucije. Kolovodje punta so brez nadaljnjega aretrali in odgnali na goriški grad. Voditeljem je sledilo veliko število onih, ki so bodisi sodelovali ali pa bili sodelovanja osumljeni. V ljudstvu je sicer vrel, ali pomagati si ni nihče vedel, ker je imel proti sebi oboroženo zilo. Kdor je bil tako nepreviden, da je zini žaljivo besedo o tolminskem grofu, je plačal svojo neprevidnost tudi z življenjem, ker vojaki so bili vedno pripravljeni z odprtimi »petelinke«. V mučnem strahu je pričakovalo prebivalstvo konec tega preganjanja.

Ko so bile ječe goriškega gradu že napolnjene s puntarji, je na višje povelje prispela dne 29. julija 1713. iz Grad-

ca v Gorico specijalna zasliševalna komisija, ki je pričela z vso vnamo svoj posel. Ker so bili zaprti puntarji »trmasti« in niso brez nadaljnjega izpovedali tako kot je želela cesarska komisija, so jim pričeli — kakor so se izrazili — izbijati »trmo« z različnim trpinčenjem. Celih devet mesecev je trajalo »zasliševanje«. Šele pričetkom aprila 1714. je prišlo do razprave. 18. aprila je bila razglašena razsodba, ki se je glasila: »11 puntarjev se obsodi na smrt. Odsakajo se jim na javnem sramotnem odru najprej glave, nato roke in noge. Posamni deli teles se porazobesijo na najvidnejših krajih mesta in predmestij, ki naj služijo v memento vsemu prebivalstvu, kako strašna kazen zadene one, ki si drznejo odreči pokorščino vladajočim grofom...«

150 obtožencev je pa bilo obsojenih v večletno ječo na goriškem gradu, od koder — pravi ljudska govorka — da se je le malokdo živ povrnil. Premoženje obsojencev je pripadlo deloma državi, deloma pa grofu.

Z grozo v duši in trepetajočim srcem je ljudstvo sprejelo naznanilo te strašne obsodbe. Obsodba se je izvršila dva dni pozneje, to je 20. aprila 1714.

Po vseh puntarskih vaseh je bila razglašena razsodba in vsi župani Tolminskega so dobili ukaz, da morajo prisostvovati justifikaciji enajstih obsojencev. Z župani je odšlo v Gorico tudi mnogo svojcev, sorodnikov in znancev na smrt obsojenih žrtev.

Napočil je z napetostjo in grozo pričakovani krvavi dan 20. april 1714. V ranih jutranjih urah je bil postavljen na »Travnika«, in sicer na mestu, kjer se sedaj nahaja znamenje Sv. Ignacija, prostoren »oder«. Ljudstvo je že navsezgodaj od vseh strani drvelo na glavni trg. Ob določeni uri obstopijo prostor pred »odrom« oboroženi mušketirji z bobnarji. Kmalu nato stopi na »oder« sodni dvor z rablji; par minut po tem pridejo v spremstvu duhovnika vključene prve štiri obsojence in kolovodje punta: 26letnega Ivana Gradnika, Gregorja Kobala, Lovrenca Kragulja in Martina Munih. Vse oči na trgu zbrana ljudstva so bile obrnjene na obsojence. Marsikatero oko je zasolzilo, ko je zadnjič vzelo slovo od boriteljev in mučencev za »staro pravdo«.

Ob grobni tišini prečita predsednik sodnega dvora še enkrat smrtno obsodbo. Duhovnik izpregovori par tolažilnih besedi obsojencem in jim poda sveto razpelo v poljub. Rabeli pozove Ivana Gradnika, naj poklekne in se pripravi. Gradnik poljubi še enkrat razpelo, pogleda v slovo svoje zveste tovariše, poklekne in položi glavo... Bobnarji zaropčejo, v zraku se zableteče ostrobrusen meč in glava prve žrtve se je ločila od izmučenega telesa, mučeniška kri je pa poškropila v krogu stoječe morilce...

Trenotno je množica osuplo zrla ta grozen prizor. Ali ko je ugledala Gradnikovo krvavo glavo s široko odprtimi očmi ležati par korakov od telesa, so zlasti ženske s Tolminskega zahtele. Enaka procedura se je izvršila nad Kobalom, Kraguljem in Munihom. Po justifikaciji so rablji razčetrili telesa in razobesili posamne dele na visoke črne droge, postavljene na najvidnejših krajih mesta in predmestja, kakor je bilo te v razsodbi zapovedano.

Naslednji dan, t. j. 21. aprila 1714 se je izvršila enaka obsodba nad nadaljnjimi štirimi puntarji, a 23. aprila nad ostalimi tremi in sicer: Matijem Podgornikom, Andrejem Lahajmarjem in Valentinom Lapanjam. Več dni so viseli deli trupel na črnih drogih in vsakogar je pretresel do mozga grozopoln ta prizor, ki ga označa pesnik dr. Alojzij Gradnik tako-le:

Obešeni...

Na štirih kraljih in v štiri vetrove:
Brd, Krasa, Gôr, Vipave, za strahove
visé obešene na črn drog
krvave glave, kosl rok in nog

Cez dan gavran k njim vrane v goste
ponoči govorijo z njimi sove.

Strah žensk in moških so, psov in otrok.
Tako ni bil zapuščen križan Bog!

Tako gnijo na drogih mučeniški...
A daleč gori ob zeleni Soči
od solz so mokra tla že v vsaki koči.

In pest se stiska, strašna pada kletve.
O, dobro seme v zemljo to, krvniki,
vsejali ste! Zato bo dobra žetev.

Klaviarje
popravila in posredila
solidno in točno
ter gre tudi na
deželo.
Feliks Povše
Ljubljana
Tržaška c. 45
Najstarejša slovenska
pleskarska in ličarska
delavnica
IVAN BRICELJ, Dunajska c. 19.
na priporočila. Izvršitev točno, cene
umerne.

MODNI SALON MARIJA GÖTZL
Ljubljana, Židovska ulica 8 in 7.
Pravkar došli
najnovejši pariški modeli in slamniki.
POSEBNOST
v promenadnih in večernih klobukih.
Preoblikovanje slamnikov, svlnatih klobukov itd. se sprejemajo.
Ogled samo v trgovini. Žalni klobuki vedno v zalogi.

Odda se
manjša trgovina
z mešanim blagom v najem. Več pove
Ivan Dežman, Laverca. 2937

Zaštevane cene!

A. Šinkovica nasl. K. Šepec
Ljubljana, Mostni trg 18.

GIE. GLE. TRANSATLANTIQUE, FRANCOŠKA LINIJA
HAVRE — NEWYORK
Najkrajša linija, samo 6
dni čez morje
Glavno zastopstvo Slavenska
banka d. d., Zagreb
Vozne listke in toz-
dovna pojazila daje
zastopnik
IVAN KRAKER
LJUBLJANA
KOLODOVSKA ULICA ŠTEV. 41

F. ČUČEK & CO.
prej. W. HINCE PTUJ

Prvovrstni laneni firnež
svitloramen in svitlorajev, sojambene čiste
v sodih in ročkah,
terpentinske olje, Dekalita
in lanene olje nudimo po najnižjih
dnevah cenah.
Hrovat & Comp., Ljubljana.
Telefon internurban 301. 2939
Brezjavka: Hrovatperi.

Za nakup blaga
za moške in ženske obleke in perila po najnižjih
cenah se priporočila trdika
R. Miklauc — Ljubljana
Lingarjeva ulica, Pred Škofije št. 3, Medarska ulica.

Jugoslovenski Lloyd d. d., Maribor
Ruška cesta 45
MOŠKE OBLEKE
SUKNO
Mi izdelujemo v svoji 10.000³ veliki tvornici z električnim pogonom na 200 strojih:
OBLEKE za **MOSKE**
DECKE
DEKLICE
Mi imamo velike tovarniške zaloge nemških in čeških predilnic:
SUKNO za **DAME**
GOSPODE
OTROKE

Prodaja samo na preprodajalce. — Na željo tudi vzorci!

Letna kolekcija že gotova. — Poset skladišča se priporoča!

Zaloga klavirjev in pianinov
najboljših tovarov **Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Hösl, Schweighofer, Original Stöngl** itd.
Tudi na obroke.
Jerica Hubad, roj. Dolenc, Ljubljana, Milčarjeva ul. 5

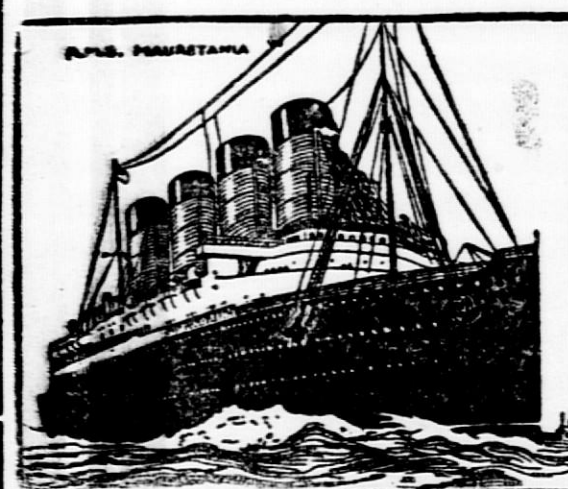
DVONADSTROPNA HIŠA

v Zagrebu v neposredni bližini gledališča se prodaja. Hiša je na dve ulici, z dvema vhodoma, dolga 47 m in ima 15 stanovanj. Cena 1.200.000 dinarjev. Povprašati ARSENIĆ, Janez Trdinova ulica 8., I. nadstropje, od 12 do 14 ure. 3218

Dve trinadstropni hiši

z lepim, prostim trgovskim lokalom v centru Ljubljane (100 korakov od glavne pošte) na najlepši in najprostornejši ulici ugodno na prodaj. Naslov pove uprava Slovenskega Naroda. 3236

CUNARD LINE

Najhitrejši parobrodi sveta. Direktne potniške tovarni in ekspresni promet iz Hamburga in Cherbourga za Ameriko in Kanado.
4 dimniki 5 1/2 dni. Lastne kabine, za potnike III. razreda. Potniki spremitelj izkušeni uradniki do luke vkrcaja, in jim priložnost v vsakem pogledu dragovoljno vsako pomoč. Navodila daje: Cunard Line.
Glavno zastopstvo za Jugoslavijo: Jugoslovenska banka d. d., Zagreb.
Glavno zastopstvo za Slovenijo: Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.
Brzotjavni naslov: „Cunard“

VODNETURBINE

največje tvorilnosti, dobrota in cenovnosti.
Pat. preciz. regulatorji TRANSMISIJE
Stroji za izdelovanje lesenine, celuloze in papirja.
Specialna tvornica svetovnega slovesa
I. M. VOITH
St. Pölten, Austrija. Heidenheim, Württemberg.
Pisarna: WIEN, IV. Argentinierstr. 24.

Oprobajte svojo srečo!

Vučenje V klase 5. ko'la Državne Klasne Lutrije traje od 7-og do 30-og maja ove godine. U ovaj klasi ima se izvući 40.000 numera (od svega 100.000), dobitkom od Dinara 14.820.000.—
Pored premije od 600.000.— ima i dobitaka po: 400.000.—, 200.000.—, 150.000.—, 100.000.—, 80.000.—, 70.000.—, 60.000.—, 50.000.— i veći broj po 30.000.—, 20.000 dinara i. t. d.
Cena srećkama za V klasu 5-og kola sledeća: 1 ceo loz sa poštarinom Din 242.—, pola loza sa poštarinom Din 122.—, četvrt loza sa poštarinom Din 62.—.
Ko želi učestvovati u ovom najglavnijem vučenju, neka odmah pošalje novac poštanskom uputnicom sa označenjem tačne adrese, da bi blagovremeno sebi rezervisao srećku.
Po prijemu novaca srećku odmah šaljem.
Državne klasne lutrije ovlašćeni prodavac
Aleksandar R. Pavlović,
Beograd — Jaksčeva 15.

Petrolejske vrče

z zaboji ali bez zabojev in željezne barile kupujemo v vsaki množini. Hrovat & Komp., Ljubljana, Vegova ulica 6.

Tehnik

z akademsko izobrazbo, sedaj višji tehnični uradnik na vodilnem mestu velike železotovarne v državi, s parleino prakso v fužinarski, livarski in strojni stroki samostojen, energičen delavec, dober organizator, vešč tehničnega in komercijalnega vodstva, želi plemeniti mesto. Ponudbe pod „Vodja tehnik 3135“ na upravo Slov. Naroda. 3135

OTROŠKA MOKA
VITAL
NAJBOLEŠA HRANA ZA DOJENČKE, OTROKE IN DOJILJE
SLADOVNI KAKAO
VITAL
SERILO ZA BOLNIKE IN REKONVALESCENTE VSAKE STAROSTI
NARAVNI PROIZVODI SE ČISTEGA SLADA
„VITAL“ D. D. ZA TVORNOŠT HRANE, ZAGREB, GAVRILSKA CESTA 10

ASTRA
Delniško društvo v Zagrebu
Preradovačeva 2
TELEFON 23—80
BRZOJAVI: ASTRA.

Važno za industrijalce in poljedelce!
Zahtevajte informacije in cenike!

Ogromna prihrana BENCIN

brez naplate državne trošarine s slobodnega skladišča za bencin v Vrapču pri Zagrebu.
la. dup. raf. petrolej
Plinsko olje
Vsa mineralna olja
Cilindrska olja
amerik. provenijencije
Avto olja
Tovorna mast
Parafin
po najnižjih dnevnih cenah.

Nepremovljivo dežne plašče

na doma in gospode priporoča tvrdica
A. & E. Škaberne Ljubljana
Mestni trg 10

Družabnike

z večjim kapitalom išče radi povišanja dnevne prodaje in razširjenja podjetja obstoječe, zelo dobičkonosno podjetje. Parna žaga z lastno veliko šumsko zalogo, združena s premoženjem z najboljšim premogom v Jugoslaviji, v najboljši prometni legi. Ponudbe pod „Industrija 1923—3163“ na upravo Sloven. Naroda. 3163

Gradbeno podjetje ing. Dukić & drug

Ljubljana, Bohoričeva ulica št. 20

Sidol
Najboljše sredstvo za čiščenje kovin
„SIDOL“
tvornica kemičnih preparatov
Zagreb
Tel. 23—65. Palmotičeva 52
Čuvajte se potvorbi!

Anton Steiner mestni tesarski mojster v Ljubljani

prevzame vsakovrstna tesarska dela, kakor središnje stole, kurnole, stolpe, mostove, vrtno utice itd. Parna žaga z vsemi stroji za obdelovanje lesa. 4796

Čudili!
se tudi Vi bode- te nizkimi cenam, po katerih se prodaja suknjo, volnasti terno, češir modrovlna, hlače, na robci in sploh vsa manufakturna roba v veletrgovini **R. STERMECKI**, Cel e, katera dobiva stalin velikanski pošiljave rube direktno iz prvih svetovnih tovarov. Zahtevajte cenik! 2217

Izvanredno popravljani LOKOMOBILI

promptno na stanice Zagreb i Ljubljana

Wolf	HP	Wolf	HP
1908	10/20	1914	62/80
1908	15/25	1920	70/100
1917	20/32	1913	80/100
1912	24/30	1912	100/150
1903	30/50	1910	130/150
1920	40/50	1908	150/200
1921	54/75	1916	35/480

Lanz	HP	Lanz	HP
1912	10/20	1916	50/70
1912	15/25	1921	60/90
1917	20/32	1914	70/111
1918	22/35	1909	85/120
1912	28/42	1913	100/130
1912	34/49	1921	170/235
1914	38/57	1910	260/330

Višadi i samohodni lokomobili svih veličina. — Lokomobili koji su 22, 32 qm. — Jednogaodišnje i orničko jamstvo. Povoljno generacuo popravljani, savjesno iskušani. — Loženje svakim gorivom.
Braća Fischer d. d.
Zagreb, Pantovčak 5.

Dražba zemljišča.

Na prošnju lastnice ge Helene Baudex iz Ljubljane se bo prodajala na prostovoljni sodni dražbi dne 5. aprila ob treh popoldne na licu mesta ob Martinovi cesti, za tovarno za klet, parcela št. 268, njiva d. o. Petersko predmestje I. del, pripravna radi cege ob cesti v bližini železnice, sosebo za industrijska podjetja, kakor tudi za kopanje peska.
Izključna cena Din 150.000.—; vadij 10%.
Dražbeni pogoji so na vpogled v pisarni notarja Aleksandra Hudovernika v Ljubljani. 3052

Ofertalna dražba drv.

Iz konkurne mase Jožeta Erbežnik se prodaja potom ofertalne dražbe ca 283 metarskih sežnjev prvovrstnih, suhih, bukavih drv in sicer:
1. 98 sežnjev cepanih in 12 sežnjev okroglih drv (Prügelholz) v gozdu Martina Plank v Sv. Jakobu pri St. Jurju ob juž. žel.
2. 89 sežnjev cepanih in 18 sežnjev okroglih drv v gozdu Andreja Plank pri Sv. Jakobu pri St. Jurju ob juž. žel.
3. 12 sežnjev cepanih drv na zemljišču Jožeta Ratej, pol ure od postaje St. Jurj ob juž. žel.
4. 24 sežnjev cepanih in 1 seženj okroglih drv na dvorišču mlekarne St. Jurj ob juž. žel.
5. 17 sežnjev cepanih drv v Pekrah pri Mariboru, Kacova planina, ravnotam tudi 70 m rize iz d sk (30 do 40 žlebov), 25 plohov, mehkih, po 4 m dolgih in ca 12 sežnjev vevleja.
Ponudbe, ločene za drva od 1 do 5 in za plohe, je najkasneje do 12. aprila t. l. vpslati v zornem pismu na konk. upravitelja, g. dr. Alojzija Klemenčič, odvetnika v Mariboru.
Odobitev ponudbe si pridržuje upniški odbor. Tekom 8 dni po odobritvi najvišje in najugodnejše ponudbe mora ponudnik položiti 8%, vaščino. Drva se morajo prevzeti na licu mesta in takoj plačati.
Pojasnila glede drv od 1 do 4 daje g. Franc Šimšek, posestnik v Sv. Ja. pri St. Jurju ob juž. žel., glede drv v Pekrah na upravitelju mase. Takso plača kupec.

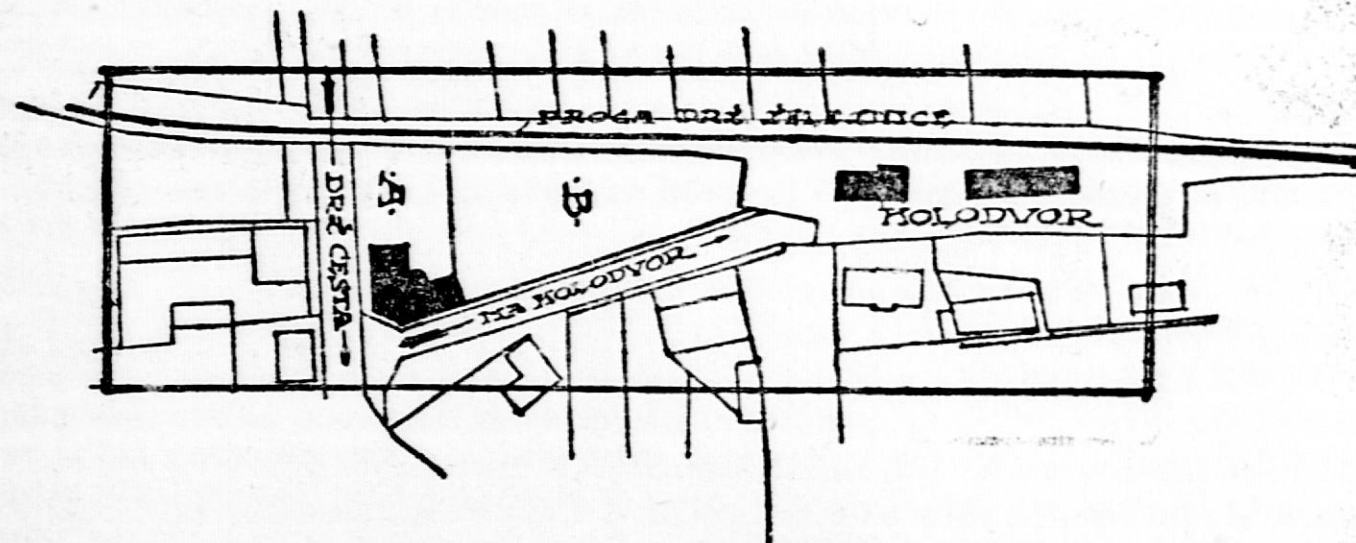
Došlo!!

najfinešie angleško in češko suknjo v elegantnih vzorcih in po solidnih cenah za pomladno in letno sezijo.

Speciialna zaloga DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA DVORNI TRG 3

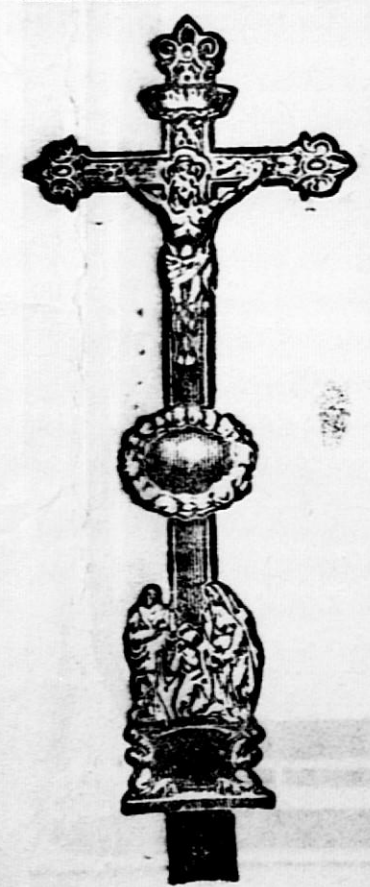
Vedno v zalogi vseh vrst obleke, ravlanj, novršnit, pelerine, dežni plašči, delovni plašči, usnjeni sako-plašči (auto), razno perilo, čepice in drugo modno blago. Sukno za modne hlače. — Oddaja blaga na metre; sprejemajo se tudi naročila na obleke.
Zajamčeno prvovrstna izdelava po meri v lastnem modnem salonu.

Pozor industrijci in obrtniki!

Na ugodnejša prilika!

Navedba je to zelo ugodni cen! Izmed najljepših in najvišji prostor v Domžalah Prostor koji je v načrtu raznamovan pod črto B v izmeri 3200 m² leži pri državni cesti in tik ceste na kolodvor in kolodvoru v sredini Domžal.
Navede je pripraven za industrijlo, ker se lahko s par tračnicami napravi industrijski tir, koji je za vsako industrijlo najvažnejšega nomena.
Ker se Domžale ve o priv blive vied s ole krasno lege, zdravca planinskega zraka in priročnosti, spod-jo med najljepši industrijski kraj cele Slovenije. Vied tega je tudi vank obstoje bodi- i kerkršnegskoli pod etia sigurne.
Prednost do nakupa imajo v prvi vrsti te oni, koji rellatirajo na ceti prostor res za industrijlo. Ako pa teh ni, se pa prostor tudi parcelira na tri ali štiri stavbne parcele.
Vzrok prodaje je, ker se v Domžalah vnelje vied pomaznikanja stavebnih prostorov davak na nezavid na stavbana zemlj tda.
Interesovanje, pridite in ogledajte si, da ne zamudite to nezavado ugodno priliku!
Pojasnila daje: Jak. Menart, trgovec, Domžale. 2432

NAGROBNE KRIŽEVE

uteze iz ljevanog željeza, kao i sav trgovački lijev dobavlja uz najniže dnevne cijene:

„SMEV“ tvornica strojeva u Bjelovaru

Cognac Médicinal

ARKO

Liqueur Triple Sec